

ÇÜRÜME, ÇALKANTI VE KÜRT SORUNU

Faşizmin “millî kardeşlik” anlayışı da bu çerçevede okunmalıdır. Emperyalizmin ve faşizmin içinde bulunduğu ekonomik ve politik krizlerin derinliği, işçi sınıfı ve emekçilere yoksulluk ve işsizlik cenderesini dayatmaktadır. Öfke ve tepki büyüktür.

Yeni Demokrasi

özgür gelecek için

gazetesi

20 AĞUSTOS- 3 EYLÜL • SAYI: 192 • FİYAT: 20 TL • ISSN: 2630-5526

yozlaşmanın karanlığına karşı

CESARETİN IŞIĞI OL!

MEŞA AZADİ 9

GERİLİM TIRMANIYOR: SURIYE'NİN SELAMETİ NASIL OLACAK?

Açık ki ABD'nin, İsrail'in ta-şeronluğunda Orta Doğu politikalarına hizmet etmesi beklenen “güçlü Colani” profili şimdiden egemenlerin elinde patlamıştır. Karşıt müttefikleri arasında “ne şiş yansın ne ke-bap” mantığıyla denge siyaseti izleyen Batı emperyalist blo-kunun önü giderek büyüyen çelişkilerle doludur.

EKONOMİ 10

ABD EKONOMİSİ S.O.S VERİYOR

ABD ekonomisinin kriz yükü işçi ve emekçilere yıkıl-makta; istikrar programları ve para politikaları krizden çıkış için yeterli olmamaktadır. Kriz derinleştikçe halkın payı-na düşen daha uzun çalışma saatleri, artan işsizlik, yük-selen yaşam maliyeti, düşen alım gücü, artan sömürü ve güvencesizliktir

SAYFA 12-13

Dersim halkı doğa talanına karşı eylemde

Dersim'in doğasına, kültürüne, dili-ne, inancına yönelik saldırılar hız kesmeden devam ediyor. Dersim'in doğası yıllardır baraj, HES ve maden projeleriyle yok edilmek isteniyor. Dersim'in Çemişgezek ilçesinin Hazari (Anıl) köyü Gözeler mevkiinde yapılmak istenen Tağar Barajı için Devlet Su İşleri tarafından, sondaj çalışması başlatıldı.

Aliboğazı'nda yapılmak istenen baraj projesine karşı Dersim Dernekleri Federasyonu ve Munzur Çevre Derneği'nin çağrısıyla 18 Ağustos'ta Devlet Su İşleri önünde basın açıklaması yapıldı. Dersim'de talan ve yok etme politikalarıyla karşı karşıya olduklarını belirten Munzur Çevre Derneği Dersim İl Temsilcisi Yusuf Topçu, "Aliboğazı'na baraj yaparak Dersim'in belleğini, tarihsel hafızasını silmek istiyorlar" dedi.

Açıklamaya Emek Partisi, DEM Parti, Partizan, Hozat-Pertek Sekasur Doğa ve Çevre Koruma Platformu, Geyiksuyu ve Çevre Köyleri Doğayı Koruma Platformu, Çemişgezek Çevre Köyleri Kültür ve Dayanışma Derneği temsilcileri katıldı.

Basın açıklamasını Munzur Çevre Derneği Dersim İl Temsilcisi Yusuf Topçu okudu. Eylemde "Aliboğazı'nda baraja; Sekasur'da, Geyiksuyu'nda, Cevizlidere'de madene geçit vermeyelim" pankartı açıldı.

CEVİZLİDERE

Dersim Ovacık'a bağlı Cevizlidere köyünde 17 Ağustos'ta madene karşı halk toplantısı düzenlendi.

Düzenlenen toplantıya Dersim Dernekleri Federasyonu (DEDEF), Munzur Çevre

çevre köylerden çok sayıda kişi katıldı. Kurumlar adına yapılan konuşmalarda köylülere birlik olma ve maden şirketlerine karşı dik durma çağrısı yapıldı. Köylüler yaptıkları konuşmalarda maden şirketlerini köylere sokmayacaklarını ve topraklarını bırakmayacaklarını ifade ettiler.

Derneği, Partizan, Dersim Araştırmaları Merkezi, PSAKD Ovacık Şubesi, Söğütlü, Topuzlu, Hanuşağı, Cevizlidere Köy Dernekleri, yerine kayyım atanan Ovacık Belediye Başkanı Mustafa Sarıgül ve Avukat Barış Yıldırım katılım sağlayarak birer konuşma yaptılar.

Kurumların yanı sıra, Cevizlidere, Karataş, Söğütlü, Hanuşağı, Topuzlu ve

GEYİKSUYU

19 Ağustos'ta Geyiksuyu köyünde, Geyiksuyu ve Çevre Köyleri Doğayı Koruma Platformu tarafından, madencilik projelerine karşı "Geyiksuyu'nda Doğa, Yaşam ve Tiyatro Buluşması" şiarıyla etkinlik düzenlendi.

Partizan okurları ve Munzur Çevre Der-

neği üye ve yöneticilerinin de katıldığı etkinlikten önce davul, zurna eşliğinde halaylar çekildi.

Siyasî iktidarın izniyle maden şirketlerinin Dersim doğasına saldırı için dört koldan saldırı girişimleri içerisinde olduğunu belirten Geyiksuyu Çevre Köyleri Sosyal Yardımlaşma ve Doğayı Koruma Derneği Başkanı Alişan Çelik, "Geyiksuyu, Sin, Cevizlidere, Tağar Çayı, Sekasur ve birçok alan ruhsatlandırılmıştır. Devlet bürokrasinin duygularımızı okşamalarına asla kanmayalım, temkinli yaklaşalım. Çünkü onlar iktidarın yereldeki uygulayıcısıdır. İhanet edenler toplumumuzda dışlanacaklardır. Elbette onurlu halkımızın bir tas çorbaya tevazu edeceğine inanmıyoruz. Aç ve açıkta kaldığımız dönemlerde de diz çökmedik, diz çökmeyeceğiz. Katil maden şirketlerinin haram lokmaları halkımız tarafından kabul görmeyecektir. Biz Dersim'de doğamızı savunurken yalnızca kendimizi değil bir bütün olarak tabiatı ve yaşam alanlarımızı bizden sonraki kuşakların haklarını da savunuyoruz. Geyiksuyu'nda verilecek mücadele aynı zamanda Cevizlidere, Tağar Çayı, Sekasur'daki mücadeleyi de pekiştirecektir. Bu mücadelenin başarısı ve olmazsa olmazı örgütlü birlik ve beraberliktir" diye konuştu. Konuşmaların ardından Arêyê Kay tiyatro grubunun oyunu, sinevizyon gösterimi ve müzik dinletisi gerçekleştirildi.

Tutsak Partizanlar Dursun Er ve Ünal Yiğit'e iletişim cezası

Marmara Kapalı Hapishanesinden Adana F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesine sürgün sevk edilen Tutsak Partizanlara 1 aylık mektup ve telefon görüş yasağı cezası verildi.

8 Temmuz'da sürgün sevk edilen Tutsak Partizanlar Er ve Yiğit, bu saldırıya karşı 3 günlük açlık grevi yaptı. Adana F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Hapishanesi

idareesi açlık grevi hakkında soruşturma başlatarak iki tutsağa da 1 aylık iletişim cezası verdi. İletişim cezaları uygulanmaya başlandı.

Tutsak Partizanlar Er ve Yiğit devrimci tutsakların bu türden "ceza" ve saldırılarla yıldırılamayacağını belirterek "Bulunduğumuz her yerde, her koşulda mücadele sürecektir" dedi.

özgürlük, demokrasi ve adalet için

2 EYLÜL FESTİVALİ'NDE

BULUŞUYORUZ!

2 EYLÜL RUHUyla ÖRGÜTLENİYORUZ!

30 Ağustos **31 Ağustos**

atölyeler **panel**

gençlik forumu **konser**

konser

Plr Sultan Abdal Kültür Derneği ve Cemevi (1 Mayıs Mahallesi)

2 EYLÜL TERTİP KOMİTESİ

POLİTİK
GÜNDEMÇÜRÜME, ÇALKANTI VE
KÜRT SORUNU

Türk egemenlerinin yaşadığı politik çalkanti ve kaosa, aynı zamanda kokuşmuş bir çürüme eşlik etmektedir. AKP-MHP blokunun CHP üzerinde oluşturduğu polis-yargı-hapishane cenderesi, yeni türden ama daha yaygın bir “Fırıldak Kubi” furiasının önünü açmış görünmektedir. AKP ve Tayyip Erdoğan, muhalefetin CHP’de merkezileşmesini engellemek için elindeki tüm imkânları seferber etmiş durumdadır. Bu seferberlik; belediyelere yapılan operasyonlar, tutuklama dalgaları, tehdit ve şantaj yoluyla devşirme girişimleri ve iç bölünme koşullarını oluşturma şeklinde çok yönlü sürmektedir. Mevcut evrede devşirme, polis-yargı-tutuklama tehdidiyle gerçekleştirilmektedir. Nitekim Aydın Belediye Başkanı Özlem Çerçioğlu’nun, AKP’nin kuruluş yıl dönümünde devşirilmesi, bu saldırıların sonuç verdiğini göstermiştir. Tayyip Erdoğan, rakip gerici kliği zayıflatmak için hiçbir yasa ve kuralla bağlı olmadığını ilan etmekten geri durmamaktadır.

Bu durum, tüm siyasî iklimi kaosa sürüklediği gibi, sistemin “çeteleşmiş” ve rantçı karakterini deşifre eden bir mücadeleyi de açığa çıkarmıştır. Artık her alanda rantçı çete oluşumları adeta zorunlu bir ihtiyaç olarak örgütlenmektedir. Gülen kliğinin devletten tasfiyesiyle birlikte şekillenen “borsa” sistemi; belediye operasyonlarında, tutuklama furyalarında, şirketlere el koymalarda ve belediyelerin devşirilmesinde giderek çeşitlenmiş ve zenginleşmiştir. Ortaya çıkan açık deşifrelere rağmen kimi avukatlar gözaltına alınmakta ya da teşhir ve tecrit edilmekte, ancak sistem daha da güçlendirilerek sürdürülmektedir. Tüm güvenlik ve yargı mekanizması artık yasa, yönetmelik ya da anayasa ile değil; rüşvet, iltisak ve sermaye değişim koşullarına uygun bir “borsa sistemi” ile işlemektedir. Bu sistem, iki gerici kliğin mücadelesinde zorunlu olarak açık vermekte ve deşifre olmaktadır.

Faşist diktatörlük, hem hâkim durumda olan AKP-MHP bloku hem de saldırı altında bulunan CHP ile birlikte, topyekûn çürümüş ve kokuşmuş bir yapıda olduğunu açıkça göstermektedir. Ekonomik krizle birlikte küçülen pasta ve pay kapma mücadelesi, kamu kaynaklarının nasıl bir yağma sistemiyle talan

edildiğini ve tüm siyasî hesapların halk düşmanı karakterini ortaya koymaktadır. Rant kavgasının yanı sıra özellikle CHP içindeki koltuk kavgası ve ikbal mücadelesi; ekonomik sorunlar ve ağır siyasî baskılar altında çekilmez bir yaşama mahkûm edilen emekçi sınıfların çıkarlarına düşman niteliklerini açığa vurmaktadır. Demokrasi, özgürlük ve ekonomik refah vaatlerinin tümü, aslında çürümüş sistemin direksiyonuna geçerek “devlette sürekliliği” güvence altına alma amacına yöneliktir.

DEMOKRATİKLEŞME MASKESİ

Bu koşullar altında faşist diktatörlüğün tüm unsurları, Kürt ulusal sorununu “demokrasiyi” tesis ederek çözme iddiasındadır. Oysa kendi ilişkilerinde demokratikleşemeyen ve kanlı bıçaklı bir kavga sürdürenler, ilhak altındaki Kürt ulusuna, halka ve emekçilere demokrasi vaat ederek politik bir düzenbazlık oyunu oynamaktadır.

Ekim 2024’te Devlet Bahçeli’nin çağrısıyla başlayan, 27 Şubat’ta Abdullah Öcalan’ın PKK’nin feshedilmesi ve silahlı mücadelenin sonlandırılması çağrısıyla devam eden, 4-5 Mayıs’ta ise PKK kongresinin bu çağrıya olumlu yanıt vermesiyle Kürt ulusu nezdinde adeta “tavşan hızıyla” ilerleyen süreç; devlet katında ise “kaplumbağa hızındadır.” Faşist diktatörlüğün sorunu ele alışı, yalnızca iç politikaya değil, tüm bölgeyi kapsayan bir hazırlığa dayanmaktadır. Zira mesele, ABD-İngiliz emperyalistlerinin yönelimlerinde daha güçlü bir konum elde etme planıyla iç içe geçmiş durumdadır. Bu nedenle devlet, sorunu özünden, yani Kürt ulusal varlık ve özgürlük mücadelesinden uzak tutarak bölgesel gelişmelere ve yeni konumlanışlara odaklanmaktadır.

Sorunu “hal yoluna koyma” ihtiyacı ile Kürt sorununu varoluşsal bir mesele olarak yaşayan halk gerçekliği birleştğinde, faşizm açısından atılan adımlar temkinli, yer yer bozguncu ve daima sınırlı olmaktadır. Tayyip Erdoğan ise meseleyi bir demokrasi ya da ezilen ulus sorunu olarak değil; “Türk, Kürt, Arap” ittifakı söylemi üzerinden, daha güçlü bir devlet inşa etmenin aracı olarak tanımlamaktadır. Bu ise açıkça, emperyalist düzenin bölge planlamala-

rında daha etkin rol üstlenme ve yeni, daha derin çelişkiler yaratma isteğidir.

SÜRİYE EKSENİ VE BATAKLIK
SİYASETİ

Yaklaşık 10 aylık süreç boyunca içi boşalmış “kardeşlik, terörsüz Türkiye”, “demokratikleşme” gibi retorik dışında somut olarak atılan tek adım “nun kurulması olmuştur. İyi Parti dışında meclis içindeki tüm partilerin katılımıyla oluşturulan komisyon, tartışmalara gizlilik getirerek “demokrasi” kanallarını pişkince kapatmıştır. Oluşturulan sürecin taşıyıcı kolunu işlevi gören MHP’nin başlattığı konferanslar serisinde ise 100 yıllık tek uluslu toplum yapısı hararetle şekilde savunulmaktadır. Türklük tanımının korunacağı, Anayasa’nın ilk dört maddesi yanında 42. ve 66. maddelere dokunulmayacağı beyan edilmiştir. Çok uluslu ve çok inançlı toplum yapısını inkâr eden bu maddeler korunarak üretilen çözüm ise “mecliste konuşma özgürlüğü”, “Cumhurbaşkanı yardımcılarının Kürt ve Alevi olması” şeklindedir. Çözüm vizyonu ve sorun tanımı bununla sınırlıdır. Bunun yanında beklentilerin odaklandığı başka noktalar var. Suriye’de Rojava’nın berhava olması, Kürt örgütlülüklerinin ve silahlı güçlerinin HTŞ önderliğindeki sisteme mas edilmesi vb. Sürecin temel dayanağı ve ruhu ise Suriye’de TC çıkarlarına uygun yönelimin inşa edilmesi olarak tanımlanmaktadır. Tayyip Erdoğan’ın “Türk, Kürt, Arap ittifakı” vizyonunun temel dayanağının Suriye olduğu açıktır.

Suriye’de yaşanan gelişmeler ise TC açısından iç açıcı değildir. HTŞ, Süveyda’da Dürzi katliamına girişmiş ancak ciddi bir yenilgi almıştır. Bu gelişmenin hemen ardından, 8 Ağustos’ta Kürtler öncülüğünde Haseke’de tüm ulus ve inançları kapsayan “Ortak Tutum Konferansı” toplanmış, El-Colani önderliğindeki HTŞ’nin tek taraflı anayasa taslağı ve yönetim anlayışı mahkûm edilmiştir. Bu girişimin ardından uzlaşmayı hedefleyen Paris Konferansı’na Şam’ın katılmayacağını açıklaması dikkat çekmiş, aynı süreçte Hakan Fidan’ın Suriye trafiği yoğunlaşmıştır: 7 Ağustos’ta Şam ziyareti, hemen sonrasında ise Suriye Dışişleri ve Savunma Bakanı ile İstihbarat Başkanıyla Ankara’da yapılan görüşmeler bu kapsamda gerçekleşmiştir. Görüş-

melerin ardından TC, doğrudan SDG’yi hedef olarak tehditlerde bulunmuştur.

Hakan Fidan, “Lazkiye’de başlayan olaylar ve daha sonra Süveyda’daki hareketlilik, YPG’nin bir türlü sisteme entegre olmamadaki oyunbozanlık rolü gösteriyor ki Suriye’de açılan bu olumlu sayfanın, insanların umduğu gibi, istediği gibi gitmesi bir hayli zor olacak gözüküyor. Burada bir meydan okuma var” diyerek, SDG’yi İsrail’in maşası olmaktan vazgeçmeye çağırmayı da ihmal etmemiştir.

Suriye’nin geri dönülmez bir şekilde parçalanma yoluna girdiği bu koşullarda, HTŞ’nin çok uluslu ve çok inançlı yapıyı reddetmekle kalmayıp bu parçalanmayı beslediği görülmektedir. TC’nin buna da hazırlık yaptığı, Kürt açılımının bu seçeneği de içerdği açıkça ortadadır. Ancak gerçeklik, Suriye’de kanlı sayfanın kapanmadığını; tersine, daha da genişlediğini göstermektedir. Bu bağlamda faşist TC açısından “Kürt barışı” söylemi, esasen Suriye ve Irak odaklıdır. Barış girişimleri, daha büyük savaşlara hazırlığın örtüsü olarak işlev görmektedir. Ki bu, emperyalist güçlerin genel yönelimidir. ABD himayesinde gerçekleştirilen Ermeni-Azeri, Pakistan-Hindistan barışları; Ukrayna-Rusya barış girişimleri ve İran-İsrail ateşkesi emperyalist güçler için büyük çaplı çatışmaların “barışlarla” örgütlenmesinden başka bir anlam taşımamaktadır. Emperyalistler, Doğu Avrupa’dan Orta Doğu ve Afrika’ya, Uzak Asya’dan Kafkaslara kadar dengeleri bozacak hamleler geliştirmektedir.

Bu türden her barış hamlesi daha ciddi çatışma olasılıkları barındırmıştır. Faşizmin “millî kardeşlik” anlayışı da bu çerçevede okunmalıdır. Emperyalizmin ve faşizmin içinde bulunduğu ekonomik ve politik krizlerin derinliği, işçi sınıfı ve emekçilere yoksulluk ve işsizlik cenderesini dayatmaktadır. Öfke ve tepki büyüktür. Yapılması gereken ise, dağınık halde bulunan bu öfke ve tepkinin örgütlenerek sistem dışına taşınması ve kurtuluşun devrimle gerçekleşeceği bilincinin inşa edilmesidir.

İŞÇİNİN GÖREVİ: SENDİKAL YOZLAŞMAYI AŞMAK

Sanayi Devrimi sonrası hızlanan sendikal hareket, dünyanın her yerinde aynı dönemlerde benzer bir ivme kazanmıştır. Örneğin 1940'lı yıllarda sendikalaşma oranı hız kazanmaya başlamış ve bu ivme 1970'lere kadar devam etmiştir. Ancak 1970'lerde pek çok ülkede siyasal ve ekonomik krizler sendikal süreçleri baltalamıştır. Şili'deki askerî darbe ile başlayan bu süreç, petrol krizi ile devam etmiştir. Türkiye'de ise 1980 darbesi sendikal harekete ket vurmuş, neoliberal politikalarla işçi sınıfının hareketliliği engellenmeye çalışılmıştır. İşçilerin sendikalaşma eğilimlerinin arttığı süreç, çeşitli bahanelerle bastırılmaya çalışılmış; sendikaların kapatılmasına kadar varan girişimler, işçileri ve sendikaları birbirinden kopuk hale getirmiştir.

Kapitalizm, en büyük düşmanı olarak gördüğü işçilerin birliğini parçalamak amacıyla neoliberal politikalar üretmiş, özelleştirmenin ve kayıt dışı istihdamın önünü açmıştır. Türkiye'de de diğer ülkelerde olduğu gibi pek çok politika, işçilerin kazanımlarının önüne geçmek için hayata geçirilmiştir.

Bugün sendikaların ve işçilerin gerçekliğini görmek, durumu tahlil etmek büyük önem taşımaktadır. Devlet eliyle yürütülen bir sendikacılık anlayışı, işçinin yaşamına derin biçimde işlemiş durumdadır. Asgari ücret artış oranları, emekli maaşları zamları ve memur ile işçilerin maaşlarına yansıyacak zamlar tamamen devlet güdümüne bırakılmıştır. Adil olmayan komisyonlar oluşturularak oynanan demokrasi oyununun tek kaybedeni işçiler olmaktadır.

UMUTSUZ TECRÜBELER

2025 yılı asgari ücret görüşmelerini hatırlayalım: Patron olarak hükümet yetkilisi 5 kişi, patron sendikası TÜHİS yetkilisi 5 kişi ve işçi sendikası TÜRK-İŞ yetkilisi 5 kişinin katıldığı komisyonda, işçilerin bu görüşmeden mağlup olma ihtimali olmadığı herkes tarafından bilinmektedir. Bu tablo, yapılan bütün sözleşmelerde karşımıza çıkmaktadır.

Keza, işçinin haklarını korumak amacıyla çıkarılan 4857 sayılı İş Kanunu ya da 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu, patronun işçiyi oyalaması için strateji sunmaktan başka bir işe yaramamaktadır. Özellikle özel sektörde faaliyet gösteren iş yerlerinde, işçiler sendikalaşmaya başladıklarında işten çıkarılabilmekte veya mobbing altında çalışmaya maruz bırakılmaktadır.

İşten çıkarılan işçiler için açılan davalar yıllarca sürebilmekte ve işçinin alacağı tazminat değersiz hale gelmektedir. Bütün bunlara rağmen, çoğunluğa ulaşılan iş yerlerinde patrona çoğunluğa itiraz hakkı tanınmaktadır. Süreç, aynı şekilde davaya evrilmekte; yıllar süren davanın sonucunda sendika davayı kazanmakta, fakat sendikaya üye işçi kalmadığı için toplu iş sözleşmeleri uygulanamamaktadır.

Bütün bu süreçler işçide umutsuzluk ve yılgınlık yaratmaktadır. Bir sonraki aşamada ise sendikalara karşı güvensizlik oluşmaktadır. Bu süreçlerin çoğunda sendikaların neredeyse tamamı, yasal süreci yürütmeyi tercih etmekte; yeni iş yerlerini örgütleme hedefine odaklanırken mevcut iş yerlerini ve işçileri unutmaktadır. Bütün bu keşmekeşin sonunda ise işçiden kopuk bir sendika ve sendikasına güvenmeyen işçiler kalmaktadır.

YAYGIN GÜVENSİZLİK

Günümüzde Türkiye'de sendikalaşma oranı yüzde 14-15 civarındadır ve bu oran neredeyse tamamen kamu sektöründe çalışan işçilerden oluşmaktadır. Özel sektörde sendikalaşma hemen hemen yok denecek kadar düşüktür. Bunun başlıca nedeni iş kaygısı olsa da, işçilerin sendikalara duyduğu güven eksikliği de sürecin önemli bir boyutunu oluşturuyor. Son 15-20 yıllık dönemde TÜRK-İŞ, HAK-İŞ ve DİSK'in işçiden kopuk tutumları, işçi sınıfının örgütlenme iradesini zayıflatmıştır. Sarı sendikacılık gölgesinden çıkamayan bu konfederasyonlar, ya hükümeti temsil ettiklerini açıkça ilan etmekte ya da işçiyi direnişten uzak tutacak stratejiler geliştirmeye devam etmektedir.

DİRENİŞ KIRAN SENDİKALAR

Her ay açlık, yoksulluk sınırını paylaşan sendika yetkilileri; lüks içerisindeki yaşamalarında ödün vermeden yaşamaya devam ederken işçilerin açlık sınırının dahi altında kalan maaşlarla geçinmesini normal bir durum olarak görüyor. İşçiyken hayatı boyunca sahip olamayacağı arabalara binebilen, belki hayalini bile kuramayacağı lüks evlerde yaşamaya başlayan, maaşı bir anda onlarca kat artan, beş yıldızlı otellerde konaklayabilen, emrinde onlarca personel olan neredeyse tamamı takım elbiseli ve kendilerince saygın olan sendika başkanları; işçiden her geçen gün daha fazla uzaklaşıyor. Kendilerinin de bir dönem işçi olduğunu unutan bu kişiler işçinin yaşadığı zorlukları görmezden gelerek kendi koltuklarını korumak adına ellerinden gelenin fazlasını yapıyorlar. Bu durum bütün sendika başkanları için geçerli değil elbette fakat sendika ağalığı kavramı on yıllardır olduğu gibi bugün de gerçekliğini koruyor.

İşçilerin direnişlerini bastırma görevi ne yazık ki sendikalara veriliyor. 2025 yılı işçiler açısından kritik ve mücadele ile geçen bir yıl oldu bugüne kadar. Senenin son 4 ayı da böyle olacak gibi görünüyor. Kamu işçilerinin neredeyse tamamının 2 yılını belirleyecek olan toplu iş sözleşmesi süreci geçtiğimiz günlerde tamamlandı. Kamu Çerçeve Protokolü adı verilen ve kamu işçilerinin toplu iş sözleşmesinin çerçevesini oluşturan sözleşme metni yetkili sendika olan HAK-İŞ ve en büyük konfederasyon olduğu için muhatap görülen TÜRK-İŞ tarafından 2 Ağustos günü imzalandı.

Sendikaların şubat ayında verdiği teklif bakanlıklarca aylar sonra değerlendirildi. Teklifin yanından dahi geçmeyecek olan rakamlar patron kesimi tarafından sendikalara sunuldu. Daha ilk andan verilen komik teklifin güzellemesi bazı sendika yetkililerince yapıldı. Konuya dair aylarca hiçbir şey söylemeyen DİSK, bir anda Ankara'ya yürüme kararı aldı. İki gün süren yürüyüşten sonra hiçbir yetkilisi kamu işçisine dair tek kelime etmedi. HAK-İŞ, hükümet yetkililerine

yalvarmakta çareyi buldu. Patronlardan icazet alarak birkaç basın açıklaması yapabildi. TÜRK-İŞ'e bağlı sendikalar ise tabanın hareketliliği nedeniyle eylemliklere başladı. Savunma sanayi işçileri ve sağlık işçileri aralıksız eylem yaptı. Diğer iş kollarındaki işçiler ise sendikalarına rağmen alanlarda varlıklarını göstermeye çalıştı. Onlarca yıldır sessiz olan kamu işçileri, bu dönemde seslerini herkese ve her şeye rağmen yükseltmeyi başardı. Basın açıklamaları yerini iş bırakmalara devretti. İşçilerin birlik olduğunu gören konfederasyon yetkilileri ve hükümet sürece hemen müdahale ederek KÇP'yi imzaladı.

YENİDEN ÖRGÜTLENMENİN VE MÜCADELENİN MİMARİ OLALIM

İşçiler iş yerlerinde başlattıkları eylemlikleri alanlara taşıyarak bir hareketlilik yarattı bu süreçte. Ülkedeki ekonomik kriz, mali konuları işçinin en büyük ihtiyacı gibi gösteriyor olsa da iş yerlerinde yaşanan yüzlerce sorun işçinin iş sağlığı ve güvenliğini tehdit etmeye devam ediyor. Sendikaları yönetenler de çoğunlukla bu sorunlara çözüm üretmek yerine sendikal rekabete gömülerek yetkiyi elinde tutmaya çalışıyor. İşçi kendisini masada ya da alanlarda satmayacak, sendika ağalığını reddeden, işçiyi temsil edecek yönetici ve sendika istiyor. Bu taleplere karşılık bulabilen işçi sayısı gün geçtikçe azalıyor. Sendikaların birçoğu işçinin örgütsüzlüğünden besleniyor. İşçinin ihtiyaçları ile sendikaların tutumu her geçen gün birbirinden biraz daha uzaklaşıyor.

Bütün bunlara karşılık günümüzde sendikalar, işçilerin örgütlülük kurmak için ulaşabilecekleri en yaygın araç olarak karşımızda duruyor. İşçilerin sendikalara dair mesafesinin açılması egemenlerin ve sermayenin işine geliyor. İşçiler, her şeyden önce örgütlülük kurmalı ve sendikaların parçası olmalıdır. İşçiler, sendikaların maaşlarına zam yapılmasını sağlayan bir mekanizma olduğu düşüncesinden sıyrılarak şeffaf yönetilen ve mücadele eden sendikaların mimarı olmalıdır.

ÇÜRÜME "TÜRKİYE YÜZYILI" NDA SÜRÜYOR

Bugünlerde pek dillendirilmese de “Türkiye Yüzyılı” masalı hatırlanacaktır. Türkiye Yüzyılı’nda günler pek de iç açıcı değil. Gün geçmiyor ki ülke gündemi yeni bir skandalla çalkalanmasın. Çivisi çıkmış tabiri bundan başka hangi durumu anlatır kestirmek zor; dahası içinde bulunduğumuz durumu hangi sözcükler daha doğru ifade eder bu daha zor olsa gerek. Yine de doğruya en yakın ifadeyi kullanmaya çalışıp mevcut durumu “çürümüşlük” diye ifade edelim.

Herkesin aklına ilk gelebilecek bir kavramı kullandık. Shakespeare “Danimarka Krallığı’nda çürümüş bir şeyler var” diyordu. Kim bilir günümüz Türkiye’si için neler derdi! Soyut bir çürümüşlükten bahsetmiyoruz. Nereye uzansanız elinizde kalacak bir tablo söz konusu. Kirli ilişkiler, yolsuzluklar, adaletsizlik, kayırmacılık, riyakârlık, karaktersizlik ve daha fazlası... Kuşkusuz mevcut durum bir işleyişin sonucu olarak vuku buluyor. O işleyişin de dayandığı, beslendiği bir zemin söz konusu.

Salt siyasal iktidara özgü, ona içkin olan bir çürümüşlük yok. İktidarından muhalefetine kadar burjuva feodal siyasetin tüm bileşenleri mevcut durumdan besleniyor. Haliyle mevcut durumu yansıtıyorlar. En ucube karakterler iktidar ya da muhalefet fark etmeksizin siyaset sahnesinde adeta cirit atıyorlar. Hepsinin trolleri var. Yalan, çarpıtma, iftira, manipülasyon olağan, mutad bir şeymiş gibi hareket ediliyor.

Her dönem kendi karakterini yaratır. Kuşkusuz ilgili karakterler hep vardı. Olmasaydı Aziz Nesin “Zübük”ü yazamazdı. Ya da Orhan Kemal’in “Murtaza”sı hiç yaşamamış olurdu. Dikkat çekmekte fayda var “Zübük” de “Murtaza” da sade birer vatandaş olmanın ötesinde sistem ile ilişkili birer karakter olarak kendilerine alan bulurlar. Egemen olan ilişkilerin yanında konumlanmaları ya da erkin en kararlı bekçiliğine soyunmaları iktidar olanaklarından faydalanmaktan başka bir anlama gelmez. İktidar ile ilişki kurdukça itibar peşinden gelir. İktidar dediğimiz şey tepeden tırnağa örgütlenmiş ilişkileri ifade eder. Güçten devşirilen itibar ilkesizliği şart koşar! Elbette olanaklardan herkes aynı

oranda faydalanmaz. Rantın doğasına aykırıdır bu; dahası ranttan beslenen türedi karakterler, asalaklar tam da bu yüzden çirkefleşip daha fazlası için yapmayacakları karaktersizlik örneği kalmaz.

Türkiye Yüzyılı hikâyesine dönüp esas karakterlerimize, onları ayakta tutan beslendikleri zemine bakabiliriz. Elbette Erdoğan en önemli figür olarak öne çıkacaktır. Erdoğan hem AKP içindeki hem de Cumhur İttifakı bileşenleri için çok şey ifade ediyor. Çünkü o tüm bu klikler için adeta bir tutkal işlevi görüyor. Kuşkusuz onun bu çok şey ifade etme özelliğinin arka planında esasta ilkesiz daha doğru bir ifade ile karaktersiz oluşu var.

Yazının başına mevcut tabloyu anlatmak için çürümüşlük kavramına başvurmuştuk. Erdoğan’dan bağımsız bir çürümüşlük söz konusu olabilir mi? Yani o, dönemi en iyi hatta kusesursuzca anlatan bir karakter. Gerçek her zaman kurgudan daha değerlidir.

Devletin tüm kurumlarından beslenip onun yarattığı her türlü olanağı semiren mafya, çete tarzı örgütlenmeler herkesin malumu. Sağlık, güvenlik, yargı, eğitim, basın, yerel yönetimlerde kısacası her alanda benzer kirli ilişkiler ağı söz konusu. Bu kadar aleni bir yapılaşma ve yaygınlaşma devletten bağımsız gerçekleşmez. Devlet bu ilişkiler ağının tam merkezinde duruyor. Gözlerini kapamış değil, hayır direkt süreci örgütlüyor. Polisi, yargısı mevcut ilişkilerin istikrarı için çaba sarf ediyor. Soruşturulması gereken birini hemen aldırıyor, şantaj yapması gerekiyorsa güvenlik güçleri, olmadı mafyayı rahatlıkla devreye sokabiliyor. Çürümüşlüğü kendi bünyesiyle sınırlamıyor tüm topluma yayıp derin bir yozlaşmanın zeminini hazırlıyor. Asalak, türedi karakterler kirli ilişkiler ağının birer ünlü figürleri olarak çürümüşlüğü vitrininde boy gösterip kendi durumlarını olağanlaştırıyorlar. Dahası bununla yetinmeyip mevcut duruma meşruiyet kazandırıyorlar. Çakıcı gibi mafya liderleri icazet makamına dönüşmüş durumda. İktidar sahiplerinin ilgili oldukları alanda söz hakkını elinde bulunduranlarla fotoğraf çektirip servis ederek bir anlamda onay alma mekanizması işletiliyor.

Kuşkusuz tüm bunlar salt günümüze özgü pervasızlıklar değil. Devlet-siyaset-mafya üçgeni sır olmaktan çıkıcalı çok oldu. Susurluk kazası bu ilişkilerin ifşa sembolü olarak hafızalara kazınsa da ilişkiler ağı daha geçmişe uzanıyor.

Günümüzün ayırt edici özelliği bu ilişkilerin siyaset eliyle doğrudan siyasal iktidar tarafından olağanlaştırılması. Bu ilişkilere meşruiyet kazandırılması. Dikkat edilsin her kirli ilişki açığa çıktıktan sonra ilgili kişilerin siyasal iktidarla bağıni gösteren fotoğraflar olduğunu görüyoruz. Soylu’nun albümü hatırlanabilir ya da Bahçeli ve Çakıcı’nın. Bahçeli’nin son operasyonda tutuklanan mafya bozuntusu Selahattin Yılmaz’a sahip çıkması artık kimseyi şaşırtmıyor. İlgili mafya bozuntusu üzerinden MHP’ye ayar verilmeye çalışıldığı da görülüyor.

Diğer taraftan dönemin önemli argümanlarından biri de Erdoğan ve ona bağlılık yeminleri. Bu kirli ilişkiler ağı içinde yer alanların ortak gayesi Erdoğan ve onun “dava”sı. Aslında bu “dava” metaforu bağlılığın niteliğini anlamamız için önemli.

Avukat Rezan Epözdemir, Mücahit Birinci ya da Cem Duman vakaları ortada. Hepsinin karıştığı olaylar farklı. Ama beslendikleri zemin ve yaslandıkları güç ilişkileri aynı. Çünkü hepsi aynı çarkın dişlileri olarak faaller. Her bir avukat da yargı içinde güçlü ilişkilere sahip. Epözdemir doğrudan siyasal iktidarla görüntü veren biri değil ama kurduğu ilişkiler siyasal iktidarın olağanlaştırdığı çürümüş düzenden nasıl nemalandığını gösteriyor. Kuşkusuz Epözdemir’e yönelen soruşturma yargıdaki çürümüşlüğe bir itiraz anlamına gelmiyor. Bir hesaplama, rant kavgası yaşandığını rahatlıkla ifade edebiliriz. Diğer taraftan Mücahit Birinci ve Cem Duman siyasal iktidarla direkt ilişkili isimler. İktidarın İBB’ye dönük operasyonlarının hemen ardından izledikleri yol, bir ilişkiler ağını fakat istisna olmayan adeta yargının genel bir eğilimini yansıttı. Yargı siyasal iktidarın salt muhalefeti dizayn etme, güç ilişkilerini, rant paylaşımını yeniden düzenleme işlevi görmüyor; tüm bunlarla birlikte bir suç mekanizması olarak başkalarının varlıklarına çökme için de önemli bir araç olarak kullanılıyor. Son iki avukat daha çok bu

tarz ilişkiler ağının aparatları olarak iş görüyorlar. Yargının mafya yapılanmaları ile ilişkisi artık bir sır değil dahası bu haberler artık kimseyi şaşırtmıyor.

Adı geçen avukatlarla ilgili soruşturma ve tartışmaların ortak noktası Erdoğan’a bağlılık üzerinden yürütülmesi. Epözdemir soruşturması hakkında yorum yapanlar AKP içindeki saflaşmayı da imlemiş oluyorlar. Bu saflaşmalar diğer avukatlar hakkında başlatılan süreç için de geçerli. Soruşturulanlar ya da konuşanlar herkes Erdoğan’a sonuna kadar bağlı. Peki bu karşılıklı suçlamalar da neyin nesi? Tam da burada çok rahat bir şekilde yargıdaki güç paylaşımının işaretlerinden bahsedebiliriz. Güç paylaşımı rant ilişkilerinin düzenlenmesini ifade ediyor. Hakimlerin, savcılarının, polisin de içinde olduğu, tabii ki siyasal alanın doğrudan dahil olduğu bir ilişkiler ağı söz konusu. İşte Erdoğan’ın “dava”sı diye imlenen şey bu ilişkiler ağının yani rant paylaşımının sürdürülmesinden başka bir şey değildir.

Yazının başında muhalefetin de sistemin yarattığı çürümüşlükten azade olmadığını ifade etmiştik. Özlem Çerçioğlu vakası ibretliktir. Düne kadar muhalefetin “Topuklu Efe”siydi ama iktidarın elinde bulundurduğu dosyalar Topuklu Efe’nin bir anda topuklayıp AKP’ye katılması için yeterli oldu.

Yargının siyasal alanı iktidar lehine dizayn etmesi güç ve rant paylaşımına müdahil olması bir yana bir anda Erdoğan’dan hayranlıkla bahsedilip Cumhuriyet davasının buruşturulup bir kenara fırlatılarak Erdoğan’ın davasının birer neferi olunması burjuva-feodal siyaseti ifade etmek için önemli birer argüman olarak orta yerde duruyor. Bu ve benzer örnekler daha çok yaşanacaktır.

Emin olunmalıdır ki aynı şartlar oluştuğunda Erdoğan da aynı şeyi yapacaktır; çünkü mevcut sistemi en iyi yansıtan tüm bu türedi karakterlerin toplamını kendi ruhunda yaratan ve yaşatan daha iyi bir karakter yoktur. Dahası o bir kurgu değil gerçek bir karakter olarak sahnede boy gösteriyor. Ama o sahne kendisi dahil “dava mı canı cehenne” diyecek kişilerle dolu olduğu için bir anda altüst olmaya da yakındır!

KAN VE KÜLLERLE YAZILAN MADENCİLİK

Hemen her yeni gün yeni bir yasa tasarısı ile karşımıza çıkan iktidar bloku ülkenin doğal zenginliklerini pazarlayarak talandan elde ettiği geliri büyümeye devam etmektedir. Yerin üstü de yerin altı da adeta talan edilmekte, doğa göz göre göre feda edilmektedir. Maden şirketlerine tanınan imtiyazlar, bu şirketlerin çıkarlarına göre şekillenen yasa değişiklikleri devletin halkı, doğayı, emeği değil çıkarlarını öncelediğini daha net bir şekilde göstermektedir. En güncel örneklerden biri olan, “zeytinlik alanları madencilğe açan” yasa da bu tablonun devamıdır. Daha önceki yazımızda ayrıntılı biçimde ele aldığımız üzere, bu düzenleme tamamen şirketlerin çıkarları doğrultusunda hazırlanmış; köylülerin geçim kaynakları olan zeytinlikler, madencilik faaliyetlerine adeta peşkeş çekilmiştir.

Maden yasalarının kimin çıkarlarına hizmet ettiği ve hangi şirketlere ne tür imtiyazların tanındığı, bugün daha yüksek sesle sorulması gereken sorular hâline gelmiştir. Bu soruların peşine düşüldüğünde, karşımıza sıklıkla yasaları hazırlayan, komisyonlarda ve nihayetinde Mecliste özel takibini üstlenen bir avuç rantçının ve adeta acenta gibi çalışan “vekili” besleyen, bunları milletvekilliği ile donatmış uluslararası şirketler çıkmaktadır.

Örneğin, Erzincan İliç'te yaşanan ve 9 işçinin göz göre göre hayatını kaybettiği katliamla gündeme gelen Anagold Madencilik, yüzde 80 oranında Kanada merkezli SSR Mining ve yüzde 20 oranında Çalık Holding'e bağlı Lidya Madencilik ortaklığıyla faaliyet göstermektedir. İliç örneği, Türkiye'deki madencilik sektörünün komprador burjuvazi lehine nasıl şekillendiğinin göstergesidir. Benzer bir yapı, Uşak Kışladağ ve İzmir Efemçukuru'nda faaliyet yürüten TÜPRAG adlı şirket üzerinden de görülebilir. Tamamı Kanada merkezli Eldorado Gold Corporation'a ait olan TÜPRAG, Türkiye'nin en büyük altın üreticilerinden biridir. İzmir'de zeytinliklere ve ormanlara yakın

bölgelerde madencilik yapmasına, siyanürlü liç yöntemi kullanmasına rağmen, ÇED süreçlerinden rahatlıkla geçmekte, bölge halkının itirazlarına rağmen faaliyetlerini sürdürmektedir.

CENGİZ'İN SÖMÜRÜ AĞI

Madencilik sektörünün belki de en tartışmalı aktörü olan Cengiz Holding, devletle kurduğu sıkı ilişkiler ve kamu kaynaklarına erişim sayesinde geniş bir çıkar ağını yönetmektedir. 2004 yılında Eti Bakır, 2005 yılında Eti Alüminyum'u özelleştirme kapsamında devralan holding, madenden nihai ürüne kadar tam bir entegrasyon sağlamış; aynı zamanda enerji, inşaat ve altyapı alanlarında da büyük kamu ihaleleri olarak güç kazanmıştır. İnternette Cengiz Holding'in adını arattığımızda karşımıza aldığı büyük ihaleler, davalar, siyanürlü maden aramaları ve büyük doğa talanları çıkıyor. Çanakkale'de Kazdağları'nın eteklerinde yer alan Bayramiç'e bağlı Hacibekirler köyünde Cengiz Holding'in maden çıkarmak için başlattığı ağaç katliamına tepki gösteren bir köylü “Bu dağlarda hayat vardı. Kokusuyla, suyuyla, ormanıyla” diyor. Şirketler girdikleri her alanı çölleştiriyor, yıkıyor ve yok ediyor. Yerine inşa ettikleri madenlerle hem doğaya zarar veriyor hem de köylünün geçim kaynaklarını yok ediyor.

Samsun, Artvin (Murgul – Cerattepe), Kastamonu (Küre), Giresun (Lahanos), Siirt, Adıyaman, İzmir (Halıköy), Mardin (Mazıdağı), Konya (Seydişehir), Çanakkale (Biga – Halılağa) bölgelerinde yoğun faaliyet gösteren Cengiz Holding, hem açık hem yer altı işletme yöntemiyle bakır, alüminyum, altın, nikel ve kobalt gibi madenleri çıkarmakta ve işleyerek ürün haline getirmektedir. Özellikle Mazıdağı Metal Geri Kazanım ve Gübre Tesisi, dünyanın tek pirit kaynaklı kobalt üretim tesisi olarak dikkat çekmektedir.

Verilere göre; Eti Bakır tesislerinde yılda 70 bin ton katot bakır üretilmekte, bu üretim Türkiye'nin ihtiyacının yaklaşık

yüzde 20'sini karşılamakta ve 750 milyon dolarlık cari açık engellenmektedir. Eti Alüminyum tesisleri yılda 82 bin ton alüminyum üretmekte ve yıllık 275 milyon dolar tutarında ithalatın önüne geçmektedir. Yan ürünler 75 ülkeye ihraç edilmekte, bu da Cengiz Holding'in döviz girdisini artırarak ekonomik etkisini genişlettiğini göstermektedir. Yurt dışı faaliyetleri arasında Azerbaycan (bakır, altın), Kırgızistan (altın), Özbekistan (enerji santralleri) gibi yatırımlar da yer almaktadır. Ancak ekonomiye sunulan bu katkılar, doğa tahribatı, halkın geçim kaynaklarının kaybı ve uzun vadeli çevresel yıkım gibi maliyetleri görmezden gelmektedir. Çevresel yıkım uzun vadede geri dönülmez zararlara yol açacaktır. Su kaynakları, köylünün geçim araçları, ağaçlar yok edilmekte bu da uzun vadede doğaya daha fazla zarar verme anlamına gelmektedir. Dolayısıyla şirketlerin ve devletin kısa vadeli rant ve talana dayalı gelir hırsları aslında uzun vadede daha boyutlu bir yıkımı getirmektedir. Onlar doğayı felakete sürüklediklerini haliyle bilmekte ancak sistemin doğası gereği çıkarlarına uygun davranmaktadır. Bundan etkilenen sadece doğa değil çoğu zaman da işçiler ve emekçiler olmaktadır. Bu şirketlerin devasa kârları, çoğu zaman işçi sağlığı ve güvenliği pahasına, insan emeğinin sistematik sömürsü üzerinden inşa edilmektedir.

KÂRIN BEDELİNİ KİM ÖDÜYOR?

Maden şirketlerinin büyümesi, ihracat artışı ya da cari açığa katkısı gibi veriler kamuoyuna sıkça sunulurken, bu “başarı”ların hangi koşullarda sağlandığı neredeyse hiç tartışılmamaktadır. Türkiye'deki madencilik sektörü, yıllardır süregelen denetimsizlik, sendikasılaştırma ve güvencesizlik pratikleriyle iş cinayetlerinin en çok yaşandığı alanlardan biri haline gelmiştir.

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) verilerine göre Türkiye, Avrupa'da madencilik kazalarında birinci, dünyada ise ikinci sıradadır. 2024 yılında Erzincan İliç'te

Anagold'a ait altın madeninde meydana gelen liç yığını kayması sonucu 9 işçinin yaşamını yitirmesi, bu çarpıklığın en güncel örneklerinden biridir. Olaydan aylar önce hazırlanan bilirkişi raporları tehlikeye açıkça dikkat çekmiş, ancak şirketin faaliyetleri durdurulmamış, denetim yapılmamış, uyarılar görmezden gelinmiştir. Daha önce de Soma'da (2014, 301 işçi), Ermenek'te (2014, 18 işçi), Amasra'da (2022, 41 işçi) yaşanan katliamlar, maden işçilerinin yaşamının ne kadar değersiz görüldüğünü bir kez daha göstermiştir. Bu koşullarda faaliyet gösteren şirketlerden biri de Cengiz Holding'dir. Sahip olduğu madenlerde taşeron sistemi yaygındır. Sendikalı işçi oranı düşüktür. Holdingin faaliyet yürüttüğü Siirt ve Mardin gibi bölgelerde işçilerin düşük ücretle ve denetimsiz koşullarda çalıştırıldığına dair pek çok haber ve saha raporu bulunmaktadır.

Bu gerçeklik, madencilikteki "ekonomik katkı" söyleminin ardında aslında çok daha karanlık bir tablo olduğunu göstermektedir. Şirketlerin büyümesi işçilerin kanı, emeği ve hayatı pahasına sağlanmaktadır.

Bugün madencilik tamamen çıkarlar uğruna sürdürülmektedir. Devlet tarafından hazırlanan her yeni yasa, halkın değil şirketlerin, hatta esas olarak yerli şirketlerinde değil uluslararası tekellerin, günümüzdeki ve tarihteki haksız savaşların, işgallerin ve korkunç talanların ürünü olan bu şirketlerin lehine düzenlenmekte; “kalkınma”, “ekonomik büyüme”, “cari açık kapanıyor” gibi söylemler ise bu yıkımın üstünü örtmek için kullanılmaktadır. Bugün sorulması gereken soru şudur: Bu madencilik politikası kimin için, ne uğruna sürdürülüyor? Eğer yanıt “halk için değil” ise o zaman bu politik düzene ve onun taşıyıcılarına karşı daha yüksek sesle itiraz etmek, değişimi savunmak artık bir zorunluluktur. Doğanın rantı peşkeş çekilmediği, işçilerin yer altında can vermediği bir düzen mümkündür. Mümkün olan için harekete geçelim...

ÜRETİCİYİ YUTAN KARA DELİK: ŞAP HASTALIĞI

Türkiye’de süt ve kırmızı et gibi hayvansal ürünlerin fiyatlarının pahalı olması ve sürekli artmasından dolayı hayvan yetiştiricilerinin sorunları, hayvancılıkta dışa bağımlılık gibi konular sık sık gündeme gelmektedir. Son dönemde küçükbaş hayvanlara ve çoğunlukla büyükbaş hayvanlara zarar veren şap hastalığı borç yükünden kurtulamayan üretici açısından daha da vahim bir tabloya yol açıyor. Baş edilemeyen şap hastalığı şu anda birçok bölgede yaygınlaşmış, hayvan pazarları ise 1 Temmuz’dan itibaren kapanmış durumda. Henüz soruna çözüm bulunamamış, üreticilerin ahırlarında hastalık dolaşırken ithal hayvanlar satın alınarak üretici bataklığına terk ediliyor.

ŞAP HASTALIĞI NEDİR VE NEDEN DURDURULAMIYOR?

Şap hastalığının etkeni Aphthovirüs virüsü olmakla beraber virüsün 7 farklı serotipi (ayrı antijenik tip) her serotipin de birçok varyantı (ayrı antijenik tiplerin genetik farklara sahip versiyonları) bulunuyor. Aphthovirüs virüsü hayvanların birbirine teması, hava yolu, hayvanların bir yerden bir yere taşınması, enfekte yem, su, malzeme, araç ve insanda dolaylı olarak taşınması gibi nedenlerden ötürü büyük alanlara yayılan bulaşıcı, viral bir hastalıktır. Tedavisi bulunmamakla birlikte hasta hayvanın ölüm riski düşük ise destekleyiciler uygulanıyor ve hastalığın yarattığı ikincil enfeksiyonlar için tedavi protokolü izleniyor. Süt veriminde uzun dönem azalmalar, canlı ağırlıkta gerilemeler, yavru atımları ve ölümler yaşanmakla beraber veteriner hekime yüksek ödemeler yapılıyor. İyileşmesi zor görünen hayvanlar ise kesime gönderiliyor. Hastalık zoonoz olmasına rağmen insanlarda büyük bir etki göstermiyor. Etler iyi pişirilip güvenli bir şekilde tüketilebiliyor.

Türkiye’de şap hastalığıyla ilgilenmekle sorumlu Tarım ve Orman Bakanlığına bağlı kurumlarla koordineli çalışan laboratuvarlar ve Ulusal Şap Komitesi bulunuyor. Türkiye aynı zamanda konuyla ilgili uluslararası örgütlerle iş birliği yapıyor, şap hastalığına dair birçok “önlem” alınıyor. Ancak bu önlemlerin pratikteki karşılığı tartışmalı.

Tarım ve Orman Bakanlığına bağlı

kurumların hayvan sağlığına ilişkin birçok yükümlülükleri bulunuyor. Ancak bu yükümlülükler yerine getirilmemektedir.

Peki bu tıkanıklığa yol açan nedenler neler? Türkiye’nin emperyalizme bağımlı ekonomisi hayvancılığın gelişmemesine yol açmaktadır. Devlet kurumlarının hibe desteği ve kredileri ise bu koşulların geliştirilmesi anlamına gelmiyor. Hibe desteği ve kredilerle üreticilere “üret” denmektedir ancak bu “destekler”, üretim ihtiyaçları için gerekli olan malzemelerin maliyetini karşılamaya yetmemektedir. Dolayısıyla küçük ve orta üreticiden geleneksel ilkel bir hayvan bakımını üstlenerek sıtmaya razı gelmesi beklenmektedir. Devlet kurumlarının imkânlarından en fazla faydalananlar ise hayvancılığı tekelinde bulunduran büyük çiftlik sahipleridir. Geriye kalan üreticiler tüm bu imkânlardan ya yoksun ya da erişemiyor. Devletin bağımlı ekonomiye hizmet eden politikaları tekelleşmeyi ve zenginleşmeyi yaramaktadır. Bu da devletin et ve süt kurumlarının şirketlerle ve büyük çiftlik sahipleriyle arasındaki ilişkilerinin içeriğini açığa çıkarmaktadır.

Öte yandan sorun yalnızca “önlem” planlarına rağmen şap hastalığının tedavi edilmemesi değildir. Şap hastalığından mustarip üreticiler de hem maddi hem manevi boyutuyla güvencesiz kalmaktadır. Zira üretici hastalıktan kaynaklı hayvanların telef olması, hastalığın diğer hayvanlara bulaşması, hayvan pazarında hayvanların değerinin düşmesi gibi güçlüklerle boğuşmakta, gelecek sezon için yeniden buzağı ya da inek, dana alımı yapmak zorundadır. Bu da önceki sezonda şap dolayısıyla elde edilemeyen kârın yeni sezona ciddi bir zararla girilmesi anlamına gelmektedir. Hal böyle olunca üreticiyi şap hastalığının tedavisi ve yeni hayvan alımı için büyük bir borç yükü beklemektedir.

Hastalık etkeni virüsün serotiplerinin ve serotip varyantlarının çok olması hastalıkla mücadelede zorlayıcıdır ama bağlayıcı durmuyor. Hastalığın kontrolü ve bitirilmesi doğrudan bakanlığın, bakanlığa bağlı kurumların işleyişindeki sıkıntıyı gösteriyor. Karantinalar uygulanmıyor, hayvan hareketleri hayvan pazarları kapatılınca durdurulacak sanılıyor. Sahada araştırmalar yapılmıyor, numuneler

alınmıyor. Hayvan kayıtları ve sağlık raporları nadir yapılıyor. Kurumların hastalığı durdurmadaki başarısızlığı ortadayken ve en azından üretici zararlarını karşılayabilecekken dahi bu yapılmıyor.

HAYVANCILIĞIN DURUMU

Tarım giderlerindeki artmaya bağlı olarak üretilen yem fiyatlarında da artış görülüyor. Yalnızca son bir ay içerisinde sadece kesif yeme yüzde 5’lik zam yapıldı. 50 kiloluk bir torba yem, 680 liradan 720 liraya çıktı. Yine yağış durumuna bağlı olarak beyaz samanın kilosu 2,5-4 lira ile geçen seneye göre yüzde 40’lık artış gösteriyor. Mera yetiştiriciliğiyle (ekstansif) geçimini sağlayanlar kuraklıktan dolayı ekstra yem almak zorunda kaldıklarından ekonomik olarak zorlanmaktadırlar. Yine doğanın talanından dolayı aşırı sıcaklardan ve parazitlerin artışından kaynaklı yaşanan hastalıklarda artış görülüyor. Hastalıklara karşı mücadelede veteriner ilaç maliyetleri artış gösteriyor. 1 Ağustos 2025 itibarıyla Ulusal Süt Konseyi tarafından çiğ süt tavsiye fiyatı 18 lira 35 kuruş olarak belirlendi. Belirli işlemlerden geçen süt, marketlerde 30 ila 45 lira arası değişen fiyatlarla satılıyor. Et ve Süt Kurumu’nun 21 Temmuz 2025’ten itibaren 1 kilo karkas et için belirlediği fiyat 331 lira. Yine etin market fiyatı ortalama 800 liradır. Üreticiden alımda belirlenen fiyatlar özel firmalardan kaynaklı daha aşağılara düşmektedir. Örneğin köylerde küçük çaplı işletmeleri olan ailelerin doğrudan büyük firmalarla bağı olmadığından, ürettiği sütü peynire çevirip şehirdeki bakkallara satıyor veya küçük firmalara düşük fiyatlara satıyor.

Büyük hayvan çiftlikleri büyük firmalarla anlaştığı için küçük üreticiler düşük fiyatta satım yapmak zorunda kalıyor. Büyük, orta ve küçük işletmeler ürettiklerini kapasitelerine göre fiyat belirlemektedirler. Devletten yine işletmenin üretim kapasitesi artıkcı hayvan başına alınan süt, buzağı, bakım destekleri ve hibeler artıyor. Tabii bu “destek ve hibelerde” adil davranılmıyor; büyük üreticinin büyümesi teşvik edilirken küçük üreticinin kapısına mühür vurulmak isteniyor. Devletin verdiği “destekler” ve belirlenen piyasa

alım fiyatları kurtarmadığı için birçok üretici hayvancılık kredilerine başvuruyor. Kredi alabilen hayvancılar bir süre daha işletmesini ayakta tutabiliyor ama sonunda ödemeler ile baş edemeyip ya işletmeyi küçültüyor ya da iflas ediyor.

DÜĞÜME DÖNÜŞEN ÜRETİM

2025 yılı Tarım ve Orman Bakanlığına ayrılan bütçe 135 milyar liradır. Yılın ilk yarısı için harcanan 89,7 milyar liranın yalnızca yüzde 18,7’si hayvancılığa ayrılmıştır. 2024 yılında bütçenin yaklaşık yüzde 22,6’sı hayvancılık için harcanmıştı. 2025 yılı için gerçekleştirilen bütçe görüşmelerinde söz alan İbrahim Yumaklı, konuşmasında hayvancılık için yapılan desteklemeler ve iyileştirmeleri ele almıştı. Yumaklı, “destek ve iyileştirmelerin” bu yıl da devam edeceğini vurgulamış, TİGEM’de yer alan büyükbaş hayvan rezervlerinin küçük işletmelere verileceğine dair bir projeden söz etmişti. Kırsalda Bereket adı altında bu yıl çıkarılan projeye başvurmayı zorlaştıran kriterler başvuru ödemelerini yüksekliği ve kamuda evrak toplama-verme süreçlerinin zorluğu ile gündeme geldi. 60 bin damızlık, gebe, etçi ve yetiştirilmesi zor olan yabani hayvan verilmesi planlanan projede başvurular 28 Şubat’ta tamamlanıp 30 Mayıs’ta sayısı 4351 olan hak sahipleri açıklandı. Yalnızca 14 hak sahibine 235 damızlık hayvan verildi. Böylece projenin bir kandırmacadan ibaret olduğu anlaşıldı; üreticiler başvuru ödemeleriyle soyuldu.

Son olarak Yumaklı, bütçe görüşmelerinde “Şap hastalığı vaka sayısını yüzde 78 azalttık”, “Şap hastalığını bitirmeye kararlıyız” demişti ve geline süreç ortadadır. Şapın telef ettiği hayvan sahiplerinin feryatlarına her gün şahit oluyoruz. Hastalıktan dolayı hayvanlarını mezbahaneye gönderen üreticinin kesim fiyatlarının belirlenmemesinden şikâyetçi olduğunu görüyoruz. Bununla birlikte sağlık kontrollerinin kâğıt üzerinde yapıldığı ifade edilen ithal hayvanların sayısındaki artış herkesin malumu. Ucuza ithal edilip kesilen hayvanlar piyasaya sunuluyor. Et fiyatlarını düşürmek için yapıldığı söylenen ithalat, halkın sağlığı pahasına “tatlı vurgunların” revaçta olduğunu gösteriyor.

YASALARLA MÜLKSÜZLEŞTİRMENİN DİNAMİKLERİ

AKP döneminin temel özelliklerinden biri, tarım politikaları bağlamında yaşanan mülksüzleşme olgusudur. AKP, 23 yıllık iktidarı boyunca tarımda önemli bir “dönüşüm” imza atmış; yoksul ve orta köylü kesimlerini ya üretimden koparmış, ya borç yükü altında çıkmaza sürüklemiş ya da mülksüzleştirerek sefaletle mahkûm etmiştir.

Mülksüzleştirme olgusu, küçük ya da orta köylülüğün yalnızca üretimden koparılması değildir. Bu süreç, devletin doğrudan müdahalesiyle, zorbalığın hukuki düzenlemelerle hayata geçirildiği; büyük toprak sahipleri ve onların ilişkili olduğu yabancı sermayenin kollandığı bir zeminde yaşanmaktadır. Mülksüzleşme, Türkiye kapitalizminin doğal dinamiklerinin bir sonucu değil, büyük toprak sahipleri ve esas olarak yabancı sermayenin ihtiyaçları doğrultusunda gerçekleşmiş, sürecin tamamlanmasında devlet önemli bir aktör olmuştur.

Siyasî iktidarın tarım politikaları, yoksul köylünün üretimden koparılmasında en önemli etken olarak öne çıkar. Bu politikalar küçük üreticiyi görmezden gelirken, orta ölçekli üreticilere yalnızca hayata tutunabilmeleri için sınırlı bir şans tanır; yani onları, küçük üreticinin kaderine sürükler. Aynı zamanda büyük toprak sahipleri ve onlarla ilişkili yabancı sermayenin çıkarlarını kollamak dışında bir işlev görmez.

KÖYLÜLERİN BORÇ SARMALI

Hemen herkesin hemfikir olduğu konulardan biri, küçük üreticinin giderek yoksullaştığı ve hatta orta köylülüğün de mülksüzleşme cenderesine mahkûm olduğudur. Dikkat çektiğimiz husus, bunun klasik bir çözülme olgusu olmamasıdır. Bizim gibi yarı sömürge, yarı feodal ülkelerin kendine özgü gerçeklikleri vardır. Bu gerçeklik, kapitalist dinamiklerin çözümlendiği ilişkileri —diğer bir ifadeyle mülksüzleşme olgusunu— bizim gibi ülkelerde çok daha acımasız, uzun ve sancılı bir süreç haline getirmiştir. Esas nokta, ilgili ilişkilerin tamamen tasfiye edilmesi değil, mülksüzleşme olgusunun bir sonuç olarak yaşanmasına rağmen bu ilişkilerin varlığını sürdürmesidir. Tam da burada, emperyalizmle kurulu

bağımlılık ilişkisi soruna can alıcı bir özellik kazandırmaktadır. Bu bağlamda, mülksüzleşme olgusunun hangi dinamiklerden, yani hangi zeminden beslenerek gündeme geldiğine dikkat çekmek faydalı olacaktır. Sıklıkla köylülerin üretmez duruma geldiğinden bahsediyoruz. Artan girdi maliyetleri köylünün belini bükmeyle kalmıyor, hasat döneminde adeta borçlanmasına yol açıyor. Girdi maliyetlerinin artması, fakat alım fiyatlarının düşük tutulması; küçük üreticiyi daha çok büyük tüccarların, şirketlerin ve bankaların insafına terk etmek anlamına gelmektedir. Kuşkusuz bu durum doğrudan tarım politikaları ile ilgilidir. Uluslararası sermayenin talepleri doğrultusunda yürütülen tarım politikaları, ithalatı önceleyen bir modeli köylülüğün karşısına engel olarak dikmiştir. Neyin ne kadar üretileceğine dair belirlenen yaklaşım, küçük ve orta ölçekli üreticileri büyük toprak sahiplerinin ve bankaların insafına terk etmekte, onları ya ürettiklerinin karşılığını alamadıkları bir sürece itmekte, ya da borç sarmalına sürükleyerek mülksüzleşmenin kapısını aralamaktadır.

Siyasî iktidarın küçük üreticiye dönük sübvansiyonları sınırlaması veya destek politikasından vazgeçmesi, üretmekte ısrar etmekten başka çıkar yolu kalmayan küçük üreticiyi içinden çıkılmaz bir borç sarmalına sürüklemektedir. Bu borçluluk ilişkisi, küçük üreticinin üretimden kopması ve dahası mülksüzleşmesi ile sonuçlanmaktadır. Devlet, bir tercih olarak küçük üreticiye dönük destekleri sınırlamakta; köylüyü bankaların ve Tarım Kredi Kooperatiflerinin kucağına iterek borçlanmasının koşullarını hazırlamaktadır. Yoksul, hatta orta köylülüğün bugün borç sarmalında debelendiği bir sır değildir. Borçlarını ödeyemediği için tarlasına, hayvanına, traktörüne haciz geldiği haberleri basında ve medyada sıkça yer almaktadır.

Burada ilgi çekici nokta, devletin üreticiyi desteklemek iddiasıyla kurduğu Tarım Kredi Kooperatiflerinin birer tefeci pozisyonunda hareket etmesidir. Tefecilik, devlet eliyle tüzel bir kimlik kazanarak köylünün karşısına dikilmektedir. Devletin feodal despotizmden beslenen ruhu, tefeciliğin modern ve tüzel kimliği ile binlerce köylünün yakasına yapışmakta sakınca görmemektedir. Geriye, inim

inim inleyen ya üretimden koparılmış ya da mülksüzleşmiş köylü yığınları kalmaktadır. Hatırlatmakta fayda var: Küçük üreticinin yakasına sadece Tarım Kredi Kooperatiflerinin riyakâr eli değil, kamu ve özel bankaların eli de yapışmıştır.

Devletin sağladığı olanaklardan faydalanmak kuşkusuz her kesim için aynı şekilde sonuçlanmamaktadır. Büyük toprak sahipleri, hem kredi olanaklarından daha az maliyetle faydalanmakta hem de üretim maliyetlerini daha düşük tutabilmektedir. Küçük üreticinin üretimi sürdürebilmek için kurduğu borçluluk ilişkisi, büyük toprak sahipleri açısından, yabancı sermaye için üretimin kontrol altında tutulması; diğer bir ifadeyle gıda denetiminin sağlanması anlamına gelmektedir. Küçük üreticinin borçluluk ilişkisi, büyük toprak sahiplerinin üretim kapasitesini genişletmekte ve yabancı sermayenin gıda denetimine, aynı anlama gelmek üzere egemenliğine, istikrar sağlamaktadır.

YENİ MÜLKSÜZLEŞTİRME ARACI: KİRAYA VERİLEN TARIM ARAZİLERİ

Yeni bir mülksüzleştirme enstrümanı olarak, iki yıl üst üste ekilmeyen tarım arazilerinin kiraya verilmesine dair düzenleme devreye sokulacaktır. Üreticinin üretimden koparılması ile başlayan süreç, devlet eliyle büyük toprak sahiplerinin ve yabancı sermayenin hareket alanını genişletmek üzere tamamlanmaktadır. Köylünün üretmez duruma itildiği bir tablo söz konusu olduğuna göre, bu düzenlemenin belli kesimlerin çıkarlarını ifade ettiği aşîkârdır. Köylü üretmez duruma geldiği için tarlasından kopmuştur ve mevcut tabloda yeniden dönmesi pek muhtemel değildir. O halde ilgili düzenleme, üretimden kopan küçük üreticinin hatta orta ölçekli üreticinin değil, doğrudan büyük toprak sahiplerinin çıkarlarını ifade etmektedir. İlgili düzenlemede kimlere kiraya verilebileceğine dair geçen ifadeler de bunu doğrulamaktadır. Dahası, verimli toprakların yalnızca büyük toprak sahiplerinin ya da şirketlerin insafına değil, olasıdır ki “sivil toplum kuruluşları” adı altında tarikatlara da peşkeş çekilecektir.

Üretimin önüne çeşitli engeller çıkarıp üreticiyi tüccarın, tefecinin ve bankaların insafına terk eden siyasî anlayış, tarımsal üretimi artırmak bahanesiyle mülkiyeti sizde olan tarım arazilerini kiraya verme kurnazlığını sergilemekte sakınca görmemektedir.

KISKAÇ ALTINDA ÇÖKME POLİTİKASI

Kuşkusuz, bu düzenleme, mülksüzleştirme sürecinin önemli adımlarından biri olarak tasarlanmıştır. Ama tam da devletin feodal despotizmden beslenen ruhuna uygun bir “çökme” şeklinde! Ya borçluluk ilişkisi üzerinden üretmek için çırpınacaksınız—ki nasıl bir sonla karşılaşacağınızı tahmin etmek zor değil—ya da kendi arazinizin her türlü olanaktan faydalanacak kesimler tarafından tasarrufunda bulunmalarını seyredeceksiniz. Birinci seçenek, olasıdır ki borç cenderesinin sonunda mülksüzleşme ile sonuçlanacak; ikinci seçenek içinse başka yeni adımlarla, yani düzenlemelerle, mülksüzleştirmenin önünün açılacağını rahatlıkla iddia edebiliriz.

Kiralanacak arazilerde hangi ürünlerin üretileceğinin de belirleneceği ibaresi, ilgili düzenlemenin yabancı sermayenin istekleri doğrultusunda hazırlandığını gösteriyor. Büyük gıda şirketlerinin gıda denetimi için bağımlılık ilişkisini derinleştirmeye olan iştahları, komprador sermayenin teşne tavrıyla hemen hayata geçiriliyor. Yakın zamanda yasalaşan tarım alanlarının ve otlakların büyük maden ve enerji şirketlerine peşkeş çekilmesi akabinde, şirketlerin vakit kaybetmeden ilgili alanları paylaşımaya gittikleri yönlü haberler kamuoyuna yansıdı. Bağımlılık ilişkisini derinleştiren her türlü adımı atmaktan ve tüm bunları pervasızca sergilemekten çekinmeyen siyasî iktidar var; onun gözünde geniş yoksul köylülerin hiçbir değeri yok!

Mülksüzleşme bugün, siyasî iktidarın politikaları doğrultusunda devletin gölgesinde, onun zorba karakteri ile pervasızca hayata geçiriliyor. Büyük toprak sahipleri ve yabancı şirketler kollarırken, küçük üreticiye belirsiz bir gelecek sunuluyor. Ama bu belirsizlik, dahası geleceksizlik, onun kaderi olamaz!

GERİLİM TIRMANIYOR: SURİYE’NİN SELAMETİ NASIL OLACAK?

SDG ile HTŞ arasındaki görüşmeler sancılı bir şekilde sürüyor. 10 Mart’ta iki taraf arasında imzalanan entegrasyon anlaşmasının ardından, gündemin sıcak başlığı Suriye’de kurulacak yeni modelin ne olacağı ve entegrasyonun pratikte nasıl uygulanacağıdır. Tarafların talepleri ve beklentileri arasındaki çelişkiler ise sürecin sancılarını derinleştirerek gerilimi tırmandırmaktadır.

SDG, Suriye’nin kozmopolitik yapısını gerekçe göstererek ademi merkezîyetçi bir modeli savunurken; HTŞ, “toprak bütünlüğünün korunması” söylemi üzerinden federalizm ve özerklik gibi “yerele dayalı devlet biçimlerine” karşıt bir tutum sergilemektedir. Bu çelişki, geçtiğimiz günlerde Haseke’de düzenlenen ve Rojava’daki tüm toplumsal dinamiklerin temsil edildiği “Ortak Tutum Konferansı”nda bir kez daha açığa çıktı. Konferansın sonuç bildirgesinde, ademi merkezîyetçi bir modelin Suriye’nin birliği çerçevesinde farklı ulusların ve inanç gruplarının haklarını güvence altına alacağı ve ülkedeki istikrarı güçlendireceği vurgulandı. Ancak HTŞ, bu yaklaşımı Suriye’nin toprak bütünlüğüne yönelik bir tehdit olarak tanımlamaya devam etmekte ve Haseke Konferansı’nı “müzakerelere darbe” olarak nitelemektedir.

HTŞ’nin saldırgan tutumu yalnızca Colani’nin sert açıklamalarında değil, aynı zamanda sahadaki askerî eylemlerinde de somutlaşmaktadır. Son günlerde Dêr Hafir, Dêrazor ve Halep’te yaşanan çatışmalar, bu saldırganlığın açık örnekleridir. Her saldırının ardından yinelenen “SDG mutabakatı bozuyor” söylemleri, HTŞ’nin provokatif hamlelerini meşrulaştırma girişiminden başka bir anlam taşımamaktadır.

Haseke Konferansı sonrasında HTŞ bağlantılı Arap aşiretlerinin yayımladığı bildiri de bu tabloyu pekiştirdi. Bildiride, konferansın Arapları temsil etmediği ve Suriye’nin toprak bütünlüğünün korunması gerektiği öne çıkarıldı. Aşiretlerin bu çıkışının, HTŞ’nin yönlendirmesiyle geliştiği açıktır.

Bu süreçte Türkiye’nin rolü de göz ardı edilemez. Zira Rojava’daki özerk yapının

ademi merkezîyetçilik ekseninde meşruiyet kazanması, Ankara açısından “sınır güvenliği” kaygısını büyütürken; HTŞ açısından ise bölgedeki istikrarı tehdit eden bir gelişme olarak değerlendirilmektedir. Dolayısıyla sahada yaşanan gerilim, yalnızca SDG-HTŞ ekseninde değil, bölgesel güçlerin çıkar çatışmaları üzerinden de beslenmektedir.

HTŞ’NİN “PARİS BOYKOTU”

ABD ve Fransa’nın arabuluculuğunda Paris’te yapılması planlanan görüşmeler, HTŞ’nin Haseke’de düzenlenen konferansa tepki göstererek Paris görüşmelerinden çekildiğini duyurmasıyla askıya alınmış oldu. HTŞ’nin görüşmeleri askıya alması burjuva-feodal medyada “Paris Boykotu” olarak yer alırken çok geçmeden bu “boykot” kararının alınmasında TC’nin etkili olduğu anlaşıldı. Hakan Fidan’ın Şam’a yaptığı ziyaretin HTŞ’nin görüşmelerden çekilmesinde kilit rol oynadığını söylemek mümkün.

Bununla birlikte Fransa’nın SDG’ye açık desteği TC’nin sınır güvenliği ve HTŞ’nin istikrar kaygılarını derinleştiren bir başka olgudur. Dengeler yeniden kurulurken TC’nin “sınır güvenliği”, HTŞ’nin ise “toprak bütünlüğü” söylemlerine sarılması şovenizmle bezenmiş, küçülen pastadan pay kapmaya dönük beyhude çabalar. PKK’nin kendini feshetmesi sonrası her ne kadar TC’nin Rojava’ya yönelik saldırıları dursa da bu kararın sınır güvenliği bahanesiyle SDG’yi de kapsadığı yönündeki manipülatif söylemleri gündemdeki yerini koruyor. Ancak bu söylemler Mazlum Abdi tarafından “Bu mesele Türkiye’nin iç siyasetiyle bağlantılıdır. Bana göre SDG ve özerk yönetim hiçbir zaman Türkiye için güvenlik tehdidi oluşturmadı.” açıklamasıyla boşa çıkarılmıştır.

Öte yandan TC ve HTŞ’nin entegrasyon anlaşmalarındaki yaklaşımı, SDG’nin ve özerk yönetimin kendini tasfiye ederek bir tür teslimiyete razı gelmesi beklentisine dönüşmüş durumdadır. Ancak bu, salt üst yapıda ortaya çıkan bir kriz değildir. Suriye’nin özgün durumuna bağlı olarak bölgedeki tüm güçler gözünü Rojava’daki petrol, doğal gaz havzalarına ve tarım arazileriyle su kaynaklarına dikmiştir. Öyle ki, Haseke

ve Dêrazor kentlerinde yoğunlaşan petrol kuyuları Suriye’nin 2,5 milyar varillik toplam petrol rezervinin büyük bir kısmını oluşturmaktadır; yine Dêrazor’da bulunan Kuniko doğal gaz tesisi günlük 1,4 milyar metreküp doğal gaz üretim kapasitesine sahiptir; Suriye’nin sulanabilir arazilerinin yaklaşık yüzde 50’si ve su potansiyelinin yüzde 95’i yine Rojava’da bulunmaktadır. Dolayısıyla TC’nin desteğiyle Paris görüşmelerine katılmaktan vazgeçen HTŞ’nin “boykotu” Suriye Kürdistanı’ndaki yer altı kaynakları ve tarım arazileri meselesinde Kürtlerin haklarının gaspını içeriyor da denebilir.

10 MART ANLAŞMASI VE TARAFLARIN KONUMLANIŞI

10 Mart’ta SDG ile HTŞ arasında yapılan entegrasyon anlaşması taraflar arasında uzlaşma zemininin oluşmasını hedeflemekteydi. 8 maddeden oluşan anlaşmada tüm Suriyelilerin temsiliyeti ve devlet kurumlarına katılım haklarının güvence altına alınması; Kürt toplumunun anayasal haklarının tanınarak garanti altına alınması; Rojava’daki tüm sivil ve askerî kurumlar, sınır kapıları, havalimanları, petrol ve doğal gaz sahalarının devlet yönetimine entegre edilmesi; Suriye topraklarının tamamında ateşkesin sağlanması; bölünme çağrılarının reddedilmesi gibi maddeler öne çıkmaktaydı. Taraflar, bu maddeler etrafında mutabık kalındığını bildirmişti. Ancak anlaşma maddelerinin ucu açık ifadeleri, TC ve HTŞ tarafından SDG’nin talep ve beklentilerini silikleştirmenin önünü açmış oldu.

10 Mart anlaşmasında öne çıkan maddeler SDG’nin politik hattıyla çelişmektedir. Aksine, anlaşmanın ucu açık maddelere sahip olması, entegrasyonun ademi merkezîyetçi modelle savunulması için oldukça elverişli bir zemin sunmaktadır. Diyebiliriz ki, SDG’nin entegrasyonun tasfiye biçimine karşı çıkması ve ademi merkezîyetçi modelde ısrar etmesi TC ve HTŞ’nin iddia ettiği gibi 10 Mart anlaşmasının içeriğine aykırı değildir. Nitekim anlaşmada yer alan maddeler ne Suriye’nin “toprak bütünlüğü”ne zeval getirmektedir ne de SDG’nin ademi merkezîyetçilik anlayışını dışlamaktadır. Anlaşmanın yapıldığı

tarihten bu yana talep ve beklentileri bu yönlü olan SDG, HTŞ’nin provokatif hamlelerine ve TC’nin manipülatif söylemlerine karşı bir adım geri atmış değil. Kuşkusuz bunda, sürecin iplerini elinde tutan ABD faktörü önemlidir.

SDG, ademi merkezîyetçi modeli savunduğu ve entegrasyonun yerel inisiyatifleri; yani ezilen ulus ve inançlardan, farklı kültür, tarih, dil ve bilince sahip kesimlerin örgütlenmelerini tasfiye etme amacına karşı çıktığı için TC ve HTŞ tarafından 10 Mart anlaşmasına ihanet etmekle suçlandı. Ardından TC’nin desteğiyle HTŞ unsurlarının SDG hedeflerine yönelik saldırıları gerilimi tırmandırdı ve ateşkes fiilen bozuldu.

Son gelişmelere göre HTŞ rejiminin dışişleri bakanı Kuteybe İdlibi tarafından Paris görüşmelerinin iptal edildiği, toplantıların Şam ve Rojava’da devam edeceği açıklandı. Her ne kadar diyalog kapıları açık olsa da TC’nin “sınır güvenliği” ve HTŞ’nin “toprak bütünlüğü” söylemlerinin devam edeceğini ön görebiliriz. Bu bağlamda Türkiye’deki “çözüm” sürecindeki beklentilerle Suriye’deki süreçten damıtılmaya çalışılan emperyalistlerin kurmak istedikleri denkleme rağmen Kürt ulusal kazanımlarının ve haklarının gasbedilmesi olduğunu söyleyebiliriz.

Açık ki ABD’nin, İsrail’in taşeronluğunda Orta Doğu politikalarına hizmet etmesi beklenen “güçlü Colani” profili şimdiden egemenlerin elinde patlamıştır. Karşıt müttefikleri arasında “ne şiş yansın ne kebab” mantığıyla denge siyaseti izleyen Batı emperyalist blokunun önü giderek büyüyen çelişkilerle doludur. Bu çelişkiler yığınının, volkan gibi patlamalara yol açacağına dair işaretler şimdiden görülmektedir. Ancak göz ardı edilmesi gereken asıl unsur halktır. Haksız savaşlarda en ağır bedeli ödeyen Suriye halkı; emperyalistlerin, bölgesel güçlerin ve yeni zulüm odağı HTŞ’nin ülkedeki varlığından rahatsızdır. Çelişkiler esas olarak halkın ayaklanmasıyla patlak verecektir. Uzun zamandır egemenlerin izlediği politikaların tam da halk inisiyatifini baltalamayı amaçladığını, bunun şimdiye kadar başarılı olduğunu söyleyebiliriz.

ABD EKONOMİSİ S.O.S VERİYOR

Emperyalist-kapitalist sistemin yapısal ve kronik krizi gün geçtikçe daha da derinleşiyor. Özellikle dünyanın başlıca ekonomik merkezlerinde yaşanan sarsıntılar, çarpan etkisiyle tüm dünyayı etkisi altına almayı sürdürüyor. Bu yaklaşan fırtınanın en belirgin başlangıç noktalarından biri de ABD'dir.

2008'de ABD'de patlak veren ve kısa sürede küresel ölçekte yıkıcı sonuçlar doğuran "Mortgage krizi", emperyalist merkezlerin ekonomik dengelerini sarsmıştı. Bu süreçten sonra aralıklı krizlerin giderek sürekli bir nitelik kazanması, bugün ABD ekonomisinin daha karanlık bir tabloya sürüklendiğini gösteriyor.

Son yıllarda enflasyonun yeniden yükselmesi, büyüme oranlarının zayıf seyretmesi, istihdam sorunları nedeniyle işsizliğin artması ve buna paralel olarak alım gücünün düşmesi ABD ekonomisinde "stagflasyon" olarak tanımlanan kriz koşullarını daha açık bir düzeyde gündeme taşımıştır. Enflasyonun aynı zamanda ekonomik durgunlukla birlikte

seyretmesi geleceğe dair belirsizlikleri artırmakta, ekonomi hakkında kuşkuyla derinleştirmekte, güvenilir olmaktan çıkan ekonomik koşullarda sermaye yatırıma yönelmekten kaçınmaktadır. JP Morgan'ın son açıklamalarında da bu eğilimin altı çizilmiştir.

"Ekonomideki son iyileşmelere rağmen stagflasyonun (yüksek enflasyon + düşük büyüme) tamamen bertaraf edilememiştir. Belirsizlik halen çok yüksek. Enflasyon tek başına düşmüş olsa bile, büyüme üzerindeki baskılar sürdükçe stagflasyon riski göz ardı edilemez" denildi.

Stagflasyon, işsizlik ile enflasyonun eş zamanlı yükselmesidir. Bu durum, emperyalist-kapitalist sistemin iç çelişkilerinin keskinleştiğinin ve giderek çözümsüzlüğe sürüklendiğinin açık göstergesidir. Stagflasyon yalnızca emperyalist-kapitalistlerin kendi ekonomik dengelerinde çarpınmaları anlamına gelmez; aynı zamanda işçi sınıfı ve geniş halk yığınlarıyla aralarındaki çelişkinin derinleşmesi demektir. Her iki eğilimin

aynı anda büyümesi, egemenlerin kriz yönetme araçlarını etkisiz kılmaktadır.

Nitekim ABD'de yaşanan tablo tam da budur. Enflasyonu faiz politikalarıyla baskılamaya çalışırken, durgunlukla birleşen yüksek enflasyon büyük bir çıkmazın habercisi olmaktadır. Hafif bir yükselişle ibre yukarıyı gösterse de, enflasyon oranı şimdilik beklentiler dâhilinde tutulmaktadır. Ancak önümüzdeki süreçte krizin daha da derinleşeceğine dair güçlü işaretler vardır. Nitekim temmuz ayında faiz politikaları ve tahviller aracılığıyla baskılanan enflasyon, tüketici fiyat endeksinde (TÜFE) yüzde 2,7 olarak açıklanırken üretici fiyat endeksi (ÜFE) yüzde 3,3 ile son üç yılın en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Reel üretimin düşme eğiliminde olması tabloyu daha da ağırlaştırmaktadır. ÜFE'deki artış üretim maliyetlerinin yükselmesi demektir; bu durum işsizlik oranıyla birleştiğinde, önümüzdeki dönemde fiyatların artması ve alım gücünün daha da düşmesi kaçınılmaz görünmektedir.

ABD ekonomisi için JP Morgan tarafından "hafif" kategoride değerlendirilen stagflasyon ise, emperyalist-kapitalistlerin en çok korktuğu gerçekliklerden biridir. Çünkü stagflasyonu besleyen düşük büyüme, artan işsizlik, üretimde daralma ve yüksek enflasyon işçi ve emekçi kitlelerin hoşnutsuzluğunu yükseltir, mücadele eğilimini ve örgütlenme zeminini güçlendirir.

ENFLASYON VE FAİZ İKİLEMİ: İŞÇİ SINIFINA KESKİN KILIÇ

Hali hazırda ABD, mevcut tabloyu uygulamaya çalıştığı para politikasıyla baskılamaya çalışsa da ciddi bir çıkmaz içindedir. Faiz artırılırsa durgunluk derinleşiyor; faiz düşürülürse enflasyon daha da yükseliyor. Mevcut para politikası, ABD açısından iki ucu keskin bir kılıç niteliğindedir; bu kılıcın işçi sınıfı ve emekçilere yöneldiğini söylemek, iki tarafı keskin kılıcın en çok kime zarar vereceğini açıkça gösterir. Kapitalizmde ekonomik krizlerin bedeli esas olarak her zaman bu kesimlere ödetilir. Çünkü işçi ve emekçiler, kapitalizm açısından

“kurtarıcı” değil, sömürülmeye hazır bir kaynaktır. Yoksullaşmaları ve işsiz kalmaları, sermayeye daha da bağımlı hale gelmeleri anlamına gelir; dolayısıyla sistem, onları hoyratça sömürmek için yeterli bir gerekçeyle sahip olur.

Trump hükümeti savunma harcamaları dışında tüm kamu harcamalarında kesintiye gitmeyi hedeflemektedir. Bu nedenle sosyal harcamalarda—sağlık, eğitim, gıda yardımı ve uluslararası yardım gibi—ciddi bir kısıtlama gündemdedir. Öte yandan, “hükümeti daha akıllı çalışır hale getirme” örtüsü altında kamuda da kesintiyi hedefleyen Trump yönetimi, 14 Ağustos’ta yaptığı açıklama ile “Verimlilik Politikası” adı altında 300 bin kamu emekçisinin işten çıkarılacağına sinyali verdi.

İşçi ve emekçiler aleyhine gelişmeler bununla sınırlı kalmayacaktır. Özellikle “Kamuda Verimlilik” projesiyle emekçiler tehdit edilmektedir; bu tehdit, işçi ve emekçilerin iş güvenliği ile kazanılmış sendikal ve sosyal haklarına yöneliktir. Trump’ın “Kimseyi işten çıkarmaya zorlayamam, ancak kurum başkanlarını hükümeti daha verimli hale getirme vizyonumu benimsemeye ikna ediyorum” sözleri, işçi ve emekçileri daha fazla iş yükünü omuzlama ya da işsiz kalma arasında bir tercihe zorlamaktadır.

İkinci kez iktidara gelmesinin ardından Elon Musk’ı başına getirdiği “Hükümet Verimlilik Departmanı” ile bu politikayı uygulamaya koyan Trump hükümeti, işçi ve emekçilerin öfkesiyle karşı karşıya kalmıştır. “Ekonomik deprem habercisi” olarak nitelendirilen bu politikalara karşı birçok yerde eylemler düzenlenmiştir. Bu politikaların özel sektöre yansması durumunda ise zaten yükselen işsizlik oranının daha da artması kaçınılmazdır.

ÇÜRÜMENİN ULUSLARARASI YANSIMALARI

ABD iç ekonomisindeki gelişmelerin uluslararası alanda da karşılığını bulması kaçınılmazdır. Bu “ekonomik deprem” etkisinin ilk izleri Japonya’da hissedilmiştir. Uzun süredir düşük büyüme ve deflasyonla mücadele eden Japonya, ABD’deki stagflasyon kaynaklı şoklarla karşı karşıyadır. İhracata dayalı bir ekonomi olan Japonya’nın en büyük ihracat ortaklarından biri ABD’dir; ihracatının yaklaşık yüzde 25’i bu ülkeye yönelmektedir. Bu durum, Japonya’nın ABD ekonomisine olan bağımlılığını gösterirken, aynı zamanda ülkeyi kırılgan hale getiren bir etmendir.

Ekonomik kırılmanın yükü, büyük ölçüde işçi sınıfına yıkılmıştır. 2025 bahrında asgari ücret yüzde 5,4 artırılmış olsa da—bu son otuz yılın en yüksek artışı—enflasyon karşısında alım gücü erime göstermektedir. Gıda ve konut fiyatlarındaki artış, halkın yaşam standardını doğrudan etkilemektedir. Bununla birlikte, para politikası ve Çin pazarının etkisiyle, 2025 başlarında resesyon riskine karşı Japonya hâlâ bir ölçüde direnç göstermektedir. ABD Merkez Bankası (Fed) yüksek faiz politikası izlerken, Japonya Merkez Bankası (BoJ) düşük faiz politikasında ısrar etmektedir; bu durum Japon Yeni’nin dolar karşısında değer kaybetmesine yol açmaktadır.

ABD’nin çarpan etkisinin Japonya ile sınırlı kalması düşünülemez. Mevcut ekonomik durgunluğun esas çıkış noktası yarı sömürgelerde aranmalıdır; bu, emperyalist-kapitalizmin krizden çıkmak için başvurduğu temel dayanak noktasıdır. Krizi yarı sömürgelere ithal etme politikası, özellikle işçi ve emekçiler için daha fazla sömürü ile yer altı ve yer üstü kaynaklarında artan talan anlamına gelmektedir.

Buna ek olarak, Rusya-Ukrayna savaşı ve yaptırımlardan kaynaklı enerji krizi, ABD ekonomisini etkileyen önemli dış etkenlerden biri olmuştur. Rusya’ya uygulanan yaptırımlar, yükselen enerji fiyatları olarak geri dönmüş ve üretim maliyetlerini artırarak halkın alım gücünü olumsuz etkilemiştir. İç çelişkilerin keskinleştiği ekonomik kriz, dış çelişkilerle de derinleşmektedir. Emperyalist rekabette konumlanma ve cephe geliştirme hamleleri, ABD’yi ekonomik durgunluk içinde şekillendirmeye zorlamaktadır.

Bu bağlamda, Kafkasya enerji sahasında daha etkin bir pozisyon alma çabası da ABD’nin stratejik hamlelerinden biridir. Stagflasyon tehdidi sadece ekonomik değil, aynı zamanda siyasî sonuçlar da üretmektedir. Örneğin, ABD’nin Azerbaycan-Ermenistan arasında yürüttüğü barış görüşmeleri, bir yandan Rusya’nın bölgedeki etkisini kırmayı hedeflerken, öte yandan Rusya merkezli enerji krizine alternatifler üretme amacı taşımaktadır. Emperyalist güçler, krizin bedelini işçi sınıfı ve halklara yıkarak, hegemonya mücadelesinde rakiplerine karşı çeşitli stratejik hamleler geliştirmektedir.

ARTAN PAZAR SAVAŞI OLASILIĞI

ABD’nin uyguladığı gümrük vergisi ta-

rifeleri ters çarpan etkisi yaratmakta ve ekonomik savaşı çeşitli araçlarla sürdürme niyetini açıkça ortaya koymaktadır. Özellikle Rusya ve Çin’in etki alanını daraltma ve ekonomik olarak zayıflatma politikalarını hayata geçirmeye çalışmaktadır. Azerbaycan-Ermenistan barış görüşmelerine öncülüğü, kendi emperyalist hegemonyasını güçlendirmek için bölgesel çelişkileri kullanarak Rusya’nın tarihsel etkisini kırmayı amaçlamaktadır ve bunda kısmen başarılı olmuştur. ABD, bölgesel hâkimiyet ve stratejik koridorlar üzerinden özellikle enerji ve ticaret yollarının kontrolünde önemli kazanımlar elde etmiştir.

Rusya’nın sessizliği, bölgede çatışma başlatmak yerine temkinli bir izleme ve diplomatik sessizlik olarak değerlendirilebilir; ancak bu sessizliğin uzun sürmeyeceği açıktır. Yapılan barış anlaşması resmi olarak Azerbaycan-Ermenistan arasında görünse de kazanan esasen ABD olmuştur. Anlaşma aşamasında, Türkiye-Azerbaycan-Ermenistan hattında yer alan ve enerji koridoru olarak tarif edilen Zengezur Koridoru (Anlaşmada “Trump Koridoru” olarak adlandırıldı) için 99 yıllığına ABD’ye özel geliştirme hakları tanınmıştır. Bu sayede ABD, hem Rusya’ya olan enerji bağımlılığını azaltarak ekonomik durgunluğa bağlı enerji ihtiyacına çözüm bulmayı, hem de rakiplerinin alanını daraltmayı hedeflemektedir. Ne var ki bu anlaşma henüz hayata geçecek aşamada değildir. Ermenistan parlamentosunda alınması beklenen kararlar var. Azerbaycan bu kararlar alınmadan anlaşmanın yürürlüğe giremeyeceğini açıkladı. Bu kararlar hem Zengezur yolu için hem de Karabağ’daki haklar için Ermenistan’ın iddiasından vazgeçmesini içeriyor. Rusya ile Azerbaycan arasındaki gerilim de bu sürecin bozulması riskinin diğer bir ayağı olmaya devam etmektedir.

ABD, Hazar Havzası enerji kaynaklarını ve ticaretini Rusya’ya bağımlı kalmadan Batıya aktarma fırsatı elde ederken, Zengezur Koridoru ile Çin’in Kuşak-Yol projesine de alternatif yaratmayı amaçlamaktadır. Doğası yıkım ve savaş olan emperyalistlerin amacı “barış” değil, hegemonya mücadelesidir. Ekonomik krizle boğuşan sistem her alanda hâkimiyet sağlamaya her zamankinden daha fazla ihtiyaç duymaktadır. Henüz daha radikal hamlelere hazır olmasa da, yansıyan keskinleşmiş hegemonya mücadelesi ortadadır. ABD ekonomisinin yarattığı iç çelişkiler bu mücadeleyi daha da derinleştirmektedir.

Öte yandan, karşısında küçülme eğilimine girmiş olsa da, gelişen bir Çin ve ittifak kurduğu Rusya cephesi bulunmaktadır. Bu genişleyen hegemonya, kendilerinin kabul ettiği biçimde söylersek “hafif stagflasyon” içinde olan ABD ekonomisi için daralan pazar anlamına gelmektedir. Oysa Trump hem seçim yarışındayken hem de seçim sonrasında ABD ekonominin ciddi dezavantajlarından söz etmişti, ABD’nin dışarıdaki sermayesine “içeride” ihtiyaç olduğundan dem vurmuyordu. Alınması zorunlu önlemlerden söz ederek “vatandaşın” takdirini kazanmış ve onayını almıştı. Bugüne kadar hem dışarıya dönük politikalarda hem de içeride “kamusal” alandaki ekonomik önlemlerde ekonomik dezavantajları defedebilmiş değil ABD. Enflasyondaki beklentiye uygun artış ve faiz indirimi için henüz erken olduğu görüşü dezavantajların hangi yoldan gidilirse gidilsin varlığına işaret ediyor.

Bu durumda kriz koşullarının maliyeti hem varlığını koruyor hem de genişliyor. ABD ekonomisinin kriz yükü işçi ve emekçilere yıkılmakta; istikrar programları ve para politikaları krizden çıkış için yeterli olmamaktadır. Kriz derinleştikçe halkın payına düşen daha uzun çalışma saatleri, artan işsizlik, yükselen yaşam maliyeti, düşen alım gücü, artan sömürü ve güvencesizliktir.

Emperyalist-kapitalizm, kendi krizlerini emekçilerin sırtına yıkarak varlığını sürdürmeye çalışmaktadır. Egemen sistem halka ne refah ne de barış sunabilir; ürettiği tek şey kriz, yıkım ve savaştır. Trump ise, Nobel Barış Ödülü’ne aday gösterilmesi gerektiğini sıkça dile getirerek, kendisine “uşaklık” edenlerden aldığı takdirle bu yolda “emin adımlarla” ilerlemektedir. Önemli ve “şimdiye kadar” kimsenin başaramadığı barış imzalarını attırarak ödül hak ettiğini tüm dünyaya ilan ederken Trump aynı zamanda küresel bir savaşa yol açan ekonomik politikalarından sorumlu olduğunu da gizleyemez.

Olası bir savaşın sorumlusu elbette yalnızca Trump olmayacaktır; ancak tarih onu bir barış savunucusu olarak kaydetmeyecek, sadece “barış imzalarıyla büyük savaşa hazırlandı” biçiminde yazacaktır. Bu tablo karşısında tek alternatif, işçi sınıfı ve halkın devrimci mücadelesi ve bu mücadelenin zaferidir.

Gericilikten Emperyalizme

Tüm devrimci mücadelelerin emperyalizme karşı açık ve net bir tutum almasının zorunluluğunu ve bu zorunluluğu sonuna kadar götürmenin yegâne bir sınıf tavrı olduğunu açıklamaya çalıştık. Çünkü emperyalizm, bütün gericiliklerin destekçisidir. Bu “destek” salt politik bir tavır ya da tercihten ibaret değildir; tersine, emperyalizmin özüyle uyumlu, zorunlu ve yegâne yönelimdir. Gericilik, emperyalizmin varlık koşuludur. Aynı zamanda devrim isteğini dünya halklarında yeşerten zemin de esas olarak bu gericiliktir. Dolayısıyla emperyalizm ile gericilik arasındaki kopmaz ve güçlü bağ kavranmadıkça devrimlerin gerçekleşmesi olanaksızdır.

Bu baği etrafıca, hatta tarihsel olarak da açıklamak ve anlamak büyük önemdedir. Bu konuya özel olarak yoğunlaşmamızın birinci nedeni uluslararası komünist hareketin anti emperyalist birliğe yaptığı çağrı ve sunduğu yönelime sahip çıkmak ve ikinci neden de bir süredir dünya gündemini meşgul eden emperyalistlerin pazar savaşına hızla yaklaşması ve bu savaş olasılığı karşısında devrimci tavrın zeminini hazırlamaktır.

Bu bağ yalnızca günümüzde değil, çağımızın başından beri esaslı tartışmaların konusu olmuştur. Özellikle Lenin ile Kautsky arasındaki ayrışmada açıkça görünür hale gelmiştir. Kautsky, “ultra-emperyalizm” teziyle kapitalist devletlerin ortaklaşa barışçıl bir birlik kurabileceğini ve böylece emperyalist savaşların önlenebileceğini ileri sürdü. Lenin ise bunun tam tersini savundu: Kapitalist tekeller arasındaki rekabet ve sömürge paylaşımı, emperyalizmin özüdür; bu nedenle emperyalist çatışmalar kaçınılmazdır.

Bu farklı yaklaşım, emperyalizm ile gericilik arasındaki bağın kavranmasında bir dönüm noktası olmuştur. Kapitalist devletlerin barışçıl bir birlik kurabileceği iddiası, kapitalist gelişmenin dünya çapında barışçıl bir ilerleyiş göstereceği yönünde “ütopik” bir yoruma dayanır. Karşı devrimcileşen Troçkist sapma da buradan beslenmiştir. Bu yaklaşım, emperyalist burjuvazinin çağ dışı kalmış rejimlerle, sınıflarla ve üretim ilişkileriyle kurduğu bağımlılık ilişkisini görmezden gelir ve hatta inkâr eder. Feodal kalıntıların etkinliğinin emperyalizmden beslendiği gerçeğini reddederler. Onlara göre kapitalist

gelişme ile feodal kalıntılar aynı anda var olamaz. Oysa çağımızda kapitalist gelişme, emperyalist niteliği gereği, feodal kalıntılarla iç içe var olmakta ve onları kendi çıkarları için ayakta tutmaktadır. Biz feodal kalıntılardan söz ettiğimizde, emperyalizm çağının “muazzam” ilerlemiş ve dünya ölçeğinde yayılmış teknolojisine bakarak görüşümüzün yanlış olduğunu ileri sürenler, aslında ta Kautsky’dan başlayan büyük bir sapmanın devamcıları olduklarının farkında bile değiller. Leninist ilerlemenin Maoist aşamaya evrilmesinde bu nokta belirleyicidir: Emperyalizmin, en gerici odaklarla, sınıflarla ve üretim ilişkileriyle kurduğu bağımlılık ilişkisini kavramak.

Bugün bu bağımlılık ilişkisinin inkârı, daha başlangıçta devrimi olanaksızlaştırır. Çünkü emperyalizmin “modern” görünümü gelişme biçimi, gerici üretim ilişkilerinden bağımsız değildir; tersine, onları kendi varlığının koşulu haline getirir. Feodal kalıntılar, emperyalizm tarafından ayakta tutulur, beslenir ve yeniden üretilir. Bu gerçek kavranmadan, çağımızın devrimci görevleri de anlaşılamaz.

Oysa kapitalizmin, gelişmesinin belli bir aşamasında feodalizmle ve tüm kurumlarıyla uzlaşan, hatta birleşen bir yol izlediğini Marks ve Engels’ten beri biliyoruz. Burada, burjuvazinin kendi tarihsel ilerici görevini yerine getirmekten geri duruşunu, feodal güçlerle iş birliğini ve işçi sınıfı devriminden duyduğu korkuyu öne çıkarabiliriz.

Almanya deneyimi, burjuvazinin tarihsel rolünü nasıl yarım bıraktığını ve feodal kalıntılarla iş birliğine girerek gericiliği yeniden ürettiğini açıkça gösterir. 19. yüzyılda Almanya, geç gelişen kapitalist ülkelerden biriydi. Fransa’da burjuva devrimi feodal yapıları büyük ölçüde tasfiye ederken Almanya’da burjuvazi aynı cesareti gösteremedi. Bunun temel nedeni, Marks’ın söylemiyle sefil bir konumdaki burjuvazinin kendi devrimini gerçekleştirmek yerine işçi sınıfı hareketinden duyduğu korku oldu.

1848 Devrimi sürecinde Almanya burjuvazisi, feodal kalıntılara ve monarşiyeye karşı ilerici bir çizgide derinleşmek yerine, işçi sınıfının bağımsız hareketinden ürerek geri çekildi. Feodal güçlerle uzlaştı, onların iktidarını pekiştirmesine hizmet etti. Bu tarihsel tercih, Almanya’da ka-

pitalist gelişmenin feodal kalıntılarla iç içe ilerlemesine ve işçi sınıfının önüne ağır bir zincir gibi takılmasına yol açtı.

Bismarckçı rejim bunun somut ifadesidir. Almanya burjuvazisi, kendi iktidarını bağımsız biçimde kurmak yerine, Prusya monarşisi ve Junker aristokrasisi ile ittifaka yöneldi. Böylece feodal yapının korunması, kapitalist gelişmenin bir parçası haline geldi. Bismarck’ın “demir ve kan” politikası, bir yandan kapitalistleşmeyi hızlandırırken, diğer yandan işçi sınıfının devrimci potansiyelini bastırmaya ve feodal kalıntıların iktidardaki varlığını sürdürmesine dayandı.

Almanya örneği, burjuvazinin tarihsel ilerici rolünü terk ederek feodalizme yaslanmasının, yalnızca kendi iktidarını güvence altına almak için değil, aynı zamanda işçi sınıfı devrimini önlemek için yapıldığını göstermektedir. Bu tercih, sonrasında emperyalizm çağında burjuvazinin en gerici sınıf güçleriyle kurduğu bağımlılık ilişkilerinin de habercisi olmuştur.

1848 Devriminin yenilgisi, Almanya burjuvazisinin tarihsel bir yol ayrımında nasıl feodal güçlerin yanında saf tuttuğunu gösterdi. Bu gerici ittifakın kurumsal biçimi ise Bismarck’ın kurduğu rejimde vücut buldu; burjuvazi, işçi sınıfı devriminden duyduğu korkuyla feodal aristokrasiye dayanarak iktidarını kurdu ve bu temelde kapitalist gelişmeyi ilerletti.

Alman burjuvazisinin bu yolda ilerleyerek işçi sınıfına ve geniş halk kitlelerine karşı geliştirdiği despotçu rejim Bismarckçılık olarak tarihe geçti. Kuşkusuz bu “salt gerici” bir rejim değildi; küçük, dağınık ve yetersiz devletlerden büyük bir Prusya Birliği oluşturmak tarihsel bakımdan ileriye doğru bir gelişmeydi. Bu ilerleme objektif bir gerçeklikti ve kapitalizmin yayılması ve ilerlemesi anlamına geliyordu. Bismarck mutlakiyetçilerin, Jakobenlerin temsilcisi olarak salt gerici bir despot değildi, aynı zamanda burjuvazi lehine gelişmelere yol açan “ilerici” bir figürdü. Marks ve Engels Lasal’ın yaptığına tersine Bismarckçı gelişimi desteklemediler; buna rağmen bu rejimin tarihteki ilerici rolünü de yadsımadılar.

Buradan hareketle şunu söyleyebiliriz: bir hamle salt ileriye doğru bir gelişmeye yol açtığı için doğrudan desteklenmez,

bunun kim için ve kime karşı gerçekleştiği özel olarak incelenmelidir. Bismarckçı rejim sonuç olarak işçi sınıfının gelişimine, olası bir devrime karşı feodalizme duyulan ihtiyacı içeriyordu. Süreç sefil burjuvaziye kalmayacak kadar keskin ve derin bir sınıf savaşımı içeriyordu. Almanya’nın birliğinin Prusya gericiliği tarafından gerçekleşmesi bu bakımdan özel bir gelişmedir. Fransız Devrimi’nin gelişimi ve sonuçları ortadaydı. Marks ve Engels Bismarckçı rejimin bu temel özelliğine dikkat çekerek işçi hareketinin bu hareketi desteklemeyeceğini savundular.

Bu örneği Türk devletinin niteliğine doğrudan açıklık getirdiği iddiasında değiliz elbette. Çünkü Bismarckçı rejim gelişmekte olan kapitalist ilerlemenin bir parçası olarak var oldu. Dolayısıyla feodalizmle iş birliği kapitalist gelişmenin lehine gerçekleşmekteydi. Benzer bir süreci Rusya’da kapitalizmin gelişiminde de görüyoruz. Rusya’da Kapitalizmin Gelişimi çalışmasında Lenin basbayağı yarı feodal hatta yer yer katı feodal bir Rusya’dan söz eder. Buna rağmen gelişmenin yönü Rusya’da kapitalizme doğrudur. Lenin kapitalistleşmeyi kaçınılmaz sonuç olarak değerlendirip devrim teorisini bunun üzerine inşa eder. Köylüler ve toprak devrimi Lenin’in devrim perspektifinde uzun süre tali kalır. Ancak devrim zamanında bu konudaki eksikliği hızlıca giderir. Bu nedenle Türkiye’de egemen sınıflar arasındaki çatışmanın Bismarckçı rejim örneğinden tamamen farklıdır. Burada anlayışı temel alıyoruz, örneğin birebir olmadığını ihmal etmiyoruz. İki gerici egemen blok arasındaki çatışmanın temel sorunu daralan sömürü payına tek başına hâkim olmak bakımından örnekten farklıdır.

Daha sonraki süreçte de aynı tartışma farklı biçimlerde yeniden üretildi: Sovyetler’de Troçkist karşı devrimci anlayışta, Yeni Çin’de ise Liu Şaoçi ve Deng çizgisinin Marksizm-Leninizm-Maoizm’e yönelttiği saldırılarda yeniden karşımıza çıkmıştır. Emperyalizm var oldukça, bu tartışmanın da süreceği açıktır.

O halde başa dönüp soralım: gericilikten ne anlamalıyız?

Bu sorunun birden fazla cevabı olduğu açıktır. Sosyalizm için mücadele iddiasında olanlar arasında dahi tam bir uzlaşma yoktur. Ayrışmanın kaynağı,

e: Mücadelenin Bütünlüğü

farklı ideolojik yaklaşımlardır.

Daha önce de konu ettiğimiz ve Türkiye’de geniş kitleler üzerindeki etkisi çok açık ve büyük olan egemen sınıflar arası gerginlikler örneğin, daha çok ilerici/gericilik kisvesi altında tartışılmaktadır. Gericiliğin tanımı konusunda bu kadar geri bir noktada olmak emperyalizmin de ona karşı mücadelenin de anlaşılmasını kaçınılmaz olarak getirir. Yukarıda vurguladığımız gibi emperyalizm ülkelerdeki gericiliğe dayanır, ancak onunla soluk alıp yeşerebilir. Gericiliği doğru tanımlamak devrimin karakterinden devrimin yoluna, devrimin sınıflarından karşı devrimin safalarına kadar temel tüm konularda doğru bir yönelim sağlar. Bu nedenle hem tarihsel olarak hem de bununla ilişkisi kurularak güncel gericiliği tanımlamak ve bundan ayrı olamayacağı açık olarak doğru belirlenmiş ilerici olanla birleşmek konusunda ısrarcı oluyoruz. Ulusal sorunda, cinsiyet eşitsizliğinde, çevre sorununda, bağımsızlık ve din gibi tüm konularda, hatta daha güncel olarak Filistin, Suriye, İran gibi bölgesel sorunlarda da gericiliği doğru tanımlamış olmak belirleyicidir. Dolayısıyla emperyalizme karşı mücadelenin gelişme dinamikleri de bu gibi gündemlerdedir. Emperyalizmi “dışarıdaki” bir olgu olmaktan çok ülke üzerinde egemenlik kurmuş ve emperyalizmi bu topraklarda yeşerten gericiliğin kendisinde tanımlamak ve hedeflemek gerekir. Elbette emperyalizmi “içsel” bir olgu olarak tanımlamıyoruz, aksine emperyalizm ileri kapitalist gelişmenin ürünüdür ve gelişmiş ekonomilere sahip devletlerin karakteridir. Bizimki gibi geri kalmış veya bıraktırılmış ülke ekonomileri emperyalist özellik gösteremezler, olsa olsa emperyalist ekonomilerin taşeronu işlevi görebilirler. Burada sözünü ettiğimiz “içsellik” gericiliğin emperyalizmle kurduğu olmazsa olmaz iş birliğidir.

Toparlayacak olursak, Marksizm’in ilerici/gerici anlayışının sonuna kadar tutarlı özgürlükçü yönünü bir kez daha vurgulamak isteriz. Sözde ilerleme adına, tepeden inmecî, halk düşmanı yöntemlere asla prim verilemez.

Toplumu geliştirici, ilerletici yönde olan değişimler ve etmenler ile varlığı, çabası ya da fikirleri bu yönde olan insanlar ilerici olarak nitelenirler. Bağlantılı olarak, toplumun gelişmesini ve ilerlemesini engelleme, değişimi durdurma

yönündeki etmenler, çabalar ve insanlara muhafazakâr (tutucu) dendiği gibi, değişimi geriye çevirme, eski evrelere döndürme yönündeki eğilim ve insanlara da gerici denir. Beri yandan, toplumun gelişmesinden, ilerlemesinden, gerilemesinden ya da aynı kalmasından söz etmenin aynı zamanda bir tarih anlayışı anlamına geldiği de açıktır. Örneğin, ilerici düşünce ve tutumlara dayanak oluşturan temel düşünce, tarihin akışının genel olarak toplumsal ilerleme yönünde olduğudur.

Burjuva demokrasisinin bile gerisinde olan rejimlere ve anlayışlara sırf Amerika karşıtı, Siyonizm düşmanı bir söylem tutturuyorlar diye ilerici denemez. Her durumda bu rejimlerin feodal kalınlara, örneğin Osmanlı’dan devam edegelen ve kapitalist gelişmenin asıl engeli olan toprak mülkiyetine ve bundan ileri gelen mülkiyet ilişkileri karşısındaki konumlanmaya ya da parlamenter bir sistemle idare edilse de aynı egemen sınıfların, Osmanlı’dan beri var olan aynı ailelerin, aşiretlerin yönetimi karşısındaki siyasî tutuma veya kadına “seçme ve seçilme hakkı” tanınsa da halen kadın üzerinde devam edegelen feodal ataerki karşısındaki tutuma vb. bakmak gerekir. Gericilik ve ilerici/gericilik nihayetinde bu somut durumlarda belirginleşir. Her türden manipülasyona karşı net bir ideolojik-politik tutumla, devrim için, devrime göre, toplumsal gelişmenin ve sosyalizm için mücadelenin çıkarlarına göre düşünecek, hareket edeceğiz. Bu da proleter devrimci sınıf temelinde durmakla ve devrime dair teorik netlikle mümkündür. Tarihsel olarak çökmüş, gericiliği tanımlayamayan her anlayışla aramızda keskin bir hat olması devrimin aleyhine değil, lehinedir.

ÇEVRE, KADIN VE ANTI EMPERYALİST MÜCADELE

Emperyalizme karşı mücadelede tutarlı bir çizgi yaratmanın olanaklarını tartıştığımızda, ülkenin kendi dinamiklerinden kaynaklanan gericilikle mücadelenin koşulları, somut biçimleri ve zorunlulukları özel bir önem kazanır. Çoğunlukla, karşımızda ve yaşamın her anında tanık olduğumuz gericilikle mücadelenin, emperyalizmle mücadelenin somut biçimlerinden ibaret olduğunu ihmal eden ve kavramayan bir anlayışa sahip olduğumuz bir gerçektir. Oysa ülkedeki feodal artıkların, emperyalizmi bu ülkeye her gün taşıyan, onu burada yeşerten ve sürekli besleyen

esas unsurlar olduğunu bilerek; mücadeleyi “enternasyonal” bir içerikte, emperyalizme karşı yürüttüğümüzün farkında olmalıyız. Anti emperyalist birlik için yapacağımız çalışmalar, tam da ülkedeki gericiliğe karşı çok geniş kesimleri kapsayan çalışmalar olmalı ya da bu düzeyde ele alınmalıdır.

Örneğin, “çevre hareketi” olarak tanımlanan ve azımsanmayacak derecede ilgi gören hareket, emperyalizme karşıtlık içermeden gelişebilir mi? Ülkedeki gerici iktidarın, tüm gerici egemen sınıfların ve onların her türden devlet kurumunun sıklıkla “çevre felaketlerine” yol açan rant ve talana dayalı politikaları olmadan, emperyalizmin “talancı sömürsünden” söz edilebilir mi? Edilemeyeceğine göre çevre için harekete geçenlerin, gericiliğe karşı mücadeleyi temel almaları; ama bununla yetinmeyip emperyalizme karşı mücadeleye kadar vardırımları gerekir. Bunun da ancak tutarlı, ısrarcı ve keskin bir kurtuluş amacı güden çizgiyle mümkün olacağı öngörülebilir.

Benzer bir yorum kadın kurtuluşu için de geçerlidir. Ülkemizde ciddi bir gündem oluşturduğu için yeterli ve uyandırıcı bir örnek olacağını düşündüğümüz İstanbul Sözleşmesi değerlendirilebilir. İstanbul Sözleşmesi, bir burjuva kazanım olarak özellikle Türkiye gibi ülkeler için bir ilerlemedir. Ancak bu sözleşmenin sadece Türkiye’deki gericiliğe karşı yoneldiğini sanmak bir yanılsamadır. Gericilik, bu sözleşmeyi feshetme cüretini emperyalizmden almaktadır. Üstelik bu sözleşmeye rağmen, bırakın kadın cinsiyetlerine ve kadına yönelik her türden cinsel saldırıya karşı gerçek bir tutum almayı; demokratik içerikteki kadın hareketine dönük saldırılar karşısında dahi Batılı devletler esas olarak sessizdir.

Filistinlilerin maruz kaldığı soykırım niteliğindeki saldırıların, Suriye’de özellikle Alevilere ve Dürzilere yönelen iğrenç saldırıların arkasındaki esas odaklar; HTŞ gericiliğini iktidara taşıyan ve onlara “yönetmeyi öğreten” Batılı güçler değil midir? Ülkemizdeki kadın sorununun kaynağının feodal ve burjuva ataerki yapıları olduğu ne kadar doğruysa; bu yapıların ayakta kalmasını sağlayanların da mevcut durumda özellikle ABD ve İngiltere başta olmak üzere Batılı emperyalist güçler olduğu o kadar doğrudur. İstanbul Sözleşmesi’ni dahi uygulamaktan çekinen gericiliğin

herhangi bir yaptırımla karşılaşmaması, aksine ısrarla desteklenmesi şaşılacak bir durum değildir; tam tersine emperyalistlerin tabiatlarının gereğidir. Bu nedenle, kadının her türden kurtuluşu için verilen mücadelenin de anti-emperyalist bir nitelik taşıdığını bilerek hareket etmeliyiz. “Kendi kurtuluşunu” arayan kadına, aynı zamanda emperyalizmi de alt etmek zorunda olduğunu gösterdiğimizde; devrimciyeşen kadın bilincine ulaşmamız işten bile değildir. Bilindiği üzere, emekçi kadın üzerindeki daha yoğun baskı; onun kurtuluş için mücadelede daha ısrarcı olmasında itekleyici bir unsurdur. Diyebiliriz ki anti emperyalist mücadele, ne kadar çok devrimci kadınla gerçekleşirse o kadar ısrarcı ve başarılı olacaktır.

Kadın hareketi açısından bir başka örnek de onun içinden verilebilir. Kadın hareketinin farklı sınıflardan kadınları birleştirdiği ya da en azından bir araya getirdiği bilinir. Dışarıdan, özellikle gericiliğin kaynağı sınıflardan ve devletlerden gelen saldırılardan başka kadın hareketi içinde anti emperyalist olmayı başaramayan anlayışlar da bu birleşmenin veya bir aradalığın parçası olabilmekteler. Bu güçlerle kadın sorunları temelinde, özel olarak kadınların uğradığı cinsel içerikli suçlar ve saldırılar karşısında bir araya gelmeyi yadsımıyoruz. Somut olarak halk güçlerine ve devrimin paydaşlarına yönelik saldırılara karşı harekete geçtiğimizde yanımızda kimlerin olduğu sorusu tali bir sorudur ve tavrımızı belirlemez. Bu da anti emperyalizmden bihaber güçlerle de bir arada olmamızı getirebilir. Oy hakkı için bir araya gelen Amerikalı kadınlar genellikle burjuvaydı ve hatta bunların içerisinde yoksul ve emekçi kadınlardan çok, özel olarak seçkin beyaz kadınlara oy hakkı talep eden liderler de vardı. Bugün bu “ırkçı” tutumların pek zayıf olduğunu söyleyebiliriz. Fakat gene de devrimci olmayan, anti emperyalizmden bihaber, kadın eylemini “gericiliğe karşı” olmakla sınırlayan kadın bileşenlerin varlığı açıktır. Bu anlayışta olanlarla ne kadar yol alınabileceği tartışılırsa anti emperyalist olmanın zorunluluğu ve önemi anlaşılacaktır. Gericiliğe karşı “gerici” bir tutum sergileyen kadın hareketinden medet ummamak gerektiğini söylüyoruz. Bunu hemen her konuda söylemek mümkündür ve söylemek de gerekir.

DİSİPLİN VE SINIF BİLİNCİ

Devrimci teori olmadan, devrimci pratik olmaz!
(V.I. Lenin)

Ülkemizin ekseriyeti küçük burjuvadır. “İşçi sınıfı”ndan görülen geniş kesimlerin dahi bir şekilde mülkiyet sahibi olduğu bir toplumumuz var. Mülkiyet sahipliği kendiliğinden burjuva bir ilişki üretir ve bu yaşamın her alanına yansır. Küçük burjuva özellikler taşıyan çok sayıda yoldaşımız var. Bu kendi başına kötü bir şey değildir elbette. Kendi başına bir küçük burjuvanın devrimcileşmesi, proleter saflarda konumlanması her zaman istediğimiz ve gerçekleşmesi için özel çaba harcayacağımız bir gelişmedir. Ne var ki bu, bütün içinde proleter niteliğin zayıflamasına ya da gelişmemesine yol açtığı ölçüde bir sorundur.

Kararlı ve pratik süreçlerle doğrudan ilişkili, öğrenmeyi bilen ya da öğrenmek zorunda olduğunu fark etmiş, toplum için düşünme yeteneğine sahip yoldaşlardan bir birlik oluşturmakla sözünü ettiğimiz küçük burjuvalarla çevrili olmak çelişkili bir sonuçtur. Buna yer yer odaklanmak gerekir. Burada dikkatimizi yönelteceğimiz konu “proleter saflarda konumlanmak” olmalıdır. Bunun pratik, somut sonuçları vardır.

Birinci sonuç, kişinin devrim anlayışının proleter bir nitelik kazanması; devrime proletaryanın bakış açısından bakabilmesidir. Devrim anlayışımıza dair sürekli tartışıyor olmamızın temel nedeni de budur: bu bakış açısını sunarak sözünü ettiğimiz sonucu üretmek amacıyla olmamız bunu gerektiriyor.

İkinci sonuç ise yaşam tarzındaki değişimdir. Küçük burjuva, doğal bir biçimde “kendi yaşam tarzı”yla proleter saflara gelir; fakat bu yaşam tarzından kopmak bir süreç gerektirir. Bu noktanın yeterince anlaşılmadığını kabul etmeliyiz. Çünkü yaşam tarzı değişikliğini ortaya koyan, bunu gösteren yoldaşlara pek sık rastlamıyoruz. Proleter saflarda olmayı, kendini “örgütlü” görmeyi yeterli sayan çok sayıda yoldaşımız var. Oysa bu sadece ilk adımdır — elbette büyük

bir adımdır, ama yine de bir ilk adımdır. Bunun devamında ciddi bir yaşam tarzı değişimi gelmelidir.

Küçük burjuva özellikler, yaşadığımız toplumun sınıfsal yapısından dolayı kendiliğinden oluşur. Bir yoldaşın proleter saflara katılması bu özellikleri bir anda silip atmaz; tersine, çoğu kez onları da beraberinde getirir. İşte bu nedenle, devrimci mücadelenin sürekliliği yalnızca politik kararlılıkla değil, aynı zamanda bu özelliklerle hesaplaşma iradesiyle mümkündür. Örgütlü olmak büyük ve vazgeçilmez bir adımdır; ancak proleter yaşam tarzını benimseme ve küçük burjuva alışkanlıkları terk etme süreci olmadan bu adım yarım kalır. İşte tam da bu noktada, burjuva yaşama özenmek dediğimiz problemin genelde çözülmemesi sorunu ile karşılaşyoruz. Bu özenmenin yaşamımızda ne ölçüde etkili olduğunu tartışmaya açık olmak gelişimimiz için özel önemdedir.

Şimdi şu soruyu sormalıyız: Örgütlü yaşama adım atmakla hayatımızı yaşama biçimimizde bir değişim yaşadık mı? Örneğin, disiplinden uzak bir kültürden gelmişsek disiplinli bir yaşama adım atabildik mi ya da belli bir disipline sahipsek eğer, disiplin konusunda anlayışımızda bir değişim yaşadık mı? Bireysel başarıya odaklı, bireyci bir hırsla şekillenmiş burjuva disiplin anlayışı ve tarzı ile işçi sınıfının kolektif üretim mekanizmasında şekillenen ve devrimci teoriyle birleşmiş proleter disiplin anlayışı ve tarzı birbirinden farklıdır. Kolektifi önceleyen ve toplumsal bilinçle şekillenmiş proleter disipline yönelebiliyoruz mu?

Bir küçük burjuva hastalık olarak “kendi disiplinini yaratmak” ve bu disiplini tüm ilişkilerine dayatmak bu bakımdan iyi bir tartışmaya neden olabilir.

MECBURİYET VE BİLİNCİN ÜRÜNÜ

Disiplin sorununu çoğu zaman “salt

disiplin” düzleminde ele alan bir bakış açısının yaygın olduğunu görüyoruz. Ağırlıklı küçük burjuva olan toplumumuzda bunun doğal bir sonuç olduğundan kuşkumuz yok. Ancak bu “doğal” bakış açısının proleter disiplin olmadığı da açıktır. Çünkü proleter disiplin, “kendi disiplini yaratan bireysel bir disiplin” değildir.

Proleter, belirlediği ve rahatça yönettiği bir yaşam içinde disipline olmaz; tersine, mecbur olduğu bir yaşam döngüsünde, “emeğinden başka bir şeyi olmayan” bir mülkiyetsizlik ilişkisinde disipline olur. Onun sabahın erken saatlerinde işinin başında olması ya da gecenin kör vaktinde fabrikada bir dışlinin başında bulunması seçenek değil, zorunluluktur. Çalışma zorunluluğu ile gelişen disiplinle “kendimizin yarattığı” disiplin arasında önemli bir fark vardır.

Burada yapmak istediğimiz belirli bir disiplin biçimini kötü ilan etmek değil, iki farklı disiplin anlayışının içerik olarak farklı olduğuna dikkat çekmektir. Proleter sınıf bilinciyle şekillenmiş disiplin kuşkusuz tarihsel olarak üstün bir disiplindir. Ne var ki bu, bireysel disiplin biçimlerinin kötü olduğuna değil, bir kolektif güçten yoksun olduğuna işaret eder... Aralarındaki içerik farkına bu nedenle dikkat çektiğimizi belirtelim...

KOLEKTİFİN DEMİR DİSİPLİNİ

Birincisi kolektif bir mekanizmanın, bir sınıf şekillenmesinin ürünüdür; ikincisi bireysel inisiyatifte dayanır. Kolektif olandan doğan disiplin, eğer doğru ve bilimsel bilinçle yoğrulursa tarihin gördüğü en yüksek disiplin biçimi haline gelir. İşte “sınıf bilinci” dediğimiz tarihsel olgu, proletaryanın kendiliğinden edindiği disiplin anlayışını devrimci savaşımın en etkili silahına dönüştürür.

Stalin yoldaşın “demirden ve sarsılmaz bir disiplin” olarak tanımladığı bu anlayışın kaynağı, kapitalist üretim sürecinde proletaryanın kolektif üretimidir. Saf proleter —emeğinden başka hiçbir şeyi olmayan ve üretimin içinde yer alan— bu disipline nesnel olarak girer. Yaşamak için buna mecburdur. Bu haliyle o, patronunun emeğinden beslenerek artı değer ürettiği bir kaynak, kendi başına bir hiçtir. Ama toplumsal bir kimlik kazanıp sınıf bilinci edindiğinde, “hiçlerin toplamı” olarak sınıfsız topluma yönelme kapasitesine sahip tek tarihsel güç haline gelir.

Disiplin anlayışının bu bilinçle yoğrulması, bugüne kadarki tüm disiplinlerden ayrılır. Diyebiliriz ki tarihin gördüğü en disiplinli ordular bile bu düzeyde bir disiplin anlayışına sahip olamaz. Çünkü bu, bireylerin niyetiyle değil, nesnel bir olgunun ürünüyle ilgilidir.

SINIRLARI AŞALIM

Bu noktada özenti üzerinde özellikle durmalıyız. İçimizdeki burjuva yaşama özentisinin niteliği ve derecesi, bizim için ciddi bir göstergedir. Başlangıçta belirtmek gerekir ki bu olgunun varlığı kaçınılmazdır. Sorun, onun varlığı değil; onunla nasıl başa çıkacağımızdır.

Yukarıda ele aldığımız sınıf bilinciyle yoğrulmuş proleter disiplin yerleşmedikçe toplumda egemen olan disiplin anlayışı kendisini dayatır. Bu anlayış, çoğu kez “mükemmel disiplin” diye yüceltilen, bireyin kendi yarattığı bireysel disiplindir. Çocukluktan itibaren evde, okulda ve iş yerinde toplumun beklentisi bundan öteye geçmez. Bu yüzden “ulaşılması zor” görülen bu disiplin, ona özenen her bireyi değerli ve örnek kılar.

Toplumda, bu bireyler öne çıkarılarak kitleler de aynı disipline özendirilir. Böylece ne için olduğu ya da toplumsal değerinin ne taşıdığına bakılmaksızın bir disiplin anlayışı oluşur. Dolayısıyla bu anlayışın devamı olan yaşam tarzı da “özenilen” bir tarz olarak propaganda alanı bulur.

Etrafımızda tanık olduğumuz “disiplinli yaşamların” büyük çoğunluğu, bu tür bir yaşama özenmek ile şekillenmektedir. Disiplinli olmak, kendi başına “iyi bir özellik” olarak tanımlanabilir; ancak sınıf bakış açısıyla tartışıldığında gözden kaçırılmaması gereken bir nokta vardır:

Burjuva yaşamlara özenmek, bir küçük burjuva birey için görece mümkün bir tercihtir. Oysa içinde küçük burjuvaların da yoğun olduğu ve toplumun geniş kesimlerini oluşturan yoksul ve emekçiler için bu özenti, gerçekte yaşama geçirilemez. Bu, sadece bireysel bir tercih meselesi değil; toplumsal ve sınıfsal koşulların belirlediği bir sınırdır.

Disiplin anlayışımızı ve özendiğimiz yaşam tarzlarını bu tartışma kapsamında ele almak ve eleştiri-öz eleştiri mekanizması içinde doğru adımlar atmak devrimci yönde gelişmek için gereklidir.

JEOPOLİTİK HEGEMONYA ALANI: KAFKASYA

Rus sosyal emperyalizminin 1991 yılında çökmesiyle birlikte, Doğu Avrupa'dan Kafkasya'ya bir dizi ülke ayrı devletler şeklinde devam etme kararı aldı. Bu realitenin taşları ise SSCB'de sosyalizmin yerine sosyal revizyonizmin ikame edilmesiyle atılmıştı. Zayıflayan ve güç kaybeden revizyonizm artık "sosyalizm" maskesini tamamen çıkartma kararı alarak yoluna devam etti. Sovyetler Birliği'nin çatısı altında yaşayan ulusların beraberliğinin temeli, Ekim Devrimi ve onun eseri olan sosyalizm idi. Lakin, 1950'li yılların ikinci yarısında, parti içinde Stalin'e rağmen onun son döneminde başlayan bürokratik çürümenin sonucunda sosyalizmin yerini revizyonizme bırakmasıyla birlikte farklı ulusların zorlama olmaksızın aynı çatı altında devam edebilmesini olanaksızlaştırdı. Sovyet sisteminin ve Lenin ile beraber Stalin'in ezilen ulus halklarına verdiği büyük güven revizyonizmle birlikte kaybolmaya yüz tuttu. Partideki revizyonist egemenlikle birlikte sosyal emperyalizmi uygulamaya başlayan SSCB sosyalizm maskesini nihayet çıkardığında ezilen uluslar karşılarında tamamen çürümüş bir bürokratik devlet aygıtı buldular. Yıkılmaya yüz tutmuş bu devlet aygıtı bağımlılığa dayanan bir sistem içinde ezilen ulusların eşit ve özgür gelişimini kösteklemiş, onlar için bağımsızlığı neredeyse tek seçenek haline getirmişti. Nitekim ezilen uluslar bu yönde hareket ettiler. ABD-AB emperyalist bloku, SSCB'nin dağılmasının ardından geriye kalan esas güç olan Rusya'nın yeniden güç toplamasını ve eski sınırlarına genişlemesini engellemek amacıyla, Rusya'yı çevreleme ve eski Sovyet ülkelerini bir üs haline getirme stratejisi izledi. Gürcistan'dan günümüzdeki Ukrayna savaşına kadar bir dizi girişimde bulunarak, Rusya'yı sıkıştırmak ve bölge üzerinde hegemonya kurmak istedi.

Rusya ise, SSCB'nin dağılmasıyla Kafkasya ve Doğu Avrupa'da ABD-AB (NATO) blokunun boşluğu dolduracağını öngördüğünden, bu ülkelerin NATO ile kurmak istediği bağa ve bu yöndeki her adıma karşı kimi zaman sert askerî politikalar, kimi zaman da ekonomik yaptırımlarla müdahale ederek bu girişimlerin hızlanmasını engelledi..

ABD liderliğindeki Batı emperyalist sistemi '90'lı yıllarda Rusya'yı zayıflatarak sistemin parçası yapma sürecini işletti. Emperyalist bir ülke olan Rusya 2000'li yıllardan itibaren Batı emperyalist sisteminin parçası olmak yerine kendi yönelimini hayata geçirmede daha belirgin bir yönelime girdi. ABD liderliğindeki emperyalist ittifak ise Rusya'nın SSCB'den kalma pazar alanlarının siyasal ve ekonomik bağımlılık ilişkilerini değiştirmek için daha etkili adımlar atma yoluna hızla girdi. Bu ekseninde ilk ciddi hamle "Turuncu devrimler" adı altında kokuşmuş burjuva kliklerinin egemenliğini desteklemek oldu. Bu temelde Ukrayna'dan Gürcistan'a birçok ülkede benzer nitelikleri ve amaçları taşıyan "değişim" isteğini güçlü şekilde destekledi. Ruslar ise tarihsel olarak kök saldı ve hegemonya kurduğu bu ülkelerdeki değişim mücadelelerini kendisine bir tehdit olarak tanımladı. Ona uygun olarak askerî-politik-ekonomik bir konumlanma aldı.

2008 yılında ilk sert müdahalesini hayata geçirdi. Gürcistan'ın Batı emperyalizmine yönelmek istemesi; önce Gürcistan özerk bölgeleri olarak SSCB'de tanınan Abhazya ve Güney Osetya bölgelerinin Rusya tarafından tanınması ve askerî-ekonomik olarak desteklemesine yol açtı. Ardından Gürcistan'ın NATO'ya üyelik perspektifini açıklamasıyla beraber 2008 yılında Güney Osetya'yı koruma bahanesiyle süreç savaşa evrildi. Rusya, Gürcistan'a müdahalesiyle birlikte açık olarak sınırlarında NATO ülkesine izin vermeyeceğini ve bu doğrultuda her türlü adımı atmaya hazır olduğunu göstermiş oldu. Rusya, yıllar boyunca Azerbaycan ile Ermenistan arasındaki gerilimi kendi denetimi altında tutarak iki ülke üzerinde hâkimiyet kurdu. Kafkasya'da "ağabey" rolüyle tarafların birbirine yönelik hak gasplarına kimi zaman kontrollü bir biçimde göz yumdu, kimi zaman ise doğrudan sahada ve masada yer alarak "sükûnet" sağladı.

1991'de sosyalizmin tasfiyesi ve Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte Rusya, Kafkasya'daki enerji hatları üzerinde tam bir denetim kuramadı. Ancak Transneft boru hattı aracılığıyla Azerbaycan petrolünün kendi kontrolü

altında Avrupa'ya taşınmasını sağladı. Azerbaycan'ın Batı ile doğrudan ilişki kurması ve Bakü-Tiflis-Ceyhan boru hattının inşası, Kafkasya'da Rusya'ya karşı ilk ciddi girişim olarak öne çıktı ve bölgede küçük çaplı çatışmaların yeniden filizlenmesine yol açtı.

Bununla birlikte Rusya'nın Azerbaycan ve Ermenistan üzerinde hakem rolünü sürdürmesi ve iki ülke arasındaki sorunları çözümünden uzak bırakması, Batı ile ilişkilerin daha da pekişmesini hızlandırdı. ABD ve AB emperyalistleri, Rusya'nın tekrar hâkimiyet alanını genişletmesini önlemek amacıyla stratejik adımlar atmaktadır. İlk olarak Ukrayna sorununu kışkırtarak ve olası bir Rusya işgalini empoze ederek Doğu Avrupa ülkeleri üzerinde tam hâkimiyet kurmayı hedeflemektedirler. Öte yandan, süreç boyunca inşa edilen ve halen süren Rusya-Çin stratejik hedeflerini zayıflatmak için Kafkasya'dan Orta Asya'ya uzanan bölgede gedikler açmaya çalışmaktadırlar.

Bu stratejik adımların önemli ayaklarından biri, ağustos ayında ABD'de Trump tarafından Azerbaycan ve Ermenistan arasında ortak mutabakat sağlanması-na aracılık edilmesi ve ABD'nin "fiilen" bölgeye yerleşmesi ile gerçekleşmiştir. Azerbaycan-Ermenistan çatışmalarının çözümünde ABD'nin devreye girmesi, Rusya'nın bölgedeki nüfuzunu zayıflatarak kendi hegemonya planını inşa etme amacını taşımaktadır. Ermenistan'ın Batı'ya ekonomik ve askerî açıdan bağımlı hale getirilmesi, Azerbaycan'ın enerji ihracatının Batı sermayesinin kontrolüne girmesi ve Güney Kafkasya'da NATO'nun tedricen konuşlanması, bu planın somut parçalarıdır. Tekrar "barış" kelimesi altında, emperyalist merkezler yeni bir jeopolitik hegemonya aracı devreye sokmaktadır.

Nitekim ABD-AB bloku, Rusya'yı çevreleme stratejisi kapsamında önemli bir hamle gerçekleştirmiştir. Ermenistan'ın fiili olarak kontrolü altında olan Zengezur Koridoru, yapılan anlaşma doğrultusunda 99 yıllığına ABD'ye devredilmiştir. Nahcivan Özerk Bölgesi'ni Azerbaycan'a bağlayan Zengezur Koridoru jeopolitik açıdan büyük öneme

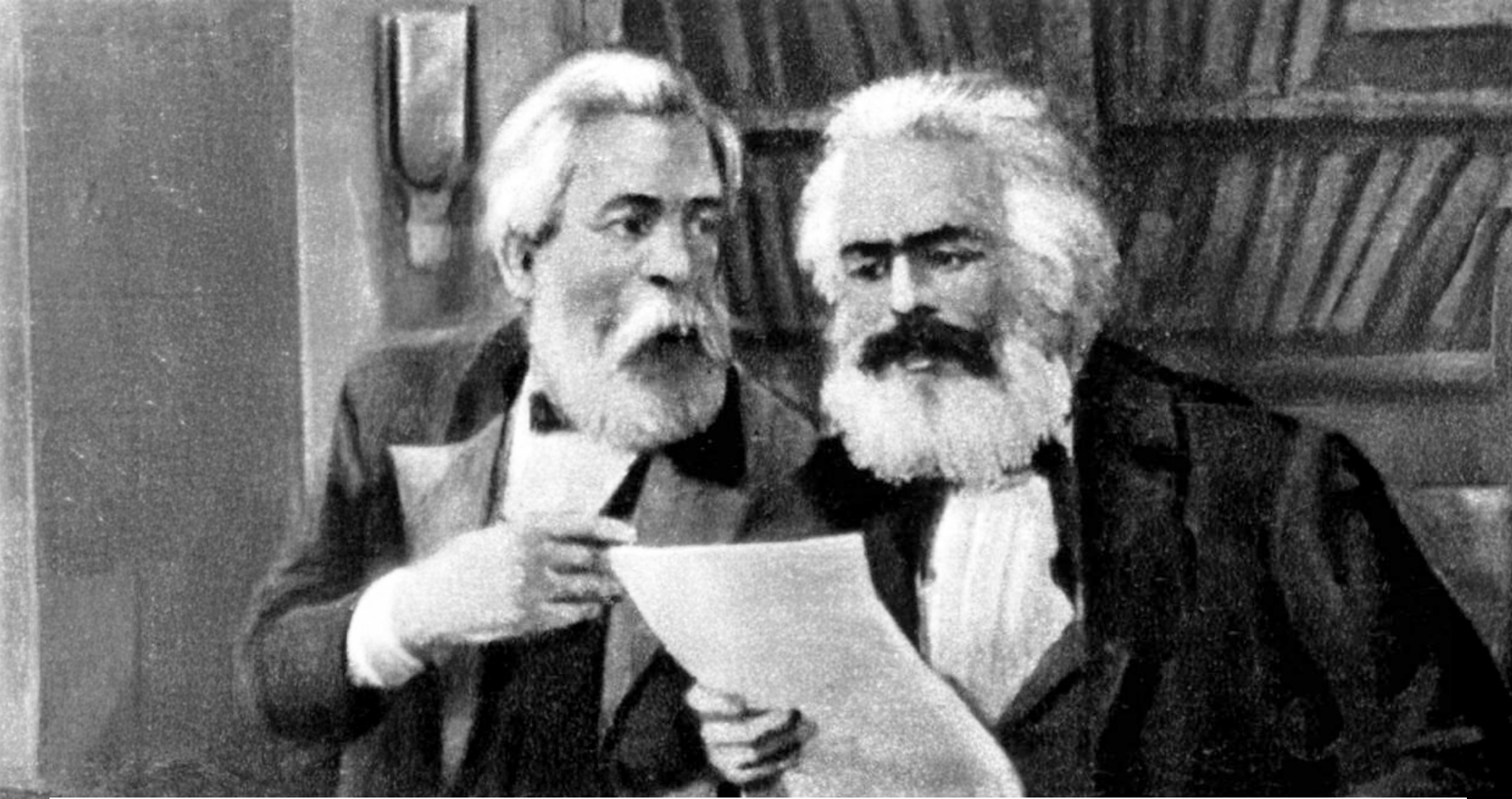
sahiptir; zira Güney Kafkasya'dan Orta Asya'ya uzanan stratejik bir güzergâh olmasının yanı sıra, İran'ın Güney Kafkasya üzerindeki etkisini de önemli ölçüde zayıflatmaktadır. Rusya açısından bu durum, Güney Kafkasya'da askerî ve siyasi hareket alanının ciddi şekilde daralması anlamına gelmektedir. Moskova, Ermenistan üzerindeki etkisini kaybederken, Azerbaycan'ın enerji ihracatında Batı sermayesinin ağırlık kazanması, Transneft gibi Rusya kontrolündeki enerji taşıma hatlarının önemini azaltacaktır.

Ayrıca, Zengezur Koridoru üzerinden yapılacak olası doğal gaz ve petrol sevkiyatlarının TANAP ve Bakü-Tiflis-Ceyhan hatlarıyla entegre olması, Rusya'nın enerji kozunu zayıflatacaktır. Zengezur Koridoru, yalnızca bölgesel değil, aynı zamanda küresel enerji politikaları açısından da kritik bir kavşaktır. Koridorun açılmasıyla Orta Asya'daki petrol ve doğal gazın Batı'ya ulaştırılması, Moskova'nın enerji tekelini kısmen kırmaktadır. Aynı zamanda Çin'in Kuşak-Yol Projesi kapsamında Kafkasya'yı geçici bir lojistik ve enerji bağlantısı olarak kullanma planlarını etkileyebilmektedir.

ABD ve AB'nin koridor üzerindeki etkisi, Çin ve Rusya'nın stratejik hedeflerini sınırlandırarak Güney Kafkasya'yı Batı'nın kontrollü bir enerji ve ticaret koridoru haline getirmeyi amaçlamaktadır. Bu gelişmenin politik sonuçları ise Rusya ile ABD-İngiltere ve NATO eksenindeki gerginliğe daha güçlü bir halkanın eklenmesi anlamına gelmektedir. Rusya'nın bu gelişmeye seyirci kalmayacağı hem Ermenistan hem de Azerbaycan üzerinde kurduğu tarihsel hegemonyanın yarattığı imkânları seferber ederek bu oyunu bozmak isteyeceği açık olmalıdır. Bunun bir ayağı tarihsel düşmanlığı körüklemek iken diğer ayağı zor aygıtı için koşulları hazırlamak olacaktır. Bu bağlamda bölge de Rusya'nın Ukrayna ve Gürcistan'da olduğu gibi askerî saldırganlık seçeneği daha fazla gündeme gelecektir. Elbette ABD-İngiltere ve özellikle Türkiye'nin yarattığı politik etkiyi istikrarsızlaştırmak Rusya için zorunludur. Bunun gerginliği yükselteceği söylenmelidir.

TOPLUMSAL PRATİK, BİLGİNİN GELİŞİM SÜRECİ VE SINIF SAVAŞIMI -III

Sınıf Savaşımı ve Toplum Bilimlerinin Aldığı Biçim

IToplumsal bilinç, toplumsal varlığı yansıtır, Marks'ın öğretisi budur, imge, yansıtılan şeyin yaklaşık gerçek bir kopyası olabilir, ama burada özdeşlikten söz etmek saçmadır. Bilinç genellikle varlığı yansıtır; bu, bütün materyalizmin genel bir önermesidir. Bunun tarihsel materyalizmin, toplumsal bilinç toplumsal varlığı yansıtır önermesiyle olan dolaysız ve ayrılmaz bağına görmemek olanaksızdır." (Lenin, Materyalizm ve Ampriyokritisizm)

Bilincin soyutlama yeteneği, insanlık toplumunun yüz binlerce yıllık birikimini ortaya çıkarmıştır. Pratiğin sonuçlarını eleştirel biçimde değerlendirmek, edinilen deneyimleri biriktirmek ve bunları nesiller boyu aktararak daha ileri pratiklerin önünü açmak, yalnızca insan toplumuna özgüdür. Bu yetenek, insana devrimci nitelikler kazandırır ve değişimin bilinçli bir şekilde gerçekleş-

mesini mümkün kılar. İnsan toplumu söz konusu olduğunda, bilinç ile değişim arasında doğrudan bir bağ vardır.

Bugün geldiğimiz noktada, bilincin şekillenışı toplumsal varlığın şekillenışıyle karşılıklı belirleyici bir ilişki içindedir. Ancak toplumsal bilinç ile toplumsal varlık aynı olgu değildir; bunları bu şekilde özdeş görmek, toplumsal değişimin zorunluluğunu inkâr etmek anlamına gelir. Bu iki olgu farklıdır: bilinç, maddenin ürünüdür ve aralarında kaba bir özdeşlik yoktur. Bununla birlikte diyalektik bakış açısı, madde ve bilinci birbirinden ayrı görse de onların karşıt yönleriyle aynı bütünün parçaları olarak birbirini etkilediğini ortaya koyar. Bilinç, maddenin yansımaları olmakla birlikte pratik ve toplumsal etkileşimler aracılığıyla da maddeyi belirler ve dönüştürür; böylece zıtlıklar bir bütün içinde özdeşliği yani birliği oluşturur. Lenin, Materyalizm ve

Ampriyokritisizm broşüründe Machçı idealizmi eleştirirken madde ile bilincin özdeş olmadığını vurgular. Mach, bilim alanında maddenin tanımındaki belirsizlikten hareketle maddeyi duyumla eşit tutar ve materyalizmi "duyumsal deneyimlerin toplamı" veya "algılar bütünü" olarak belirsiz bir maddeye dayandırır. Lenin'e göre bu, idealizmden başka bir şey değildir. Bilimde maddenin kesin tanımının yapılamaması felsefede söz konusu olamaz. Newton fiziği hakkındaki kuşkudan hareketle materyalizmi yeniden tanımlamak hem yanlış hem de gereksizdir. Bu nedenle maddenin bilinçten ayrı olarak ve önceden varlığını savunan, bu anlamda bu ikisinin özdeş olamayacağını savunan materyalizmin bu utangaç savunusunu eleştirir. Felsefede "maddenin mi bilincin mi önce geldiği" sorusu, maddenin bilim alanındaki tanımıyla (bu fiziğin konusudur) açıklanamaz;

bu tespit Lenin'in materyalizmi tam olarak savunmasını sağlar.

Lenin Felsefe Defterleri'nde yine kendi kaleminden şunları yazar: "Karşıtların özdeşliği (özdeşlik ve birlik terimleri arasındaki fark burada temel bir önem taşımamakla birlikte, belki de 'karşıtların birliği' demek daha doğru olurdu. Belli bir anlamda her iki deyiş de doğru), doğanın (ve zihnin ve toplumun da) bütün fenomen ve süreçlerindeki çelişkin, biri birlerini -karşılıklı olarak dışındalayan, karşıt yönsemelerin varlığının kabul edilidir (keşfedilidir)." (Felsefe Defterleri, Diyalektik Üzerine bölümü)

Madde ve bilinç arasındaki ilişkiyi tartışırken sorunun hangi bağlamda ele alındığı belirleyicidir. Materyalizmi tartışırken temel soru, "maddenin mi bilincin mi önce geldiği" olurken; diyalektik yaklaşımda konu, madde

ile bilinç arasındaki karşılıklı ilişkidir. Bağlam değiştiğinde, tanımlar ve üzerinde durulan vurgular da değişir. Bu nedenle, Lenin'den yapılan iki alıntı birbirine çelişmez; aksine birbirini tamamlar ve uyumludur.

Konumuza dönecek olursak, bilincin maddi yaşam üzerindeki etkisini, materyalist bir tutumla ele almak gerektiği gibi, aynı zamanda diyalektik bir bakış açısıyla yorumlamak de zorunludur.

Toplumsal alana dair bilimsel çalışma yürütmek ve toplumsal bilinci irdelemek, doğrudan toplumsal varlığı etkiler ve hatta değişimin önünü açmaya hizmet eder. Tarih, iktisat veya sosyoloji gibi alanlarda yürütülen bilimsel çalışmalar, yalnızca toplumsal değişimi bir seçenek haline getirmekle kalmamalı, aynı zamanda bu değişimin zorunluluğunu da açık biçimde ortaya koymalıdır. Buradaki temel soru, toplumsal alanlarda yürütülen her çalışmanın gerçekten bilimsel içeriğe sahip olup olmadığıdır. Çünkü toplumsal değişimi veya ilerlemeyi belirleyecek temel olgu, sınıf mücadelesinin kendisidir.

Peki, toplum bilimi olarak adlandırılan disiplinlerin kapsama alanındaki her çalışma, sınıf mücadelesini ve toplumsal değişimi destekler mi?

Bu mümkün değildir. Nihai olarak hem burjuvazinin hem de proletaryanın aynı anda çıkarına olacak bir durumdan söz edilemez. Gerçeğin açığa çıkarılması her zaman ve en nihayetinde proletaryanın lehinedir; ancak aynı kesinlik burjuvazi için geçerli değildir, hatta günümüzde çoğunlukla onun aleyhinedir.

Toplumsal gelişimin yasalarının tarihsel süreç içinde açığa çıkarılması, proletaryanın lehinedir, ancak egemen sınıfların lehine değildir. Toplumsal değişimin önünü açacak ve sınıf mücadelesini proletaryanın lehine geliştirecek bilgileri üreten hiçbir pratik, nihai olarak burjuvazinin lehine olamaz.

Dolayısıyla, toplumsal alanı inceleyen tüm disiplinler, bu mücadelenin yönünü önceleyen çalışmalar yürütmek durumundadır. Yani, toplumsal yaşama dair "toplum bilimi" olarak çalışabilecek tüm disiplinler, proletaryanın lehine sonuçlar üretir.

Ancak burada kritik bir ayırım vardır: Bu alanlarda yürütülecek her çalışma bilimsel değildir. Burjuvazinin lehine sonuçlar üretecek bir toplumsal disiplin, proletaryanın değişim zorunluluğunu

gidermeye ve imkânsızlığını ispatlamaya odaklanır. Dolayısıyla, toplumu açıklama çabası içindeki tüm çalışmalar, iki temel anlayıştan birine hizmet etmek durumundadır; toplumsal alanda üçüncü bir yol, felsefi ve bilimsel olarak mümkün değildir.

Bundandır ki toplumsal alanda yürütülen çalışmalarda takip edilen yöntemler bilinçli bir tercih haline gelir. Çünkü yapılan çalışmaların nihai hedefi ya toplumsal ilerlemenin ve değişimin önünü açmak ya da kapatmaktır. Bu nedenle toplumsal ilerlemenin ve değişimin önüne engel çıkarmayı referans alan çalışmaların, en bilimsel iddiaya sahip olanları dahi, toplumsal netlikler ve bilgi birikimi üzerinde yoğunlaşmaktadır. Yani açıkça engel oluşturmaları da faydasız kalarak sisteme hizmet ederler.

Bu yöntemler, dönüp dolaşıp idealizm kapısına çıkar. Bunu ya pozitif bilimlerden aşırma şüpheciliğini abartarak toplumsal bilimleri bilinemezciğin çözümsüzlüğüne hapsederler ya da ampirik-pozitivist bataklıkta, zaten net ve açık olan olgularda çalışmaları sınırlandırıp daraltırlar. Anlayışları, toplumsal değişimi ve gelişimi sağlamaya yönelik değildir; dolayısıyla bilimsel de değildir.

Pozitif bilimlerde dahi bir teorinin bilimselliği için ispata açık olması kimi zaman yeterli görünürken, bu anlayışlar henüz hayata geçmemiş olguları bilimsellik çatısı altına almazlar. Oysaki bilimden gerçeklere dayanan ve toplumun tarihsel süreci ile uyumlu öngörüler çıkardığımızda geriye hiçbir şey kalmayacaktır. Temel mesele yöntemdir.

Toplumsal alanda bilimsel yöntemin kazanılması, pozitif bilimlere göre daha zordur. Çünkü toplumsal sorun, açıkça ve doğrudan sınıf mücadelesine içkindir. Sorunlara bilimsel yöntemle yaklaşmak, sınıf mücadelesinde hangi tarafta hizmet edeceğinizi belirler. Yöntem sorunu, bir mücadele konusudur.

İşte bu yüzden, toplumsal ilerlemenin ve değişimin motor gücü olan proletaryanın elindeki bilim, yani Marksizm-Leninizm-Maoizm, ilk ortaya çıktığı zamandan bu yana en büyük çalışma alanını yöntem meselesine ayırmıştır.

SINIF MÜCADELESİNİN GELECEĞİNDE TOPLUM BİLİMİNİN ROLÜ

Proletaryanın bilimi, karşıtlıkların ve karşıt taraflar arasındaki birlik ile mü-

cadelenin tüm yönlerini açığa çıkarır ve bu yapı üzerinden değişimin ne biçimde gerçekleşeceğine dair öngörülerde bulunmayı önceler. Yani bu bilim aynı zamanda bir eylem kılavuzudur. Komünist Manifesto'da tarihin, bugüne kadarki bütün toplumların tarihi sınıf mücadeleleri tarihi olduğu yazar. (Daha sonra Engels bunun bilinen, aktarılmış yazılı tarih olduğunu, en son Lewis Henry Morgan'ın taçlandırıcı keşfiyle bu tarihten önce ilk komünist toplumun tipik biçiminin iç örgütlenişinin açığa çıkarıldığını belirtir. Böylece sınıf mücadelesinin bu ilk toplulukların çözümlenmesi ve toplumun ayrı ve birbirine karşı sınıflara bölünmesiyle başladığı anlaşılmış olur. Dolayısıyla "bugüne kadarki bütün toplumların tarihinin sınıf mücadeleleri tarihi" olduğu tezi eksik bir tezdur. Bunu her defasında "bugüne kadar aktarılan, yazılı olan bütün toplumların tarihi" olarak belirtmek gerekir. Bu tarihten önce toplumlar ilksel bir komünal yaşama sahiptiler. Toprağın kamusal mülkiyeti bilinen bütün toplumların ortak özelliği idi. Özel mülkiyet bu mülkiyet biçiminin çözülmesiyle gerçekleşmiş olmalıdır.) İnsan toplumunun bundan sonraki değişimi de bu temel üzerinden gerçekleşir. Dolayısıyla toplum bilimlerinin çalışma konusu, sınıf mücadelesi ve toplumsal pratiğin bütünü olmalıdır.

Ancak bu olguyu tarihsel süreci sınırlandırarak ele almak, bugünkü iktisat "biliminin" yaptığı gibi fenomenleri bilim çatısı altından çıkarıp güdükleştirmeye yol açar. Örneğin, feodal sistemin çöküşünü ve geriliğini araştırmakla sınırlı bir iktisadi çalışma, doğal olarak yalnızca kapitalizmin "ileriliği" sonucunu ortaya koyar. Oysa tarihsel süreci bütünlüklü ele alıp sorunları özel mülkiyet ve sınıf mücadelesi temeline oturttuğumuzda, bambaşka sonuçlar elde edilir. Kapitalizmin belirli bir dönemde zorunlu olarak ortaya çıkışını tek başına açıklamak, toplumsal gelişim ve değişim açısından bir kazanım sağlamaz; aynı zamanda onun zorunlu olarak ortadan kaldırılmasına yol açacak karakter ve yapıyı da ortaya koymak gerekir.

Toplum bilimlerinin bilimsel zayıflığı veya bilimsel nitelikte olmayışının temel nedeni budur. Proletaryanın bilimi, açık gerçekleri yeniden ispatlamakla yükümlü olmasa da, olguları tüm tarihsel süreçleri içinde açıklamaya gayret eder. Kullandığı bilimsel yöntem, öncelikle bunu zorunlu kılar. MLM'nin ortaya çıkışından bu yana yöntem sorununun büyük yer kaplamasının nedeni de budur. Bilimsel bir yöntem

oluşturulmadan, gerçeklere müdahale edilemez. Proletaryanın devrimci bir sınıf olarak devrimci bir yönetime ihtiyaç duyduğu açıktır.

Gerçeklerin iç bağlantılarını ve çelişkilerini tüm tarihsel süreciyle ele alan bir yöntem, devrimci bir yöntemdir ve proletarya, uzun zamandır değişimin anahtarı olan bu bilimsel yönetime ve yöntemden doğan kurtuluş kılavuzuna sahiptir. Öyle ki Engels, proletaryanın bilimsel yöntemini, Marks'ın kapitalizmin karakteri ve artı-değer üretim süreçlerini açıklayan çalışmalarının yanı sıra, en büyük iki buluşundan biri olarak göstermiştir.

Marksizm'in doğuşuyla birlikte sosyal bilimler, sınıf mücadelesinin bir tarafı olarak MLM karşıtı konumlanışlar geliştirmiş ve insan toplumunun açık gerçeklerini incelemekten öteye geçememiştir. Yani, bilim disiplinleri olarak anılsalar da, gerçekte toplumsal gelişimin önünde engel olacak biçimde şekillenmişlerdir. İnsan toplumuna dair her çalışma, sınıf mücadelesinin doğrudan konusu olduğundan, bu disiplinler de kendi konumlarını buna göre almak zorunda kalmıştır.

Proletaryanın elindeki en büyük araç, kendi bilimsel yöntemi olan diyalektik materyalizm ve kurtuluş bilimi olan Marksizm-Leninizm-Maoizm'dir. Toplumsal pratik, incelenmeye muhtaç tarih ve kazanılması zorunlu gelecek, bu bilimin kapsamı içindedir.

MLM'nin toplumsal pratiğe her uygulanışı, kuşkusuz yeni sonuçlar üretecek ve toplumu ileriye taşıyacaktır. Yani bu bilimin bir bilim olarak görevini yerine getirmesi, pratik sürece büsbütün, özgün ve ustaca uygulanmasına bağlıdır.

"Sonunda kendi öz toplumsal örgüt biçiminin efendisi olan insan, aynı zamanda, doğanın egemeni ve kendisinin efendisi olur, özgür olur."

"Bu evrensel özgürlüğe kavuşturma işini başarmak, çağdaş proletaryanın tarihî özel görevidir. Bu işin tarihî koşullarını ve böylelikle iç yüzünü anlamak, şimdi baskı altında bulunan proletaryaya, başarmaya çağırıldığı bu önemli işin koşulları ve anlamı üstüne eksiksiz bilgi vermek, bu, proleter hareketin teorik anlatımının, bilimsel sosyalizmin ödevidir." (Engels, Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni)

FİLİSTİN DİRENİŞİNİN YANKILARI VE İŞGAL DEVLETİNDEKİ ÇATLAKLAR

7 Ekim'den sonra yoğunlaşan ve açıkça soykırım amacını taşıyan Siyonist saldırılar karşısında çetin koşullarda süren Filistin direnişi, yalnızca Gazze'deki kuşatmayı yarma mücadelesi değil; aynı zamanda emperyalist düzen ve Siyonist bekçilerinin dünya çapında yarattığı sahte dengeyi sarsan, işgal rejiminin “yenilmezlik” imajını parçalayan ve halkların bilincinde yeni bir dönemin kapısını aralayan bir sürece dönüşmüştür.

Direnişin bu küresel etkisi, Siyonist işgal devletinin varlığını sürdürebilmesi için ihtiyaç duyduğu meşruiyeti ve desteği her geçen gün daha da aşındırıyor. Rejim, dışarıda giderek yalnızlaşırken, içeride de sarsıntılarla karşı karşıya. Dünyanın dört bir yanında yükselen “Filistin” haykırışı, yalnızca Gazze'deki savaşın değil, tüm emperyalist düzenin

geleceğini tartışmaya açıyor.

TANIMA AÇIKLAMALARI VE İŞGAL GERÇEĞİ

Filistin mücadelesi bir dönem FKÖ önderliğindeki görkemli direniş zamanlarında olduğu gibi bugün de dünya halkları nezdinde sahiplenilen bir davaya dönüşmüş durumda. Kitlelerin yükselen mücadelesi, uzun süredir Avrupa gündeminde olan “Filistin'i tanıma” meselesini yeniden öne çıkardı. Son bir yılda İspanya, Norveç ve İrlanda Filistin devletini tanıdığını açıkladı; Fransa, İngiltere ve Kanada ise benzer adımlar atabileceklerini duyurdu. Bu niyetlerin karara dönüşmesi için gözler eylül ayında yapılacak BM Güvenlik Konseyi toplantısına çevrilmiş durumda.

Ancak bu gelişmeler ne şaşırtıcı ne de

yeni. Her “tanıma” açıklaması, yıllardır tekrarlanan iki devletli çözüm formülünün bir parçası. Oysa bu formül, Filistin'in özgürlüğüyle bağ kurmadığı sürece yalnızca işgali ve eşitsizliği meşrulaştırıyor. Bu nedenle her tanıma açıklaması aynı zamanda bir sınava dönüşüyor: Gerçekten Filistin'in kurtuluşunu mu savunuyorlar, yoksa statükoyu yeni den mi üretiyorlar? Biz yanıtı gayet iyi biliyoruz. Bugün 145'i aşkın devlet Filistin'i tanımış durumda. Ancak bu tanımaların Filistin halkına somut bir kazanım sağlamadığı açık. Dahası, kimi zaman tersine işlev görüyor: Devletlerin soykırımdaki sorumluluğunu gizleyen bir paravana dönüşüyor. İsrail'in en saldırgan politikalarının ortağı olduklarını gizlemek isteyenler, meseleyi “Filistin'i tanıdık” açıklamalarıyla geçiştirme yolunu seçiyorlar.

Filistin halkı için gerçekten bir şey yapmak isteyenlerin bilmesi gereken şudur: Bunun tek yolu işgali reddetmektir. Yani Siyonizm'i reddetmek, yani Filistin'in ilhakı demek olan İsrail'i reddetmek. İşgale işgal demeyen, işgalin büyümesi için silah ve mühimmat sağlamaya devam eden bir devletin “Filistin'i tanıyoruz” açıklaması ne ifade eder? Filistin'in kuruluşunu kurtuluşuna bağlamayan bu sözler boştur. Bu “boşluk” hali bir sınıfın çıkarlarını temsil ediyor. Batılı emperyalistler bugün “Filistin devleti vardır” diyor. Peki, ne değişiyor? TC de yıllardır aynı şeyi söylüyor. Ama bu emperyalistlerin en sadık uşağı olan aynı TC, İsrail ordusunun kullandığı mühimmat parçalarını üretiyor, enerji ihtiyacını karşılıyor, yani soykırıma ortak oluyor. Bu tablo ortadayken tanıma açıklamalarından köklü değişimler beklemek saflık değil, düpedüz suç ortaklığını

perdelemektir. Çünkü bu manevralar Filistin'in kurtuluşunu değil, soykırımın üstünü örtmeyi amaçlıyor.

SIYONİST İSRAİL İÇİNDEKİ ÇATLAKLAR

Dünyada Filistin davasına destek için yükselen eylemler yalnızca sınırların ötesinde yankılanmakla kalmıyor; İsrail toplumunda ve ordusunda da çatlaklar yaratıyor. 7 Ekim'in ardından 18 ay boyunca İsrail toplumunun çoğunluğu Gazze'ye yönelik saldırılara destek için Siyonizm bayrağı etrafında toplandı. Ancak özellikle hükümetin mart ayında ateşkesi bozma kararı almasının ardından bu birlik çözülmeye başladı.

Çatlakların en belirginini orduya katılımda. Yedek askerlerin görev almasında keskin bir düşüş var. Resmî rakamlar gizlense de sızan bilgiler bu gerçeği açığa çıkarıyor. Ordu mart ayında Savunma Bakanı Israel Katz'a katılım oranının yüzde 80 olduğunu bildirdi; oysa 7 Ekim'in hemen ardından oran yüzde 120 civarındaydı. Kan yayın kuruluşu bu rakamların çarpıtıldığını, gerçek oranın yüzde 60'a daha yakın olduğunu yazdı. Başka haberlerde ise katılım oranlarının yüzde 50'nin altına düştüğü, bazı yedek birliklerin asker toplamak için sanal medyaya başvurduğu aktarıldı. Eğer bu veriler doğruysa, bu 100 binden fazla yedeğin göreve gitmeyi bıraktığı anlamına geliyor. İşgal devleti 1982 Lübnan savaşından bu yana en yüksek ret oranıyla karşı karşıya kalmış durumda.

Askere gitmeyi reddedenlerin gerekçeleri çeşitleniyor. Çoğunluğu "gri retçi" denilen, savaşa ideolojik olarak karşı olmayan; ama uzayan savaşın yarattığı yorgunluk, moral kaybı ya da ekonomik sıkıntılar nedeniyle katılmayanlardan oluşuyor. "Esirler için Askerler" hareketi de bu gruptan doğdu. Gazze'de bir Filistinlinin evini yakma emrine uymayı reddeden askerlerin başlattığı bu girişim, bugün 220 yedek askerin imzaladığı bir reddetme bildirisi yayımladı. Hareketin temsilcisi, "Giderek daha fazla insan var ki Filistinlilerle pek ilgilenmiyor ama artık savaşın hedefleriyle de barış içinde hissetmiyor" diyerek ordu içindeki çözölmeyi dile getirdi. Açık siyasî ve ahlakî ret ise hâlâ sınırlı. 7 Ekim'den bu yana sadece 12 kişi göreve katılmayı reddettiğini duyurdu ve 30 gün hapis cezası aldı.

Katılımın düşüşündeki belirleyici sebeplerden diğeri ise ekonomik koşullar. Yedek askerlerin yüzde 48'i ciddi

gelir kaybı yaşadığını, yüzde 41'i ise uzun süreli görevler nedeniyle işini kaybettiğini ya da bırakmak zorunda kaldığını söylüyor. Bu tablo, toplumda orduya ve devlete duyulan güvenin, 'Orta Doğu'nun ortasında bulunsun da kendi halkını her türlü felaketten koruyabilecek' şeklindeki mitin kırılmaya başladığını gösteriyor. Siyonist İsrail'in etrafına savaş ve yıkım saçarken kendi toplumunu dokunulmaz kılacağına dair inanç ciddi bir sarsıntı geçiriyor.

Bunlarla birlikte İsrail içerisindeki sokak hareketi de yükselmiş durumda. Tel Aviv sokaklarını geçtiğimiz pazar yarım milyon insan doldurdu; ancak bu eylemler Filistin'le dayanışmadan çok Netanyahu'ya karşı biriken öfkenin dışavurumuydu. Kitlenin talepleri, rehinelerin serbest bırakılması ve savaşın sona erdirilmesi yönünde olurken, Gazze'deki soykırıma dair tek bir söz dahi edilmedi. İsrail toplumunun büyük çoğunluğu savaşı "Netanyahu'nun savaşı" olarak görüyor, fakat Filistin halkının katledilmesiyle, işgalin sürmesiyle ya da Batı Şeria'nın ilhakıyla bir sorunları yok. Bu çelişkili ruh hali, "protesto haftası" kapsamında yapılan geniş çaplı eylemlerde daha da görünür hale geldi. Esir ailelerinin çağrısıyla sabahın erken saatlerinde Tel Aviv'de "Tutuklular Meydanı"nda oturma eylemleri başladı, ardından genel grevler, yürüyüşler ve yol kapatma eylemleriyle devam etti. Kudüs girişindeki otoyollar trafiğe kapatıldı, Tel Aviv'in kuzeyinde kavşaklar tutuldu. Siyonist Histadrut Sendika Federasyonu, resmî bir grev çağrısı yapmadığını vurgulayarak ailelerin yanında durduğunu açıkladı ve katılmak isteyen işçilerin haklarının ihlal edilmeyeceğini belirtti. Bu tablo, savaş karşıtlığının yükseldiğini gösterse de Filistin'e, işgale, soykırıma değil yalnızca kendi kayıplarına odaklanan sınırlı bir isyanın ifadesi olmaktan öteye gidemiyor.

Bununla birlikte işgal ordusu içindeki intiharların arttığını görüyoruz. 7 Ekim'den bu yana farklı dönemlerde gündeme gelen intiharlar ağustosta 17'ye ulaştı; bunun 7'si sadece 2025 Temmuz'unda yaşandı. Bu, toplumun ve ordunun savaşın hedeflerine güvenmediğinin çarpıcı bir ifadesi. İşgal devleti bu haberleri karartmaya, retçileri ise yargılamamaya özen gösteriyor. Çünkü retçilerin cezalandırılması, işgal devletinin kuruluşundan bu yana propagandasını yürüttüğü "halkın savaşı" imajını tümünden çökecektir.

7 Ekim'de "birlikte kazanacağız" diyecek Siyonist bayrak etrafında saf tutan

kitle bugün dağılmış durumda. Orduya katılımın düşmesi, derinleşen ekonomik kriz, intiharların artışı ve Netanyahu'ya karşı yükselen protestolar, işgal devletinin temellerini sarsıyor. Bir zamanlar yenilmezlik ve birlik mitiyle ayakta duran bu rejim, şimdi meşruiyet krizinin girdabında hızla çözülmüyor. Önümüzdeki dönem, çatlakların büyüdüğü, işgal devletinin içten içe çürüyerek parçalanmaya doğru sürüklendiği bir süreç olacak.

SES VERMEK YETMEZ, DİRENMEK GEREK

Filistin'de süren direniş ve işgal devletinde derinleşen meşruiyet krizi, dünyanın dört bir yanında yankı buluyor. Savaşın, işgalin ve katliamların ortasında yalnızca siyaset değil, sanat ve kültür alanı da sessizlik ile tavr almak arasında bir sınavdan geçiyor. Bu sınavda kimi sanatçılar sessizliği tercih ederken, kimileri Filistin halkının sesine ses katıyor, işgalin teşhir edilmesinde rol oynuyor. Böylece sanatın dili, yalnızca estetik bir ifade olmaktan çıkıp siyasal bir tutuma dönüşüyor.

Bu süreçte bazı ünlüler Filistin halkıyla dayanışma mesajları yayınlayarak işgale, ablukaya ve soykırıma karşı net tutumlarını açıkladılar. Elbette onların sözleri nihayetinde apaçık bir gerçekliğin dile gelmesinden ibaret. Ancak yine de egemen kılınmak istenen sessizliğe karşı güçlü bir ses niteliği taşıyor. Sanatçılardan gelen bu destek, Filistin halkının yalnız bırakılmadığını göstermesi açısından önemli.

Ne var ki asıl gerçeği söylemekten geri durmamalıyız: Gerçek direnişin, karşı koyuşun ya da protestonun eyleme geçmek, eyleme geçirmek; ateşlenen silaha, işgal topraklarını çiğneyen postala, soykırımı görmezden gelen gözlerle, ilhak gerçeğine dudak bükerek "Filistin'i tanıma" siyasetine isyan bayrağı açmak, İntifadaya alkış tutmak ve onu kendi devletine karşı geliştirmek olduğunu söylemeliyiz. "İnsan olmak" adına ses çıkaranlar, insanlığı kurtarmak için mücadele etmek, hatta savaşmak gerektiğini anlamadıkça, insanlığı yerle bir edenlerin "zafer çığlığı" boğucu olmaya devam edecektir.

Filistin'de yükselen direniş, yalnızca bir

halkın özgürlüğü için verilen mücadele değildir. Bu direniş, emperyalizmin ve Siyonizm'in dayattığı sahte düzenin temellerini sarsan, dünyanın dört bir yanında halklara "başka bir yol mümkündür" diyen bir işaret fişegidir. Gazze'nin enkazı altından yükselen öfke ve umut, bugün Güney Amerika'da, Avrupa'da, Asya'da yankılanıyorsa, bunun nedeni Filistin'in haklı savaşının insanlığın ortak kurtuluş davasına dönüşmesidir.

Bugün bize düşen, bu haklı öfkenin ve haklı savaşın kendi coğrafyalarımızda da yankı bulmasını sağlamaktır. Filistin halkının intifadası nasıl ki işgale ve soykırıma meydan okuyorsa, her ülkenin halkı de kendi devletlerinin savaş politikalarına, emperyalizme ve sermayeye karşı aynı cesaretle meydan okumalıdır. Çünkü kurtuluş yalnızca "insan olmak" adına ses çıkarmakla değil, insanlığı boğan bu düzeni yıkmak için örgütlü mücadeleye atılmakla mümkündür.

Bu nedenle Filistin direnişinden çıkarılacak en büyük ders şudur: Özgürlük ancak emperyalizme karşı savaşarak, sömürüye ve işgale karşı durarak, sermaye düzenini aşarak kazanılabilir. Buradan yükselen çağrı, yalnızca dayanışma değil, aynı zamanda kendi intifadamızı, kendi direnişimizi yaratma sorumluluğudur. Bugünün dünyasında gerçek enternasyonalizm, yalnızca "Filistin özgürdür" demekle değil, işçi sınıfının sosyalizm için mücadelesini büyütürken Filistin'in kurtuluşuyla buluşturmakla mümkündür.

GAZLA BESLENEN İŞGAL DİRENİŞİLE YIKILACAK!

Orta Doğu'da her doğal kaynak anlaşması, yalnızca "enerji" meselesi değildir. Bu topraklarda atılan her imza ya halkların zincirlerini ağırlaştırır ya da bir başka iş birliğinin, halkların aleyhine işleyecek yeni bir ilişki biçiminin ilanıdır. Son günlerde Mısır ile İsrail arasında imzalanan 35 milyar dolarlık doğal gaz anlaşması da işte bu türden bir ilandır: Halklara değil sermayeye, tahakküme, işgal ve soykırıma hizmet eden bir düzenin ilanı.

İsrail'in Akdeniz kıyılarındaki Leviathan doğal gaz sahasından Mısır'a 2040 yılına kadar yaklaşık 130 milyar metreküp gaz ihraç edilecek. Anlaşma, 35 milyar dolarlık değeri bakımından İsrail tarihindeki en büyük ihracat anlaşması olarak kayda geçti. Mısır, daha önce 2019'da 60 milyar metreküplük doğal gaz için İsrail'le anlaşmış, 2020'den itibaren gaz alımına başlamıştı. Bugüne kadar 23,5 milyar metreküp gaz Mısır'a aktarıldı. Yeni anlaşma ise sadece ticari hacmi değil, siyasî sonuçları bakımından da farklı bir aşamaya işaret ediyor.

Yakın sürece kadar kendi doğal gazını ihraç eden Mısır, üretim kapasitesinin düşmesi ve yönetme krizleri nedeniyle artık dışa bağımlı hale geldi. Üstelik bu bağımlılık, yalnızca enerji alanında değil; dış politikada, ekonomik yapılar ve toplumsal baskıda da derinleşmiş durumda. Bugün artık Mısır, kendi gazını bir zamanlar sattığı ülkeden satın alıyor.

Mısır Başbakanı Medbuli yaptığı açıklamada, bu anlaşmanın "Filistin

mesalesine dair tutumlarını değiştirmeyeceğini" ifade etti. Oysa gerçekler bu beyanların çok uzağında seyrediyor. Refah Sınır Kapısı'nın kapatılması, insanî yardım konvoylarının engellenmesi, Filistin dostlarına uygulanan baskılar ve yürüyüşlerin yasaklanması; tüm bunlar Mısır'ın sözde "tarafsızlık" maskesinin ne kadar içi boş olduğunu açıkça ortaya koyuyor.

Anlaşma, yalnızca enerji tedarikinden ibaret değil. Aynı zamanda Mısır'ın Siyonist rejime olan ekonomik bağımlılığının kurumsallaştırılmasıdır. Bu durum İsrail'in askerî saldırganlığına karşı uluslararası düzeyde yükselen öfkeye rağmen bölgedeki kimi devletlerin açık iş birlikçiliğini gözler önüne seriyor. Mısır da bu iş birlikçi pozisyonuyla Siyonist İsrail'in saldırganlığını ve emperyalizmin bölgedeki politikalarını destekliyor.

İsrail, Gazze'de yürüttüğü saldırılarla en az 60 bin Filistinliyi katletti, birçok bölgeyi yerle bir etti. Açlık, susuzluk, ilaçsızlık, kuşatma, bombardıman... Tüm bu tablo ortadayken imzalanan anlaşma, sadece ekonomik değil politik anlamda da bir tercihtir. Bu tercih, Gazze'nin kanı üzerinden kurulan bir iş ortaklığıdır. Leviathan'dan çıkan gaz, Mısır'daki evleri ısıtırken Gazze'deki hastaneler elektriksiz kalıyor. Bu ilişki yalnızca tesadüf değil; bilinçli bir tercih, açık bir iş birliğidir. İsrail, bu enerji gelirleriyle askerî kapasitesini güçlendirirken kuşatma altındaki bir halkın yaşam damarlarını kesmeye devam ediyor. Bu şartlar altında doğal

gaz anlaşmaları teknik değil; doğrudan siyasî, sınıfsal ve tarihsel karakter taşır.

Filistin davasını desteklediğini söyleyen devletler pratikte güçlü ve etkili bir duruş sergileyememektedir. Bir yandan Siyonist İsrail'in emperyalist destekli işgali ve soykırım saldırıları devam ederken diğer yandan bölgedeki birçok devlet emperyalist çıkarlar ve kendi sınırlı politik hesapları nedeniyle Filistin'e yönelik gerçek bir dayanışma göstermeyerek korkakça hareket etmektedir.

Sadece Mısır değil bölgedeki birçok rejim benzer bir ikiyüzlülükle hareket ediyor. Halklara "Filistin'in yanındayız" mesajı verirken arka kapılardan Siyonist rejimle ekonomik, askerî, diplomatik ilişkiler yürütüyorlar. Sessizlikle, seyirci kalmakla, denge politikalarıyla Siyonizm'e verilen desteğin biçimi değişse de özü aynıdır: Emperyalist sisteme bağımlı, halk düşmanı devletlerin doğal refleksidir bu. Gerçek şu ki hiçbir sömürgeci rejime, hiçbir işgalci yapıya karşı "tarafsız" kalınmaz. Hele ki Siyonist İsrail gibi açıkça işgal, yıkım ve soykırım uygulayan bir rejim karşısında tarafsızlık, iş birlikçilikten başka bir şey değildir.

Mısır ve Siyonist İsrail arasında yapılan bu anlaşmayla Mısır rejimi, halkın Filistin'e duyduğu derin bağlılığa rağmen işgalci bir rejimle ticaret yapmakta sakınca görmüyor. Siyonist İsrail, sadece askerî değil; ekonomik ve diplomatik olarak da kuşatmayı genişletiyor. Enerji kaynakları halkın ihtiyaçları için

değil emperyalist sistemin kâr odaklı çıkarları için yönetiliyor.

Bu doğal gaz anlaşması, işgalin enerjiyle tahkim edilmesidir. Gazze bombalanırken yapılan bu anlaşma yalnızca bir iş birliği değil aynı zamanda Filistin ve tüm bölge halklarına karşı işlenen suçlardan biridir.

Filistin halkı direniyor. Onların mücadelesi, yalnızca bir ülkenin değil, tüm ezilen halkların ve sömürülen sınıfların ortak davasıdır. Bu dava enerji anlaşmalarıyla değil; sokakta, mücadelede, örgütlü halkların iradesiyle kazanılacaktır. Filistin, sadece coğrafi bir alan değil; bir direnişin, bir halkın, bir umudun adıdır. Bugün Filistin halkı sadece Siyonist İsrail'e değil, onu besleyen sisteme, emperyalist desteğe, iş birlikçi rejimlere karşı da direnmektedir. Bu direniş meşrudur, haklıdır ve tarihsel olarak doğrudur.

Bu direnişin yalnızca dayanışmayla değil mücadeleyle desteklenmesi gerekir. Yas tutarak, gözyaşı dökerek değil; işgalci rejimlerle kurulan tüm ekonomik bağların teşhiriyle, baskı altında tutulan halkların yanında yer almakla, onların mücadelesine örgütlü destek vermekle bir anlam kazanabilir. Bu örgütlü desteğin dünya çapında anti emperyalist bir perspektifle ele alınması, bu perspektifle sürdürülmesi Filistin direnişinin ve dünya halklarının emperyalizme karşı mücadelesinin kazanımla sonuçlanmasında atılacak ilk ve en önemli adımdır.

SİYASÎ TUTSAKLARA ÖZGÜRLÜK

“Barış süreci” görüşmelerinin başlaması ve Meclis çatısı altında tam hızla devam etmesiyle birlikte, siyasî tutsakların tahliye talepleri de kamuoyu tarafından dillendiriliyor ve gündeme getiriliyor. Türkiye hapishanelerinde binlerce siyasî tutsak bulunmaktadır. İleri sürülen “yeni çözüm süreci” ile birlikte özellikle tutsakların yakın çevresi olası bir buluşmayı beklemektedir. Hasta tutsaklar için gündeme gelen “tahliye umudu” ise hapishane koşullarının zorluğunu bir kez daha gösterdi. Tutsaklar ya hastalıklarıyla birlikte hapse girmekte ve yetersiz tedavi koşulları nedeniyle “ağır hasta tutsak” hâline gelmekte, ya da hapishane koşulları nedeniyle kısa süre içinde çeşitli hastalıklara yakalanmaktadır. Özellikle uzun süreli müebbet ve ağırlaştırılmış müebbet hükümlüsü tutsaklar ciddi sağlık sorunları yaşamaktadır.

KANUNLARIN SİYASÎ TERCİHİ: DEVRİMCİLER HAPİSTE

Hizbullah, İBDA-C ve Sivas Katliamı sanıkları gibi hükümlüler Cumhurbaşkanlığı kararıyla çeşitli gerekçelerle tahliye edilirken 80, 90 yaşındaki yaşamını tek başına idame ettiremeyen siyasî tutsaklar “toplum için tehlikeli” olduğu gerekçesiyle hapishanelerde tutulmaya devam ediyor. Kürt Ulusal Hareketi ile devlet arasında yapılan görüşmelerde KUH’un başlıca taleplerinden biri başta hasta tutsaklar olmak üzere tüm siyasî tutsakların tahliyesinin gerçekleştirilmesiydi. Ancak bırakılma tutsakların tahliye edilmesini, infaz süresi dolan tutsakların tahliyeleri, idare ve Gözlem Kurulları (İGK) kararlarıyla ertelenmektedir. 2021 yılında yürürlüğe giren kanun maddesi ile oluşturulan İGK’ler adeta bir mahkeme gibi hareket ederek, cezası infaz edilmiş olan tutsakların tahliyelerini geciktirmekte veya tamamen engellemektedir. Siyasî tutsaklara verilen hapis cezasını yeterli bulmayan ve tutsakların hâlâ “ehlileştirilmediğini” iddia eden İGK, çoğu zaman tamamen sudan sebeplerle tahliyeleri

engellemektedir.

Atılan ilk adımlar, yapılan ilk açıklamalar ve görüşmelerden sonra hasta tutsaklar için harekete geçildiğinde hapishane idarelerinin de bu yönde görevlendirildiği anlaşılmış, kimi hasta tutsaklar doğrudan Adli Tıp Kurumu’na sevk edilmişlerdi. Bununla birlikte yakınları avukatları aracılığıyla hasta tutsakların Adli Tıp Kurumuna sevk edilmesi için harekete geçtiler. Oysa uzun bir zamandır ATK’lerin meslek etiğinden uzak doktorlar tarafından yönetildiği bilinmekte ve tutsaklar için ATK sevkleri çok gereksiz ve hatta zorlayıcı bir yolculuk olarak anılmaktaydı. Çoğu, uzun süredir hapishanede bulunan tutsaklar için bu sevkler, aslında bütün diğer sevklerde olduğu gibi —ama kesinlikle bunlardan biraz daha zorlu— bir işkence haline dönüşmüş durumda. Her kentte ATK bulunmaması nedeniyle hasta tutsaklar ringlerle sıcak havada uzun yolculuklara maruz kalıyor. Hasta tutsaklar Adli Tıp Kurumunda da doktorların ilgisiz davrandığını kâğıt üstünde işlem yaptığını ifade ediyor. Ağırlaştırılmış müebbet hükümlüsü hasta tutsaklar için doktorlar “infaz süreniz ölene kadar, bu raporlar bir şeyi değiştirmez” ifadelerini pervasızca kullanabilmekte. Bütün sonuçlar da bu düşüncelerin uygulamakta olduğunu gösteriyor. Hepsini için “hapishane koşullarında tedavisi mümkün” kararları alınıyor ve tahliye hakları gasbediliyor.

Ağırlaştırılmış müebbet mahpusların hapishane koşulları, diğer tutsaklardan nitelik olarak ayrılmaktadır. Ağırlaştırılmış müebbet hükümlüsü siyasî tutsakların infaz süresi “ölünceye” kadar sürer. Bu nedenle ağırlaştırılmış müebbet hükümlüleri için ayrı bir infaz düzenlemesinin hayata geçirilmesi, yıllardır gündemde olan bir konudur. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’ne göre her

tutsağın bir “umut hakkı” bulunmalıdır. Türkiye’de ise “vatanı bölmek” veya “anayasal düzeni silah zoruyla ortadan kaldırmaya teşebbüs etmek” suçlarından ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası alan bir tutsak, kanun gereği ömrü boyunca hapisten çıkamaz. Oysa Avrupa Konseyi üyesi olan Türkiye, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına tabidir ve AİHM’in “her tutsağın bir gün tahliye olma ihtimali olmalıdır” anlayışına dayanan “umut hakkı” ilkesini kendi kanunlarında düzenlemek zorundadır. Attığı imza ile bu yükümlülüğü taşımasına rağmen, Türkiye devleti bu yönde hiçbir adım atmamıştır. İdamı kaldırmakla bolca övünen devlet, “ölene kadar hapis” cezasından vazgeçememektedir.

TUTUKLU VE HÜKÜMLÜ SAYISI YARIM MİLYONA YAKLAŞIYOR

Türkiye hapishanelerinde 7 Nisan 2025 tarihi itibarıyla 395 açık ve kapalı ceza infaz kurumunda 403.060 tutuklu ve hükümlü bulunuyor. Bu tutukluların en az bin 412’si hasta tutsak kategorisinde; bunlardan en az 335’i ise ağır hasta tutsak olarak sınıflandırılmıştır. Hasta tutsaklar, “yüksek güvenlikli” olarak nitelendirilen F Tipi, Y Tipi ve S Tipi hapishanelerde ölümle burun buruna yaşamaktadır. Tek kişilik hücrelerde, 6 metrekairelik alanlarda en az 22 saat geçiren tutsakların birçok hakkı gasbedilmektedir. Mevcut yasal düzenlemeler ve “af” talepleri bir yana, tutsakların mevcut hakları da tırpanlanmaktadır. T Tipi ve F Tipi hapishanelerde bulunan tutuklular, S ve Y tipi hapishanelere sürgün edilmekte ve Y tiplerinde tamamen tecrit koşullarında tek kişilik hücrelere konulmaktadır. Kuyu biçimli bu hapishanelerde tutsaklar, tecrit içerisinde daha da derin bir tecrit yaşamaktadır. Başka bir bölümde yalnızca 1 saat havalandırmaya çıkarılan tutsaklar, dikey mimari ile üst üste üç hücrede kalmaktadır; en alt hücredeki tutsak neredeyse hiç güneş ışığı görmemektedir.

“UMUT HAKKI” KOMİSYONDA

Güneş ışığına hasret bırakılan siyasî tutsaklar için, bugünlerde Meclis’te kurulan ve her partinin farklı bir anlam yüklediği komisyonda çeşitli öneriler gündeme getirilmektedir. Hapishanelerdeki kapasite fazlalığını dile getiren iktidar ortağı MHP, yeni infaz yasası talebinde bulunmuştur. DEM Parti öncelikli olarak tüm hasta tutsakların tahliyesini önerirken, CHP ise AYM ve AİHM kararlarına uyularak siyasî tutsakların, belediye başkanlarının ve “Cumhurbaşkanına hakaret”ten hüküm giyenlerin tahliyesini talep etmektedir. MHP, devletin taleplerini açıkça dile getirirken, hükümetin ana bileşeni AKP kanadından “yumuşama” veya “demokratikleşme”ye dair hiçbir söz çıkmamaktadır. AKP kanadı sürekli olarak “terör” demagojisi üzerinden kitleleri manipüle etmeye çalışmaktadır. AKP’nin bu konudaki sessizliği ve aşırı ketum tavrı ve süreçte KUH cephesinden atılan adımlara yanıt vermemesi, sürecin nasıl noktalanacağını belirsizleştirmektedir. KUH’un fesih açıklaması ve silahları yakması karşılığında devlet yalnızca Öcalan üzerindeki tecridi, kısmi olarak kaldırmıştır; bunun dışında pratikte atılan herhangi bir adım yoktur. KUH cephesinden çeşitli talepler (Öcalan’ın fizikî özgürlüğü, anayasal güvence) dile getirilse de, PKK lideri Abdullah Öcalan bu taleplerin hiçbirinin olmadığını belirtmiştir.

Siyasî tutsakların, hasta tutsakların tahliyesi gibi elzem bir konu sadece komisyonun insafına bırakılacak bir konu değildir. Siyasî tutsakların özgürlüğü devrimci mücadelenin ana taleplerinden biridir. Bu talebi yaşamın her alanında haykırarak herkesin görevidir. Devletin bekasını düşünen bu faşist partiler çıkarları doğrultusunda bu konuya yaklaşacaklardır. Onları bu gündemi tartışmaya iten de yine halkın gücü olmuştur. “Umut hakkı”nı yaşama geçirecek olan da hasta tutsakları zulüm duvarlarının arasından çekip alacak olan da halkın örgütlü mücadelesi olacaktır.

8 yıl sonra cenazesi teslim edilen Ferhat Tünç'ün defin törenine polis saldırısı

Sırt'ın Pervari ilçesine bağlı Herekol bölgesinde, 30 Haziran 2017'de TC ordusu ile yaşanan çatışmada ölümsüzleşen HPG gerillası Xebat Goyî'nin (Ferhat Tünç) cenazesi 8 yıl sonra ailesine teslim edildi.

DNA örneği veren aileye, cenazenin teslim edileceği bildirilerek Mardin'e çağrıldı. Sabah erken saatlerde Mardin Eğitim ve Araştırma Hastanesi'ne giden aile, uzun süre muhatap bulamayınca saat 17.00 civarında cenazeyi aldı. Cenaze, Şır-

nak'ın Cizre ilçesine götürüldü.

Cizre Asri Mezarlığı önünde toplanan kalabalığın, aralarında DEM Parti Şırnak

milletvekilleri Newroz Uysal Aslan ve Mehmet Zeki İrmez'in de bulunduğu grubun mezarlığa girişi engellendi. Polisler, sadece aile bireylerinin mezarlığa alınacağını belirtti. Ferhat Tünç'ün kardeşi Servet Tünç, ters kelepçe yapılarak gözaltına alındı. Polis, vekillere ve kalabalığa saldırdı.

Kitle, polis engeline tepki gösterip farklı bir kapıdan mezarlığa girdi. Anneler beyaz tülbentleriyle "Şehîd Namirin" sloganı atarak

barikatları aşarak cenazeyi polislerin elinden aldı.

Cenaze, yüzlerce kişinin "Şehîd Namirin" sloganlarıyla mezarına götürüldü. Polisler tabuta saldırdıysa da cenaze defnedildi. Anne Rihan Tünç, törende "Oğlum Kürdistan'ın şehididir. Bugün ağlamıyorum, bugün oğlumun düğünü" dedi.

Tören sonrası polis tekrar saldırıp DEM Parti Vekili Newroz Uysal Aslan'ı darp etti. Kalabalık polis engelini aşarak ailenin evine geçti.

Partizan emektarı Gazi Ünder toprağa verildi

7 Ağustos'ta yaşamını yitiren Partizan emektarı Gazi Ünder, Kartal Cemevi'nde yapılan cenaze töreninin ardından Kartal Soğanlık Mezarlığında toprağa verildi.

Ailesi, dostları ve yoldaşlarının katıldığı cenaze töreninde Partizan Şehit ve Tutsak Aileleri adına konuşma yapıldı.

Yapılan konuşmada "Gazi Ünder yoldaşımızı sonsuzluğa uğurluyoruz. Acımız büyük, yoldaşımızın bize bıraktığı

onurlu mücadelesini omuzluyor, mirasını sahipleniyoruz. Gazi hocamızla insanlık tarihinin erdemli mücadelesinde altın çağa uzanan yolda birlikte yürüdük. Çocukluk yıllarımızda omuz omuza beraber direndik, sınıf mücadelemizde korkmadan faşizme karşı her alanda direndik. Kavganın

her yerde olması için bütün siperleri kuşandık. Gazi yoldaş bu kavgada

sıra neferi olarak en önde yürüdü. Yılmadan, korkmadan direnişin bayrağını hep yukarılara taşıdı. Kavgada düşenleri yüreğimize kazıdı. Bugün kavganın emekçisi olarak aramızdan ayrılıyor. Anısı mücadelemizde yaşayacak. Saygıyla selamlıyoruz, Gazi yoldaş ölümsüzdür." denildi.

Ünder'in cenazesi Kartal Soğanlık Mezarlığında toprağa verildi.

"Binlerce, on binlerce şehit bizden önce halkın çıkartan için canlarını kahramanca verdiler. Onların bayrağını yukarılara kaldıralım, kanları ile çizilen yolda ilerleyelim"
Mao Zedung

KAVGADA ÖLÜMSÜZLEŞENLER

Cemil Çelik (Parti Militanı): Uşak'ın Banaz ilçesinin dağ köylerinden birinde doğan Cemil Çelik, inşaat işçiliği yaptığı sıralarda Proletarya Partisinin düşünceleriyle tanıştı. Militan özelliği gelişkin olan Çiçek, faşistlerin korkulu rüyası haline gelmişti. Çelik, 27 Ağustos 1979 tarihinde sabah işe giderken faşistlerin hâkim olduğu bölgeden geçerken birkaç noktada kurulan bir pusuda arkasından kurşunlanarak katledildi.

Ali Geçgel (Parti Üyesi): Dersim'in Mazgirt ilçesinin Göktepe köyünde yoksul bir köylü ailesinin çocuğu olarak doğdu. 1975'te mücadeleye başlayarak Proletarya Partisinin 1. Konferansından sonra Parti üyesi oldu. İbrahim Kara

getirdiler. Olaydan yaklaşık 1-1,5 saat sonra İzmir'in Hatay semtinin Arapderesi mevkiinde arama yapan polis ekipleriyle çatışmaya giren Ali Geçgel ve İbrahim Kara, polislerin teslim ol çağrısına silahlarıyla karşılık verdiler. Uzun süren çatışma sonunda İbrahim Kara aldığı yaralarla şehit düşerken Ali Geçgel sağ olarak polisin eline geçti. Daha sonra polisler kendisini yayılım ateşine tutarak alçakça katlettiler.

İbrahim Kara (Parti Üyesi): İbrahim Kara, Erzincan'ın Refahiye ilçesinin Resuloğlu köyünde doğdu. Yoksulluktan kaynaklı ancak ilkokulu bitirebildi. İnşaat ve fabrika işçiliği yaptığı sırada Proletarya Partisi saflarına katıldı. Pro-

ve Ali Geçgel, 2 Eylül günü işkenceci polislerden Fikret Çetin'in cezalandırılması eylemini başarıyla yerine

her yerde olması için bütün siperleri kuşandık. Gazi yoldaş bu kavgada

leter özelliklere sahipti. 1980 yılında Parti üyesi olan İbrahim Kara aynı zamanda İstanbul Anadolu Yakasında Halk Ordusu komutanlarındandı. Daha sonra faaliyet yürüttüğü İzmir'de 2 Eylül 1980'de polislerle girdiği çatışmada Ali Geçgel ile birlikte katledildi.

Şerif Elitok (Parti Militanı): 27 Ağustos 1990'da ölümsüzleşen Şerif Elitok hakkında bir bilgi bulunmuyor.

Ali Karakaş (Parti Militanı): Türkiye'de mücadele yürütürken zorunlu olarak yurt dışına çıkan Ali Karakaş orada da faaliyetlerini aksatmadan sürdürdü. Ağustos 1991'de geçirdiği bir trafik kazası sonucu Almanya'da yaşamını yitirdi.

KEPİR ÇATIŞMASI

23 Ağustos 1992 günü on kişilik bir Halk Ordusu birliği, Ovacık'ın Kepir Yaylası mevkiinde bir ihbar sonucu pusuya

düşürüldü. Çatışma 12 saat sürdü. Parti ileri militanları **Yıldız Ayrıcı, İmam Cem İştmez**, Komsomol üyesi **Akın Uzun** ve Parti üyesi **Dursun Erkul** ilk çatışma sırasında şehit düştü. Parti militanı **Meral Gezer** ise yaralı ele geçirilerek işkencede katledildi.

Sinan Gürer (Parti Militanı): 30 Ağustos 1994 tarihinde Erzincan'da bir arkadaşıyla birlikte faşistlerle girdiği çatışmada ölümsüzleşti. Görgü tanıkları olayı polislerin tezgahladığını aktardı.

Kenan Güzel (Parti Militanı): 11 Eylül 1985 yılında Erzincan'da doğan Kenan Güzel ekonomik zorluklar nedeniyle ailesiyle birlikte Avusturya'ya yerleşti. Avusturya'da Linz Umut Kültür Merkezi'nde bağlama hocalığı yapmaya başladı. Gençliğin sempatisini kazanan Güzel, YDG'nin çevresinde düzenlenen tüm etkinliklere sanatıyla katıldı. Güzel, 28 Ağustos 2001 tarihinde gittiği bir gölde boğularak yaşamını yitirdi.

SÜPÜRGESİ TARİHİNDEN HİBELİ CADİ KADINLAR

Partizan dergisi sayı 83'ü okuduğumda orada şöyle bir bölüm geçiyordu: "Sanatın gücü onun politik kökeninden kaynaklanır. Toplumdaki her devrim, sanatsal etkiyle belirgin kılındığında alımlayıcı bunu fark eder, yani içinde yaşadığı toplumu-çelişkilerini tanır. Böylece kendinden başlayıp sanat aracılığıyla yine kendine yönlendirilen bilgilendirme süreci alımlayıcıyı eyleme geçirir. Sonuç pratiktir; her pratiğin belli bir sınıfın faydasına olması gerçeği onun politik özündedir."

Bu uzun alıntının bir nebze aklımda kalmasını ve dergiyi tarayıp "bu cümlelerin tamamı neydi" diye yeniden bakmamı sağlayan itki, sınıfa katkı sunması için yapılmış filmlerin yine sınıfa sunulan politik analizlerini okurken duyduğum keyifti. Bugün bu yazının amacı da bunu: bir filme duyulan beğeniden öte kadınlarda hamilelik ya da doğum sonrası beliren depresyon ve psikoz, toplumsal kadın ve annelik rolü gerçekliğiyle burun buruna yaşıyor olmayı içeriyor.

Elizabeth Sankey'nin yönettiği *Witches* (Cadılar), sinema tarihinde cadı figürünün temsil biçimlerini kadın bilinci

perspektifinde inceleyen, kolaj tekniğiyle hazırlanmış deneysel bir belgesel. Bu film yalnızca cadı figürünü değil aynı zamanda kadınların maruz kaldığı toplumsal baskıları ve ruhsal çöküntüleri de tartışmaya açıyor. Sankey, film boyunca yalnızca arşiv görüntülerinden ve kendi sesinden yararlanarak kişisel hikâyesini ve kültürel eleştirisini birleştiriyor. Esasında film klasik belgesel anlatısından uzak, hem tarihsel hem de güncel toplumsal normların kadınlar üzerindeki etkisini görünür kılmaya çalışan politik bir deneme niteliğinde. Kurtuluşu ise kadınlar için reformlarla sınırlandırılrsa da izlemeye değer.

Film cadılığın tarihsel kökenlerinden günümüzdeki sanal medya trendlerine kadar kadınların maruz kaldığı toplumsal baskıları ve ruh sağlığı sorunlarını merkezine alıyor. Sankey, doğum sonrası depresyon deneyimini paylaşarak, annelik ideali ve kadın emeğinin tarihsel kontrolünü politik çerçeveye ilişkilendiriyor. Film boyunca cadılık, kadınların dayanışma biçimleri ve ataerkil düzenle mücadele yolları olarak ele alınıyor. Yani cadı figürü günümüz toplumunda kadının ruhsal ve toplumsal konumunun bir metaforu

olarak kullanılıyor. "Cadı" metaforunun özünde bir gerçekliği barındırabileceği, filmde sonra üzerine düşünürken aklımda uyandı ve internete kadınlar ve cadılar hakkında kitap aratarak bu konu hakkında bir şey okumalıyım pratiğinde kendimi buldum. Silvia Federici: *Caliban ve Cadı*, bu ihtiyacımlı olduğca iyi karşılayacaktı. Çünkü bilinmeli ki ezilenin ezileni kadınların bedenleri ve emekleri üzerindeki tahakkümün tarihsel izlerini sürmek, günümüz devrimci mücadelesinin en temel sorumluluklarından biridir.

Merakıma mercek olan Federici'nin işaret ettiği gibi emperyalist-kapitalist sistem emekçilerin üretim ve yeniden üretim alanlarındaki rollerini parçalamak, dağıtmak ve denetim altına almak üzerine kuruludur. Cadı avları da bu bağlamda tarihsel bir kopuşun, bir yeniden yapılanmanın ve sermaye birikiminin şiddetli bir biçimde uygulanmasının simgesel bir anlatımıdır esasında.

O dönemde kadınlar, özellikle köylü kadınlar ve şifacılar, toplumda önemli roller üstleniyordu ama aynı zamanda bir arada görünen belki de "örgütlü" diyeceğimiz güçleri yüzünden tehdit olarak görülüyordu. Cadı avları sayesinde bu kadınların bilgi ve dayanışma ağları yıkıldı, böylece temelleri atılan kapitalist sistemin istediği aile ve toplum yapısı oluşturuldu. Federici, cadı avlarının sadece bir korku ya da hurafe olmadığını, kadınların emeğinin ve bedeninin kapitalist düzene uygun hale getirilmesi için yapıldığını söylüyor. Yani bu süreç kadınların hem evde hem de toplumda sömürülmesini kolaylaştıran bir tarihsel şiddet biçimiydi.

"Kadınların bedeni, yeni kapitalist düzenin inşasında ilk fethedilen topraklardı. Cadı avları, kadınların bedenlerini ve emeklerini sistematik olarak denetim altına almak için devletin ve Kilisenin uyguladığı bir şiddet aygıtıydı." diyor Federici. Bu ifade ile cadı avı adı altında katledilen kadınların kapitalist ilkel birikim sürecinde kadın emeği ve bedeninin nasıl hedef alındığını gösteriyor. Kadınların doğurganlıkları ve toplumsal rolleri üzerinden kurulan baskının tarihsel köklerini vurguluyor.

Cadılığa ilişkin inançların kökeni ise aslında ilk insan topluluklarına kadar uzanıyor. Antik Yunan'ın ilk kadın bilim insanlarından biri olan, matematik ve astronomi alanında çalışmalar yürüten Hypatia gökyüzü, rüyalar ve sayılar üzerine düşünceleri nedeniyle kilisenin hedefi olmuş ve cadılıkla suçlanarak katledilmişti. Roma İmparatorluğu'nda tek tanrılı dinin yayılmasıyla birlikte kilise otoritesi kırsal bölgelerde yaşayan ve "pagan" olarak adlandırılan insanları şeytanla iş birliği yapan cadılar olarak damgalamıştır.

Cadı avlarına dair ortak görüş bazı durumlarda bu suçlamaların, insanların topraklarına el koymayı, özel mülkiyeti meşrulaştırmak amacıyla ilerlediği yönünde. Birtakım araştırmalarıma göre örneğin Mozambik'in bazı bölgelerinde, eşleri öldükten sonra topraklarını elinde tutmakta direnen kadınlar, ölen eşlerinin akrabaları tarafından cadı olmakla suçlanarak mülksüzleştirilmeye devam etmektedir. Cadı avları geçmişe ait bir vahşet değil erkek egemen sistemin günümüzde de kadınları hedef alarak sürdürdüğü ideolojik, politik ve fiziksel bir saldırdır. Bu saldırının hizmetindeki devlet, medya, hukuk, aile ve din kurumları kadını susturmak, kontrol altına almak ve hizaya sokmak için cadılık suçlamasını yeniden üretmektedir. Kadınların kurtuluş mücadelesi büyüdükçe, sistem bu mücadeleyi bastırmak için tarihsel korku aygıtlarını güncelleyip kullanmaktadır. Erkek egemen düzen, itaat etmeyen her kadını "tehlike" ilan ederek onu yalnızlaştırmakta, itibarsızlaştırmakta, gerekirse yok etmektedir.

Türkiye'de de kadın cinayetleri münferit değil sistematiktir; devletin ihmali değil, doğrudan fail olarak örgütlenmesidir. Verilerin gizlenmesi, hukuki cezasızlık, şiddetin normalleştirilmesi; bu cinayetlerin önünü açan, kadın düşmanı politikaların bilinçli sonucudur. Kadınlar o yıllardan bugüne toplumsal emekten uzaklaştırılarak "cadı"laştırılmakta, ev içi emeğe hapsedilmektedir. Ve erkek egemen sistem yalnızca kadınları değil toplumun tamamını karanlığa mahkûm etmekte; kadına yönelik her saldırı, bu çürümüş sistemin sürekliliğini sağlama ya dönük bir güç gösterisidir.

Yaklaşık 4 milyon kamu emekçisi ve 2 buçuk milyon kamu emeklisini kapsayan toplu sözleşme görüşmelerinde anlaşma sağlanamadı.

Yetkili konfederasyon Memur-Sen, ilk yıl için toplamda yüzde 88, ikinci yıl için toplamda yüzde 46 zam isterken, hükümetin verdiği zam teklifleri beklentinin çok altında kaldı. Hükümet, ilk teklifinde 2026 yılı için toplam yüzde 16, 2027 yılı için toplam yüzde 8 zam sundu. Ara görüşmede bu oranlara ek olarak tabana aylığa bin lira zam teklif edildi.

Memur-Sen, Kamu-Sen, Devlet Memurları Konfederasyonu, Birleşik Kamu-İş ve KESK'in de bulunduğu birçok konfederasyon ve sendika Türkiye genelinde bir günlük iş bıraktı. İstanbul, İzmir, Ankara, Dersim, Adana, Antalya, Edirne, Mersin, Sivas, Kocaeli, Muğla ve Samsun'da yapılan eylemlerde kamu emekçileri mücadeleye devam

edeceklerinin mesajını verdi.

TCDD VE PTT'DEN TEHDİT

TCDD ve PTT, iş bırakma eylemine katılacak çalışanlara disiplin cezası uygulanacağını duyurdu. Genel Müdürlük imzalı yazılarda, kamu görevlilerinin görevlerini bırakma hakkı olmadığı iddia edilerek personele eyleme katılmama talimatı verildi.

Oysa Anayasa Mahkemesi, bugüne dek verdiği 32 ayrı kararda kamu emekçilerinin sendikal eylemlere katıldıkları için cezalandırılmayacağını hükme bağlamıştı. Uluslararası Çalışma Örgütü normlarına göre de iş bırakma hakkı yalnızca "hayati zorunlu hizmetler" veya "ulusal kriz hâli" gibi olağanüstü durumlarda sınırlandırılabilir.

TREN SEFERLERİ İPTAL EDİLDİ

Ceza tehditleri kamu emekçilerine engel

olamadı. Ulaştırma hizmet kolundaki çalışanların; taleplerini dile getirmek ve emeklerinin karşılığını almak başlattığı iş bırakma eylemi sonrası İZBAN, 07.30'da seferlerini iptal ettiğini duyurdu. Ancak saat 10.30 itibarıyla seferlerin yeniden başladığı ilan edildi. Ayrıca iş bırakma eylemi nedeniyle TCDD Taşımacılık bünyesindeki Aydın, Denizli, Zonguldak ve Karabük'te tren seferleri iptal edildi.

ANKARA'DA YÜRÜDÜLER

ASİM SEN, BASK, ÇALIŞAN SEN, DMK, HAK SEN, KESK, YURT SEN ve Mühendis Tek Sen de Çalışma Bakanlığı önünde ortak eylem düzenledi.

Kamu-Sen Hazine ve Maliye Bakanlığına, Birleşik Kamu-İş ise Anıtpark'ta bir araya gelerek Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına, Memur-Sen Anadolu Meydanı'na yürüdü.

Toplu sözleşme görüşmelerinin devre-

dilmesi beklenen Hakem Kurulu'nun yapısını sorgulayan Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu (KESK) Eş Genel Başkanı Ayfer Koçak ise "Hepimiz biliyoruz ki toplam 11 üyesinden 6'sı doğrudan, 1'i dolaylı olarak Cumhurbaşkanlığı tarafından atanan Hakem Kurulu her seferinde hükümetin noterliğini yapmıştır. Artık yeter. Bu sefer hiç kimse suçu uyuşmazlıkta toplu iktidarın noterliğini yapmanın ötesine geçmeyen Hakem Kurulu'na atmaya kalkmasın" dedi.

SON TARİH 31 AĞUSTOS

Toplu sözleşme süreci en geç 31 Ağustos'ta tamamlanacak. Anlaşma sağlanamazsa Kamu Görevlileri Hakem Kurulu devreye girecek ve alınacak karar bağlayıcı olacak. 2026 ve 2027 yıllarında geçerli olacak zam oranları toplamda 6,5 milyon kişiye yansıyacak.

YENİ DEMOKRASİ
MÜCADELESİNİN GÜR SESİ!
OKU, OKUT!

Özgür Gelecek için Yeni Demokrasi Gazetesi
Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü: Tuba Apaydın Yayın Türü: Yaygın Süreli
Yönetim Yeri: Kamer Hatun Mah. Al Hatun Sok. No: 6 Daire: 3 Beyoğlu/İstanbul İletişim: 0212 534 54 76- yenedemokrasigazetesi@gmail.com
Baskı: Alesta Ajans Basım Medya ve Bilgi Teknolojileri San. Tic. Ltd. Şti Davutpaşa Cad. Güven İş Merkezi BBlok, 1. Kat, No:349 Zeytinburnu/İst.- 0212 501 21 20

yenedemokrasi1
yeni_demokrasi3
yenedemokrasigazete
yenedemokrasi35.net
yeni_demokrasi
YeniDemokrasiGazetesi
yenedemokrasigazetesi@gmail.com